ภาษาไทย

ป.๖

กันยายน

๒๔๗๗

สำนักงาน
๑๒๒๑ หน้าวัดราชบพิธ
ถนนเฟื่องนคร พระนคร โทรศัพท์ ๙๔๙

หลวงสรรสารกิจ บรรณาธิการ

ห้างหุ้นส่วนไทยเขษม เป็นเจ้าของ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเขษม หน้าวัดราชบพิธ ถนนเฟื่องนคร พระนคร

กำหนดเวลาออก ในวันที่ ๑๕ ของเดือน หากจะคลาดเคลื่อน คณะพยายามจะไม่ให้เกินกว่ากำหนด ๑๕ วัน (คือ ไม่เกินกว่าเดือนที่ออก)

อัตราค่าบำรุง ในพระราชอาณาจักรสยาม ครั้งปี ๓ บาท, ส่งทางไปรษณีย์อากาศ ครั้งปี ๓.๒๕ บาท, นอกพระราชอาณาจักรสยาม ครั้งปี ๓.๕๐ บาท. ถ้ารับไทยเขษมรวมข่าว รายสัปดาห์ด้วย คิดรวมกัน ครั้งปี ๔.๕๐ บาท, ส่งทางไปรษณีย์อากาศ ครั้งปี ๕.๒๕ บาท, นอกพระราชอาณาจักรสยาม ครั้งปี ๖ บาท.

การบอกรับ ไม่ทำเย็นจะต้อง รอ ยอกรับตั้งแต่ฉะบับต้นปี จะยอกรับตั้งแต่ฉะบับไรก็ได้ โปรดแจ้งความจำนงยังสำนักงานข้างบนนี้ โดยทางใดทางหนึ่งแล้วแต่ความสะดวก พร้อมกับเงินค่าบำรุง สำหรับผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดโปรดส่งเงินทางธนาณัติ สำหรับผู้ที่อยู่ในจังหวัดพระนคร จะให้ไปรับเงินที่บ้าน พร้อมด้วยนำหนังสือส่งยังท่านทีเดียวก็ได้.

ราคาเย็บเล่ม— หนังสือไทยเขษม ปกหนังทั้งตัวเล่มละ ๖ บาท. สันหนังหุ้มผ้าเดินทองสันปีหนึ่งแบ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๔ บาท, ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๕ บาท. หุ้มผ้าทั้งตัวเดินทองสันปีหนึ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๒ บาท ๕๐ สตางค์. ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๓ บาท.

อัตราค่าลงแจ้งความ ในแผ่นกระดาษหลังปกหน้า และปกหลัง พิมพ์ด้วยหมึกสี เต็มหน้าปีละ ๖๐ บาท. ในแผ่นกระดาษสีต่าง ๆ สอดอยู่ภายในปกหน้าและหลัง เต็มหน้าปีละ ๕๐ บาท, ครึ่งปีหรือครึ่งหน้า ๓๐ บาท.

หลวงสรรสารกิจ ผู้พิมพ์โฆษณา

พิมพ์วันที่ ๘ ตุลาคม พ. ศ. ๒๔๗๗

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๑๑ เล่ม ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๗)

มาสานุสสรณ์ . . . . . หน้า พิเศษ

ความสงสัยในใจ . . . . แผนกวิทยุกระจายเสียงส่งมา . „ ๒๔๕

งานของชีวิต . . . . . โอปอ . . . . . „ ๓๑๗

ผจญกรรม . . . . . ช. จาตนิลพันธุ์ . . . . „ ๓๗๖

ธรรมานุสสรณ์ . . . . อุบลวรรณ . . . . . „ ๓๘๓

พจนานุกรม บาลี–ไทย (ต่อ) . หลวงเทพดรุณานุศิษฏ์ หน้าพิเศษ ๙๗–๑๐๔

สาสารสุสรสร

"In Vino Veritas"

("อิน วิโน เวริตาส."—สุภาษิตละติน.)

(โคลงดั้น)

◎ "ในเมรัยย่อมรู้ ความจริง"
ภาษิตนี้ฉันใด ใคร่รู้
ชาวโรมชอบพูดสิ่ง สองง่าม ฉะนี้นา
คนโฉดจึ่งบ่นอู้ อัดใจ

◎ เขาไซร้มุ่งกล่าวถ้อย เปรียบเปรย
ยามดื่มเมรัยเมา อยู่แล้ว
ความในจิตต์จักเผย แผ่หมด เจียวพ่อ
กระจ่างดังขวดแก้ว เหน่งใส

◎ ใครมีกิจใหญ่แม้ ควรบี้ด
เสียสติความลับ จักแจ้ง
ศัตรูจึ่งมักคิด ชวนดื่ม
ทำสนิทเสรแสร้ง หลอกหลอน

◎ ดัสกรผู้เสกแสร้ง ทำเป็น มิตรฤๅ
ลวงหลอกให้ตายใจ เชื่อแล้
ร้ายยิ่งสลัดเห็น แน่ชัด
เชือผิดสุดคิดแก ฉิบหาย

◎ แม้หมายมุ่งจักได้ เจริญศรี
เลือกมิตรระวังตัว อย่าพลั้ง
สุราอีกนารี คือเครื่อง มือนา
แห่งอมิตรผู้ตั้ง จิตต์ผลาญ

◎ การคบมิตรจุ่งได้ สังเกต
ใครชอบชวนดื่มมอม เพื่อนไซร้
คือมิตรปฏิรูปเลศ กลกลอก กลับแฮ
คงจะมุ่งแต่ใช้ เล่ห์กล

◎ รักตนจงอย่าได้ เมามาย
เผลอสติจักพา จิตต์ข้อง
ยามดื่มอย่าดูดาย ดื่มแต่ น้อยเทอญ
กุมสติไว้ป้อง ปัดภัย ฯ

จากโคลงสุภาษิต

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ละครพูด
เรื่อง
"ความสงสัยในใจ"
(แผนกวิทยุกระจายเสียงส่งมา)

ตัวละคร

นายใจตื้น — เจ้าของร้านผะสมยา
นายถึก — ผู้ช่วย
นายยอด — นายหน้าขายของ
นายบำรุง — ชาวนากรงเก่า
นางเดิม — ภรรยานายใจตื้น
นางสาว หวานใจ — น้องสาว
แจ๋ว — สาวใช้ในบ้านนายใจตื้น

ฉาก ห้องรับแขกอยู่หลังร้านผะสมยาของนายใจตื้น เมื่อเปิดฉาก ตัวละคร มีนายถึกผู้ช่วยเจ้าของร้านผะสมยา

ถึก ไม่ได้การ วันนี้เราะต้องตก แต่งตัวเสียให้เรียบร้อยหน่อย เพราะเย็นวันสำคัญ นายผู้หญิงใหม่ของเราะมาวันนี้ ดูแต่นายเราซิ แหม, แต่งตัวเสียอย่างประณีต ผิดตาเทียวแหละ เออท่านเคราะห์ดีจัง แต่งงานเมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่เราซิอยากแต่งงานบ้าง แต่ไม่มีโอกาสเลย.

(นายยอด นายหน้าขายของเข้ามา)

ยอด อย่างไรถึก นายเธออยู่ไหม?

ถึก ดูเหมือนอยู่ที่หน้าร้านครับ กำลังผะสมยาอยู่ แล้วจะรีบไปรับคุณนาย—นายผู้หญิงใหม่นะครับ ท่านจะมาวันนี้และ

ยอด เอ๊ะ! ทำไมผัวเมียเขาไม่ได้กลับมาจากการดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ด้วยกันดอกหรือ?

ถึก เปล่าครับ, นายผู้ชายท่านกลับมาก่อน เมื่อวานซืนนี้ เพราะต้องกลับมาดูแลการค้าขาย และนายผู้หญิงกับน้องสาวจะตามมาวันนี้และ

ยอด ก็ดีดอกนะ ที่นายใจดีน สหายเก่าของฉันมีเย่าเรือนเสียที เย็นโสดมานาน

ถึก ครับ, ผมเองก็ดีใจด้วย เพราะบางที จะทำให้ท่านขี้โมโหน้อยลง ท่านเย็นคนที่ขี้โกรธง่ายเหลือเกิน ปากว่ามือถึง ผมละคร้ามท่านเชียวครับ

(เสียงจากหน้าร้าน นายใจดีน เรียกผู้ช่วย)

ใจดีน ถึก, ถึกโว้ย! อ้าว, แกไปไหน เสียอีกเล่า เผลอไม่ได้ซิน่าถึกโว้ย!

พังท่านตะโกนเรียกซิครับ ใจเร็วชะมัดเลย

(ใจดีน เข้ามาในห้องอย่างฉุนเฉียว)

ใจดีน อ้อ, เจ้าถึก เจ้ามาแอบอยู่นี่เองหูหนวกหรือ เรียกคอแทบแตกหรือว่าเจ้าเย็นใบ้ ขานไม่ออกยอกมา, ยอกมา จะมีประโยชน์อย่างใดที่จะจ้างผู้ช่วยไว้สำหรับหลบหน้าหน้า แล้วฉันต้องทำงานเองคนเดียวเต็มที่แท้ๆ เออ, เหนื่อยใจที่เดียว เต็มที่แท้ๆ ไง, ใจดีน เพื่อนรัก, ดูเส้นประสาทไม่ค่อยจะดีเลยนะ แหมวันนี้แต่งตัวเสียเย็นพระเอกเชียวแฮะ

ยอด นั่นแน่, ยอดเพื่อนแก้ว ขอโทษเถิด ไม่ยักได้ทันเห็นดอก มัวแต่กลุ้มกับเจ้าถึกเสีย ขอโทษวันนี้ ออกจะเย็นวันสำคัญหน่อย มีธุระสำคัญด้วย แล้วเจ้าพวกเด็กๆ แถวนี้ก็พากันมาซื้อของ

กะจุกกะจิกตลอดเวลาเลย กันเชื่อว่า มันมาแกล้งกันแท้ ๆ อ้าวถึก, ทำไมแกไม่ไปคอยดูขายของที่หน้าร้านเล่า มัวแต่มายืนอ้าปากฟังอะไรเล่า ไปซิเร็ว ๆ

ถึก ครับ, ผมไปเดี๋ยวนี้แหละ

ยอด ใจตื่น, กันขอแสดงความยินดีกับแกด้วยอย่างจริงใจเทียวแหละ

ใจตื่น ขอบใจเพื่อนมาก ในที่สุดทนเย็นโสดไม่ได้เลยแต่งงานแต่งกับแม่หม้าย แหมเพื่อนเอ๋ย สวยหยาดฟ้าเชียวแกเอ๋ย

ยอด แกนี่มันช่างเคราะห์ดีจริงนะ กันออกอิจฉาเสียแล้ว

ใจตื่น เธอกะตุ้งกะติ้ง น่ารักจังเพื่อน กันไปพบเธอเข้าที่งานเต้นรำตามปกติกันเกลียดการเต้นรำแต่คราวนั้นกันยอมรับว่ากันออกจะคิกคักกับเขาหน่อย

ยอด หนอยแน่, ทำเย็นนักลิลาศเออ, เมียแกน่ะ เธอชื่ออะไรกัน?

ใจตื่น ชื่อตัวน่ะ ชื่อเดิม และนามสกุล

ยอด ของสามีของเธอที่ถึงแก่กรรมแล้วนั้น ชื่อ น้ำตาล เย็นคนใหญ่โตอยู่ในเมืองเพ็ชร แหมเพื่อนเอ๋ย กันยอมรับทีเดียวว่าทั้ง ๆ ที่กันชอบหล่อน และกว่าจะตกลงในใจจะแต่งกับหล่อนก็เย็นเวลานานอยู่

ยอด เอ๊ะ! ทำไมแกกลายเย็นคนชักกลับไปได้เล่า?

ใจตื่น ชักกลับ, แน่ละ กันมีเหตุผลนี่นา เพราะสัก ๗–๘ วัน ก่อนวันแต่งงาน กันยังได้รับบัตรสนเท่ห์เลยว่า ถ้ากันขืนแต่งงานกับหล่อนนับวันในโลกนี้ของกันจะน้อยลงทุกที เล่นเอากันขนลุกขนพองไปหลายวันแน่แก

ยอด อือ, ออกจะลึกลับสักหน่อยแฮะแน่ละ, เล่นเอากันนอนไม่หลับไป ๒–๓ คืนแน่ะ ขอเลิกพูดเรื่องนี้ เพราะนึกถึงมันทีไรขนหัวกันลุกทุกครั้งแกเอ๋ย กันขอเปลี่ยนเรื่องพูดเสียที เถิดเออ, นี่แกรู้เรื่องติงเตอร์สำเร็จกันคิดปรุงขึ้นใหม่แล้วหรือยัง?

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ยอด อะไรนะ? ติงเจอร์สำเร็จหรือ?

ยัง กันยังไม่รู้เรื่องเลยแหละ

ใจดื่น ถ้าเช่นนั้นแกก็ยังโง่อยู่น่ะซิ ติงเจอร์สำเร็จของกัน เย็นยา ขนานที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เย็นยา แก่ว มีคุณสมบัติเลิศที่เดียว ขายไป ใจดื่น นับพันๆขวดแล้วละแก ขายดีจัง รักษาโรคร้อยแปดเลย ปวดพุ่น ปวดผี ตลอดจนโรคปวดหัวใจ แก่ว ยังรักษาได้เลย เอ๊ะ, นี่กันจะต้องเตรียมตัวไปรับเมียกันที่ สถานีรถไฟละแฮ แกอย่าเพิ่ง ใจดื่น ไปซิ เดี๋ยวกันจะได้ฉวยโอกาส แนะนำให้รู้จักเมียกันเสียด้วย แก่ว

ยอด แน่นอน, กันต้องขอรู้จักเมียของเพื่อนเก่าซิน่า แต่เอาอย่างนี้เถิด กันไปแวะธุระเสียเดี๋ยวก่อน แล้วจะกลับมานี่ใหม่ กันลาก่อนละ เดี๋ยวมาใหม่ ใจดื่น

(ออกไป)

ใจดื่น เพื่อนยอดของเราเย็นคนดีมาก เห็นจะต้องให้ติงเจอสำเร็จสักขวดหนึ่ง เอ๊ะ, เวลากะชั้นเต็มทีละแฮะ แก่วเอ๊ย! แก่ว!! แก่ว

กันย์ ไหนหยิบรองเท้ากับหมวกของฉันมาทีซิ เร็วๆหน่อย ฉันรีบหน่อย

(แก่วเข้ามา)

นี่แน่ะเจ้าค่ะ

เออ ดีแล้ว, ฉันต้องรีบหน่อย เพราะจะต้องไปรับเมียฉันที่สถานีรถไฟ

เมีย, ตาย! ตาย!! คุณแก่ออกจนบ้านนี้แล้ว จะไปหาเมียมาทำไม?

แก่, แก่อะไรของเจ้า ฉันยังหนุ่มแน่น รู้สึกแข็งแรงอยู่นี่นา

คุณก็ ดีฉันกำลังจะเพิ่งจัดการบ้าน การเรือน พอเรียบร้อย เข้าระเบียบเท่านั้น ก็ไปคว้าว่านางผู้หญิงแปลกหน้ามาเป็นนาย มาบ่งการ มาก้าวก่าย เออ!

นังแก่ว, ปากเจ้าอย่าให้เกินไปนัก แล้วอย่าเรียกเมียของฉันคือ นายผู้หญิงของเจ้า เป็น “นางผู้หญิง” อีกต่อไป เข้าใจไหม?

ก็ข่าวไม่เห็นมีความจำเป็นอย่าง

ไรที่คุณต้องไปแต่งงานนี่นา
ข่าวจัดการบ้านเรือนให้ทุกอย่าง
ถึงเวลาคุณก็ได้กินอาหารที่
โอชารส ร้อน ๆ ไม่ใช่หรือ ?
แล้วจะไปหาคนนอกบ้านให้เข้า
มายุ่มย่ามทำไมก็ไม่รู้แล้วละคุณ

ใจดี — นี่แกนึกว่าฉันจะยอมเย็นโสดเพื่อ
ความพอใจของแกอย่างนั้นหรือ
เกินไปสักหน่อยละมังแก่ว, ไป
จัดห้องหับไว้ให้เรียบร้อย ไป๊
ฉันต้องรีบไปละ (ออกไป)

แก่ว — เออเวรกรรม, ท่าทางอ้ายบัตร
สนเท่ห์ของเราไม่ได้ผลเสียเลย
นายผู้ชายจะบ่นว่าอย่างไร เราก็
ไม่ว่า เพราะท่านใจดี แต่พอนึก
ถึงว่าจะมีนายผู้หญิงมาชิ้นี้ว
ค่อนขอดละแทบขอลาออกเลย
เออ ไปจัดห้องเสียก่อนเถอะ
(ออกไป)

(นางเดิม และ นางสาว
หวานใจ เข้ามา)

เดิม — บ้านนี้แน่แล้ว ออกประหลาดใจ
มากที่คุณพี่ไม่ได้ไปคอยรับเรา
อยู่ที่สถานี

หวานใจ — ยางที่เธอไปแล้ว หากันไม่พบ
เพราะคนแน่นมากก็ได้นี่คะ
เพราะตามปกติเธอดีออกจะตาย
ไป เอ๊ะ! นี่ดูยังกับไม่มีใครอยู่
บ้านเลยแหละพ่ำ

เดิม — หรือเธอต้องไปธุระจุบจิบก็ได้
แต่นี่น้อง พี่นึกเดือดร้อนที่เราไป
ลืมกะเป๋าเครื่องแต่งตัวซึ่งซื้อมา
สำหรับเย็นของขวัญแก่คุณพี่
แต่เจ้าหน้าที่รถไฟเขาคงจัดส่ง
มาในขบวนหลังคอกน่า เดี๋ยว
เรากลับไปตามดูก็แล้วกัน เธอ
นี่น้อง แล้วอย่าลืมเสียเล่า อย่า
ได้พูดถึงเหตุการณ์ใด ๆ ที่เกี่ยว
กับพี่เขยคนก่อนของเธอนา
ค่ะ, น้องจะจำไว้ แต่น้องอด
สงสารเธอไม่ได้เลย ดูมีแต่
หนี้สินรุงรังเรื่อย ๆ

หวานใจ — นั่นน่ะซี ถึงเย็นเหตุต้องทำให้เธอ
ต้องอพยพย้ายไปอยู่จากเมืองนี้
ไปเมืองโน้น แล้วก็ต้องเปลี่ยน
ชื่อเปลี่ยนเสียงเสีย จนตัวพี่เอง
เกือบจำไม่ได้ ถ้าไม่เช่นนั้นก็
หลบหนี้เจ้าหนี้ไม่หวาดไหว

หวานใจ แน่พี่คะ, บ้านนี้ใช้ยี่ห้อสตันหรืออย่างไรกันนั่นแน่ ติดไว้ที่กำแพงแน่ะค่ะ ถึก

เดิม เออ, ดูมันใหญ่โตจริงนะ ยี่โบราณนี่ ไม่น่าเอ็นดูเจริญตาเสียเลย พี่จะต้องจัดการย้ายที่ ใจตื่นมันในเร็ววัน อ้อคุณพี่เธอมานั่นแล้วละ หวานใจ

(ใจตื่นวิ่งกะหืดกะหอบเข้า แก่วมา)

ใจตื่น นั่นแน่, อยู่นี่เองที่รัก เธอคงมาเสียทางหนึ่งในขณะที่พี่ไปรับ ใจตื่นอีกทางหนึ่ง

เดิม เปล่าเลยค่ะ คุณพี่คงไปรับผิดที่เย็นแน่

ใจตื่น ถูกต้องที่รัก พี่ขอต้อนรับน้องในบ้านใหม่ของน้อง อ้า, พี่จะนำคนในบ้านมาให้รู้จักคุณนายใหม่เสียทีเดียวแหละ ถึกโว้ย!

แก่ว! มานี่, เออถึก แกมา แก่ว เร็วดีมาก นี่แน่ยอดรัก คนที่หน้าซื่อนั่นแหละ คือ นายถึก ถึกผู้ช่วยของพี่ ช่วยผะสมยา

คนขับรถ เสมียน คนเฝ้าร้าน แก่ว

คนขายของ ตลอดจนการส่งของด้วย

กระผมขอต้อนรับคุณนาย และยินดีรับใช้_ในเมื่อมีเวลาเหลือจากหน้าที่ต่าง ๆ ของผม

ส่วนนังคนนั้น คือ นางแก่วเย็นสาวใช้ แม่ครัว คนซักผ้าผ่าพื้น ตลอดจนแม่บ้าน

จริงซี (ย้อง) เอ๊ะนี่เราดูเหมือนเคยเห็นผู้หญิงคนนี้ที่ไหนแล้วนี่นา

นังแก่ว, แกพูดจาให้มันอ่อนหวานหน่อยซี นี่แหละแม่เดิมจะเห็นได้ชัดเจนว่าพี่ต้องการเธอให้มาคอยช่วยสอดส่องควบคุมมากเพียงไร หึ ดูซี แม้แต่แปลงยิปซีก็มาทิ้งไว้ในห้องรับแขก แก่ว, แกว่าอย่างไร? หา?

ก็ดีฉันบอกให้ถึกเขาเก็บไปแล้วนี่คะ แต่เขาไม่เก็บเองนี่ก็ไม่ใช่ตกอยู่ในหน้าที่งานของฉันนี่แก่ว

ทำไมจะไม่ใช่

ถึก ไม่ใช่

แท่ว ใช่

ถึก ไม่ใช่

เดิม แท่ว, ตั้งแต่บัดนี้ไป แกจะต้องทำตามคำสั่งของผัวฉัน แกไม่ต้องเกี่ยงงอนกับคนอื่น เข้าใจไหม? คุณยอกให้แกเอาแปลงข้าวพันไปเก็บ แกก็เอาไปเสีย

แท่ว เจ้าค่ะ (ย้อง) เออตั้งต้นแสดงอำนาจแล้วละแฮะ

เดิม มา หวานใจ, เราเดินไปดูที่ทางเสียให้รอบบ้านก่อนเถิด

ใจดื่น เออ ดีเหมือนกัน, เดี๋ยวพี่จะตามไป

แท่ว เอ, นี่เราเคยเห็นนางคนนี้ที่ไหนหนา นึกไม่ออกเลย

ใจดื่น แท่ว, แกว่าอะไร หา?

แท่ว เปล่าเจ้าค่ะ

ใจดื่น ต่อไปแกจะต้องเคารพนับถือเมีย ฉัน รู้ไหม? เมื่อผัวคนก่อนเธอยังมีชีวิตอยู่น่ะ เธอเคยประสพแต่ความสบาย มีคนใช้เต็มบ้าน

แท่ว ผัวคนที่ตาย, นึกออกแล้ว ชื่อนายเขียว

ใจดื่น ชื่อเขียวเมื่อไร เขาชื่อน้ำตาลต่างหากเล่า

แท่ว ก็ดีฉันรักนี่คะ ชื่อเขียว อยู่ที่ชุมพร

ใจดื่น เขียว อยู่ที่ชุมพร, แกผิดไปเยื่นแน่

แท่ว ไม่ผิดเจ้าค่ะ ดิฉันเคยไปอยู่กับพี่น้องที่ชุมพรเยื่น ๖ เดือน เคยเห็นคุณนายคนนี้บ่อย ๆ แล้วก็ได้ทราบข่าวต่าง ๆ ด้วยอีกซ้ำ ข่าวว่าอย่างไร?

ใจดื่น เขาเล่าลือกันว่า นายเขียว หายสาบศูนย์ไปอย่างลึกลับ

ใจดื่น เอ๊ะ! หายไปอย่างไรกัน?

แท่ว ไม่มีใครทราบเจ้าค่ะ

ใจดื่น ชอบกล, ชอบกล, แล้วภรรยาเขาเสียอกเสียใจใหญ่ซี?

แท่ว เปล่าเลยเจ้าค่ะ ดูเหมือนกลับดีอกดีใจเสียอีก แน่ ๆ ทีเดียว นายน้ำตาล ของเมืองเพ็ชร กับนายเขียวของชุมพรนี่ เยื่นคนคนเดียวกันแน่ ออกจะลึกลับ

มาก

ใจชื้น อื้อ, ออกจะลึกลับมากจริง แก แล้ว แกอย่าพูดไปล่ะ จะทำ
ไปได้ (แว่วออกไป) ซอยกล ให้หล่อนรำคาญใจโดยไม่จำเป็น
แซะ แม่เดิมไม่ยักเล่าให้ฟัง เดิม (เดิมและหวานใจเข้ามา)
ดอกว่าเคยมีผัวมาสองคนแล้ว ดิฉัน กับ หวานใจ ไปเที่ยวดูเสีย
แต่อาจจำคนผิดก็ได้ คงไม่ หวานใจ ทั่วแล้วค่ะ
เป็นไรดอกน่า ค่ะ, แหม คุณพี่มีขวดสวย ๆ
(ยอดเข้ามา) เดิม แยะจัง
ยอด นั่นแน่ เพื่อนรัก, อ้ายเรื่อง จริง ๆ เช่นนั้น แหม, แล้วดูมี
ติงเจอร์สำเร็จของแกน่ะ เกิด ใจชื้น ยาพิษหลายอย่างเหลือเกิน
เรื่องแล้วละ เธอว่ากะไรนะ? อ้อ, ยาพิษ
ใจชื้น ทำไมกัน สหายยอด? หรือ? เธอช่างสนใจในเรื่อง
ยาพิษเสียจริง ๆ ขอโทษ
ยอด ก็กันแวะไปช่วยขอกขายให้กับ ยอดเพื่อนรัก กันขอแนะนำให้
ร้านขายยาสุขสวัสดิ์อย่างไรเล่า รู้จักกับภรรยาของกัน และน้อง
เขากลับบอกว่า อ้ายติงเจอร์สำ- สาวของหล่อน ให้เป็นที่รู้จักไว้
เร็จของแกน่ะ เป็นยาผสม ด้วย
เหมือนกับยา “เกลือนสำเร็จ” ยอด ยินดีครับ, แต่ถ้าผมจำไม่ผิด
ของเขาน่ะซี แล้วเขาจะฟ้องแก คุณคงเป็นคุณหวานใจ ที่ผมเคย
น่ะซี พบใน คราวงาน สวนสราญรมย์
ใจชื้น ผิดไปละน่า กันผสมของกัน และคุณอีกคนหนึ่ง ก็ไปด้วยไม่
ชื้นเองนี่นา ไม่ได้ไปตามอย่าง ใช่หรือ?
ลอกแบบของใครเลยแหละ กัน หวานใจ ถูกแล้วค่ะ ยินดีพบคุณอีก
จะไปรู้อย่างไร ว่าใครผสมยา ใจชื้น อ้อ, เคยรู้จักกันแล้วหรือ?
ไว้อย่างไร แน่! เมียกันมา เดิม ค่ะ, เคยพบกันแล้ว เธอ

หวานใจ เรายังมีธุระของเราอะ ต้องทำอิกนา อย่าลืม

ใจดิ่น ค่ะ, ไปก็ไปซิคะ

หวานใจ (ย้อง) อย่าเพิ่งขยายเรื่องนา ยอด น้อง เราไปสถานีคอยรับกะเข้าใบนั้นกันเถิด

เดิม

ใจดิ่น ธุระอะไรกันที่รัก เมียไม่ควรมีความลับต่อสามีของหล่อนนี่นา

ยอด ยอด

เดิม อะเย็นไรไปทีเดียวคะ ไปเถิดหวานใจ

(เดิมและหวานใจออกไป)

ใจดิ่น เออ ยอด, แกเคยรู้จักเมียกันด้วยหรือ?

ยอด ทำไมกันอะไม่รู้จัก เมียเจ้าขาวที่เมืองสุพรรณ อย่างไรเล่า

ใจดิ่น อะไรหนา? ขาวที่สุพรรณ, แกคงผิดเย็นแน่ ผัวเก่าเขา

บำรุง ชื่อเขียว อยู่ที่ชุมพร อือไม่ใช่ ชื่อน้ำตาล—เออไม่ใช่ ชื่อเขียว —เอ๊ะ กันชักยุ่งใหญ่แล้ว เย็นไปไม่ได้แน่แก ผัวเขาอะ

ใจดิ่น เปลี่ยนสีหลายสีอย่างนี้ได้หรือ?

ยอด ไม่เปลี่ยนดอกแก กันรู้จัก

บำรุง เจ้าขาวดีเท่ากับรู้จักแกทีเดียว แหละ

ยอด ชอบกลแท้ๆ แล้วนี่แก นาย ขาวของแกน่ะ เขาไปไหนล่ะ

ใจดิ่น เขาหายไปเฉยๆ อย่างลึกลับ เอาอิกแล้ว เข้าแบบนายเขียว อิกแล้ว หายไปอย่างลึกลับ ตายโหงแล้ว

ยอด จริงๆนา ไม่มีใครรู้เรื่องว่า เขาไปทางสารทิศใด แกเย็น คนชอบน้ำพริก คืนวันหนึ่ง แม่ครัวไม่ได้ทำส่งขึ้นมา เมีย ก็ไปทำให้ พอรุ่งขึ้นเช้าก็หาย ไปเฉยๆ เช่นนั้นแหละ

ใจดิ่น น้ำพริก. หาย. ลึกลับ. ตายโหง แล้ว

(บำรุงเข้ามา)

บำรุง อย่างไร ใจดิ่นสบายดีหรือ? นั่นแน่ยอดแกเล่าสบ่าย? เอ๊ะ เย็น อย่างไร ดูหน้าตาไม่สบาย เลย ใจดิ่นเพื่อนยาก กันไม่เห็นเย็นอะไรนี่ หรือแก เห็นกันกลายเย็นไก่ไปเสีย

ยอด เปล่าน่า, เอ๊ะ วันนี้ดูแกจิตต์ใจน้อยจริงแฮะ กันเพิ่งลงมาจาก

กรุงเก่า ได้ข่าว ที่ สถานี ว่า แก แต่งงานแล้ว ก็เลยแวะมา ใจดื่น แสดงความยินดีด้วย กันเคย รู้จักเมียแกด้วย กันเคยทางกับเธอเมื่อกันเอง

ใจดื่น แกเคยรู้จักที่ไหนกันพ่อคุณ

บำรุง ก็ที่กรุงเก่าน่ะซี ผัวเก่าเขาอยู่ใกล้ ๆ บ้านกันนี่นา ชอบกันเสียด้วย ฮะ, ฮะ, ทำไมกันจะไม่รู้ เจ้าดำ คนลือนามของกรุงเก่า

ใจดื่น อะไรน๊ะ ? ดำจากกรุงเก่า_ ตายโหงแล้ว หลายสิบริง น้ำตาลเอย, เขียวเอย, ขาวเอย, มาคราวนี้ กลายเป็น ดำ ไปแล้ว สักหน่อยคงครบสิรุ้งเย็นแน่ นี่ มีใครรู้จักสิ้น อีกไหมหนอ ?

บำรุง เอ๊ะ แกหมายความว่ากะไรแน่?

ใจดื่น ไม่ต้องเกรงใจกันดอกเพื่อนยาก ถ้ารู้ก็เปิดโปงมาเถิด อีกสักครึ่งโหลก็คงไม่แปลกแล้ว ของเช่นนี้คนเราผึกหัดตัวให้ชินเสียได้

บำรุง ยอด (พร้อมกัน) ของอย่างนี้? แก

หมายความว่าอย่างไร ๆ เอาเถิด, ว่าแต่แกรู้ไหมว่านายดำของแกน่ะ เวลานี้อยู่ไหนกัน ?

บำรุง เจ้าดำ มัน หายไป เฉย ๆ อย่างลึกลับ

ใจดื่น ฮะ ฮะ กันนึกแล้วทีเดียว เขียวก็หาย ขาวก็หาย ดำก็หาย เที่ยวหน้าเย็นของกันแน่ นี่ ยอดแกเย็นเพื่อนเก่าแก่ของกัน ถ้ากันเย็นอะไรไป___

ทำไมแกจึงนึกว่าแกจะเย็นอะไรไป ?

ใจดื่น เปล่า, แต่ถ้าเผื่อกันเย็นอะไรไป ก็ช่วยทำศพกันด้วยก็แล้วกัน

เอ๊ะ, แกนี่ออกจะเซ้ยวเสียแล้วกะมัง

กันเห็นด้วยกับแกว่า เพื่อนใจดื่นของเราออกจะไม่สู้เต็มบาทนัก แต่กันไม่เคยนึกว่าจะถึงกับใกล้คลองสานเช่นนี้เลย กันไม่เอาด้วยแล้ว เปิดละ ลาที ทั้งสองคน (ออกไป)

(ย่น) เออ, ผัวสิคนล้วนแต่

หายไปหมดอย่างลึกลับ พอ๊ะ ยอด ขอบใจเพื่อนมาก กันยินดีอยู่
เดาได้ง่าย ดอก คง เย็น อ้ายน้ำ ใจ๋ติ่น เออ, อย่างนั้นซี เย็นอะไร๊ะ
พริกนั่นเองเย็นแน่ เออ, นึก ได้รู้เห็นด้วยกัน แง่ว แง่ว
แล้ว ขนลุก ขนพอง ไม่นึกเลย แง่ว (จากข้างนอก) เจ้าขา
ว่าหน้าตาหมดจด รูปร่างสวย ๆ ใจ๋ติ่น แกตั้งโต๊ะเพื่อคุณยอดอิกที่ ๑ นะ
เช่นนี้ ใจ๊ะอำมหิตเช่นนี้เลย แง่ว เจ้าค่ะ
ยอดเพื่อนยาก แกอย่าทิ้งกันนา ใจ๋ติ่น แกคอยประเดี๋ยวนะ กันไปดูที่
๋ ๆ ๆ หล่อนกำลังกลับมาแล้ว หน้าร้านสักอึดใจหนึ่งเถิด (ออก
(เดิมและหวานใจเข้ามา) ไป)
เดิม เบื่อจริง ยังไม่มาถึงอิก ความ ยอด อือ, อ้ายเรื่องที่เพื่อนเราจะถูก
ที่คิดไว้จะไม่สำเร็จเสียแล้ว แก พ้องคดีเรื่องติงเทอร์สำเร็จนี่ ดู
จะเข้ามาเอาอะไร แง่ว เจ้าใจ๋ติ่นไม่พะวงถึงเสียเลย เห็น
(แง่วเข้ามา) จะต้องหาโอกาสพูด กับเมีย เขา
แง่ว คุณนายเจ้าขา จะให้ดิฉันปรุง เถิด ต้องหาทางช่วยเหลือ
น้ำพริกเองหรือเจ้าคะ? เพื่อนเราให้จงได้
เดิม อย่าเลย ฉันจะปรุงให้เอง ฉัน (เดิมเข้ามา)
รู้ว่านายผู้ชาย ชอบ รส อย่างไร ยอด อ้อ, คุณเดิม ผมอยากจะขอ
ไปหวานใจ มาซิแง่ว (ออก เวลาพูดธุระที่เกี่ยวกับ สามี ของ
ไปทั้งสามคน) คุณสักหน่อยได้ ไหม?
ใจ๋ติ่น ตายโหงแล้ว — อ้ายน้ำพริก — เดิม ถ้า เกี่ยว กับ ผล ประ โยชน์ ของ
หล่อนจะปรุงเอง เออ, ยอด สามีดิฉันแล้ว ดิฉันยินดีเสมอ
เพื่อนยากอยู่กินข้าวเสียด้วยกัน โปรดว่าไปเถิดค่ะ
นะ เราจะได้เย็นเพื่อนคุยกันอิก (ใจ๋ติ่นเข้ามา แต่ยอด
ด้วย และเดิมไม่เห็น)

ใจดิ่น (ย้อง) แน่, ดูซิ กะซิบกะซาบกันใหญ่ ถ้าทางจะขอให้เข้ายอดช่วยละซิ แต่เรารู้ล่วงหน้าเสียแล้ว ไม่กลัวเลย จะต้องไปผะสมยาแก้พิษไว้ให้พร้อม

เดิม เอ๊ะ, คุณว่าสามีของดิฉันจะถูกพ้องอย่างนั้นหรือคะ ?

ยอด ถูกแล้ว ยิ่งกว่านั้น ใจดิ่นไม่มีหลักสู้เสียด้วยครับ แล้วผมก็พยายามจะให้เขาดำริจัดการเสีย แต่เขาก็ไม่เห็นพะวงถึงผมร้อนใจมาก เลยลองพูดกับคุณนายดู

เดิม ถูกแล้วค่ะ ดิฉันขอบพระคุณถ้าเช่นนั้นดิฉันจะเป็นผู้จัดการเสียเอง

ยอด ผมนึกว่าหนทางดีที่สุด ก็ขอไกล่เกลี่ยให้ค่าเสียหายเขาเสียสัก ๒๐๐ บาท เขาก็คงยอมรับเลิกต่อกันไปดอก

เดิม ๒๐๐ บาทไม่เป็นไรเงินของดิฉันเองมีพอ แต่ตายจริงดิฉันจะถอนจากธนาคารไม่ได้ นอกจากคุณจะเซ็นให้ อือ, แต่จำเป็น

แล้วดิฉันจะหาหนทาง ขอให้เธอเซ็นให้จงได้

(ใจดิ่นกลับเข้ามา แต่เดิมและยอดไม่เห็น)

ใจดิ่น (ย้อง) เอ, เจ้าถึกไปไหนเสียหนอ หาไม่เจอะ วะ, ยังกะซิบกะซาบกันอยู่อีก ไม่ได้การ ท่าจะมีอุบายอะไรเป็นแน่ เอาเถิดคุณ ดิฉันรับรอง จะหาหนทางให้เธอเซ็นให้จงได้

(ย้อง) อ้อ, จะให้เราเซ็นชื่อส่วนกิจการต่อไปนั้น เราตกลงกันได้เมื่อเสร็จอาหารค่ำวันนี้แล้ว

(ย้อง) จริงซิ เมื่อเสร็จอาหารแล้วก็นึกว่าเราคงเสร็จด้วย (ไอ) ฮะแอม ๆ

อ้อคุณกลับมาแล้วหรือคะ? แหม คงหิวมากซิคะ ? เดี๋ยวข้าวก็เสร็จดอกค่ะ

อืออ์ !

คุณเป็นอะไรไปคะ ดูเหงาไป หน้าตาไม่สบายเลย ?

เปล่า ๆ เปล่าเลย

เดิม โอ๋, แต่ไม่เป็นไรดอก พอรับประทานแล้วก็คงหมดความรำคาญดอกค่ะ

ใจดี๋น ริงซิ๊นะ เออ, ก่อนข้าวปลาพร้อมจะไปเดินเล่นเสียหน่อย

เดิม อย่าเลยค่ะ เดี๋ยวข้าวก็เสร็จดอกค่ะ โอ่, อย่าทิ้งน้องไปบ่อยนักซิ๊คะ

ใจดี๋น แหม, กลัวจะหลุดมือไปทีเดียวนะ

(หวานใจ เข้ามาพร้อมกับแง่ว ยกสำรับเข้ามา)

หวานใจ ข้าวพร้อมแล้วค่ะ เชิญซิ๊คะ

(ต่างคนเข้านั่งร่วมโต๊ะ)

ใจดี๋น ถึกโว้ย, แกมาอยู่ข้างหลังฉันนี่แน่ แล้วอย่าไปไหนเสียนา เตรียมยาของฉันไว้ด้วยนา ฉันเรียกละให้ได้ทันทีนา

ถึก ครับ

เดิม นี่อย่างไรล่ะค๊ะผักต้มกะทิ น้ำพริกผีมือดิฉันเอง ลองดูซิคะ เดิมทอดมันนี่ก็ดีค่ะ เอ้าดิฉันใส่ขานให้ ลองดูซิค๊ะ

ใจดี๋น ฉันไม่หิวเลยและหล่อน เอ้าถึกเอ้ง ลองดูซิ (ยื่นช้อนให้) เอ้า, อ้ายเบียร์นี่จะบริสุทธิ์หรือไม่ก็ไม่รู้ อย่าเลยลองให้หล่อนชิมเสียก่อนเถิด (ดัง ๆ) แม่เดิมจ๋า ลองเบียร์นี่เขาดูบ้างซิ คล่องคอนัก

เดิม คุณก็ ดิฉันรับประทานเบียร์เย็นเมื่อไรเล่า?

ใจดี๋น อือ, ฉันก็ไม่เคยชอบเหมือนกันเอ้า ถึกดื่มเบียร์เสียทีซิ

ถึก แหมวันนี้ คุณผู้ชายใจดีเหลือเกิน

เดิม คุณพี่ค๊ะ ดูไม่รับประทานอะไรเสียเลยละ

ใจดี๋น ไม่เย็นไรที่รัก พี่ไม่หิวดอก ชอบนั่งดูน้องรับประทาน อย่าห่วงพี่เลย

เอ้า, แง่ว ถึกช่วยกันเก็บสำรับได้แล้ว คุณยอดค๊ะ คุณจะไม่พาหวานใจไปเดินเล่นในสวนสักหน่อยหรือค๊ะ

ยอด ผมยินดีเสียอีก เชิญซีครับ

คุณหวานใจ

(ยอดกับหวานใจถีกเข้าถีกมา)

ใจดี้น อ้อ, นั่นถีกหรือ? ดีแล้วแก มานั่งนี่แน่ะใกล้ๆ ฉัน เออดีแล้ว

ถีก ขอรับ

เดิม (ย้อง) จะต้องรีบจัดการเรื่องลายเซ็นเสียแต่เดี๋ยวนี้ อ้าวลืมไว้เสียข้างบน ต้องไปเอา (ดัง) คุณพี่ค๊ะ อย่าไปไหนเสียนาค๊ะ ดีฉันขอตัวประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นและค่ะ (ออกไป)

ใจดี้น เออ, หล่อนออกไปแล้ว เฮ้ย ถีก จะมีอะไรอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นเย็นแน่ทีเดียว ฉันหิวจัง ไม่กล้ากินข้าว แกย่องไปหาอาหารอะไรที่บริสุทธิ์มาให้สักหน่อยเถิดน่า

ถีก ทำไมครับ ก็ข้าวปลาที่เพิ่งรับประทานกันเสร็จไปเมื่อสักครู่นี้น่ะไม่บริสุทธิ์หรือ?

ใจดี้น บริสุทธิ์ ฮะ, ฮะ, ฉันมีเหตุผลพอที่จะนึกว่ามันตรงกันข้ามทีเดียวแก ตายโหงแล้ว ผมล่อเข้าไปจนพุงกางแล้ว

ใจดี้น แย่จริงแก แย่จริง แต่แกรู้สึกเย็นอย่างไรบ้างเล่า ชา ๆ มิไหม?

ถีก ครับมานิก ๆ ดูก็ตั้งต้นมันออกชา ๆ บ้างแล้วครับ

ใจดี้น แกรู้สึกว่ามีอะไรทำให้แกร้อนคอร้อนท้องบ้างไหม?

ถีก มีซีครับ แต่--ผ--ผ--ผม นึกว่าเย็น พ--พ--เพราะ--พริกไทย

ใจดี้น พริกไทยกะแมวอะไร ฉันเชื่อว่ายาพิษ

ถีก ยาพิษ ตายโหงแล้ว แต่ใครเย็นผู้ใส่ยาพิษครับ ยาพิษชะนิดไรกัน?

ใจดี้น ก็นังคนนั้นน่ะซี

ถีก ใครครับ เร็วบอกผมทีเถิด

ใจดี้น ก็เมียคนใหม่ของฉันน่ะซี

ถีก อะไร คุณนายคนสวยคนใหม่น่ะหรือครับ? เย็นไปไม่ได้

กะมังครับ?

ใจดิ่น เออ, คุณนายใหม่นั่นและ นางห้าผัวนั่นและ ว่าแต่แกเร็ว ๆ เข้าเถิด ออกไปที่หน้าร้านแล้วกินยาในขวดวางไว้บนชั้นบนขวามือเสีย ยาแก้พิษ เร็วเข้าเถิดไปเร็ว ๆ เถิด

(ถีกวิ่งออกไป)

ใจดิ่น ไม่ได้ เราจะต้องคิดซ่อนตัวเสียก่อนเถิด เจ้าถีกโดนเข้าแล้วคิแต่เราระวังตัว ถ้าไม่เช่นนั้นแย่มัน ต้องซ่อนตัวอย่างแน่ ๆ ตายจริงหนีไม่ทันเสียแล้ว หล่อนกลับมาอีกแล้ว

(เดิมเข้ามา)

เดิม คุณพี่ขา ดิฉันอยากขอความกรุณาอะไรสักอย่างหนึ่ง

ใจดิ่น อ่อ,

เดิม ดิฉันขอให้คุณพี่ลงนามในกระดาษแผ่นนี้ค่ะ

ใจดิ่น ลงนามฉันน่ะหรือ?

เดิม ค่ะ, คุณพี่คงไว้ใจดิฉันพอที่จะลงนามโดยไม่จำเป็นต้องกังวลเสียเวลาอ่านดอกค่ะ ลงนาม ก็แล้วกันตรงนี้และค่ะ

(ยิ้อง) เอ๊ะ, พินัยกรรมกะมังนี่หว่า ต้องหาอุบายเบี่ยงบ่ายให้จงได้ (ดัง) แม่เดิมจ๋า ตาฉันฟางไปเฉย ๆ และหัวงงฉันจะเย็นลมแล้ว

(ทำเย็นลม—เสียง เออ, เออ,)

อือ, วันนี้คุณพี่เย็นอะไรไปนะ ชอบกลจริง ๆ คนแข็งแรงอย่างเธอไม่น่าเย็นลมเลยนี่นา เออ ปล่อยให้เธอนอนพักเสีย สักครู่ก็เห็นจะหายดอก แหม นอนหลับเอาสนิทที่เดียวและ น่าสงสารแท้ ๆ แต่ปล่อยให้เธอนอนดีกว่า เรามีเวลาจัดห้องหับเสียที อ้อ, เจ้ายิ้นบ๋สตัน กะยอกนั้น เกะกะนัยน์ตามาแต่ตอนกลางวันแล้ว แหม แต่อยู่สูงเสียด้วย ต้องใช้เก้าอี้ไปรองเท้า เออ, ได้มาแล้ว ขี้ฝุ่นเปรอะที่เดียว แต่ยังคงยิงออกดอก ต้องลองสักหน่อย ตลอดเวลานี้ใจดิ่นแอบลืม

ใจดิ่น แม่เดิม อย่า! อย่า! เอามา ถึก ซิกระดาษ ฉันเซ็นเดี๋ยวนี้และ อะไร ๆ ๆ จะเซ็นให้หมด เอา มาเถิด เอาขึ้นวางเสียซิ

เดิม เอ๊ะ, คุณพี่เขียนอะไรไปอีกเล่า?

ใจดิ่น เปล่า ๆ เอากระดาษมาซิ ฉันจะได้เซ็นชื่อให้อย่างไรเล่า

เดิม แหม, ขอบพระคุณมากค่ะ

ใจดิ่น เอ้า, เซ็นแล้ว

เดิม อย่างนั้นก็แล้วกัน ฉันจะไปจัดการต่อไปละ (ออกไป)

ใจดิ่น เออ, รอดพ้นไปที ไปแล้ว ตายจริงเอาขึ้นไปด้วย หล่อนจะไปตามใครนะ ชอบกลมาก แต่ก็สาธุเถิด รอดไปที

(ถึกเข้ามา หน้าตามีผงขาวเปรอะหน้า)

ถึก ผมกินยาแก้พิษแล้วครับ แหม กินยากจัง ผีดคอ แต่ค่อยรู้สึกสบายขึ้นแล้วครับ นี่ยังไงครับ ยังเหลืออีกตั้งครึ่งขวดแน่

ใจดิ่น เฮ้ย, ถึก แต่นั่นมันผิดขวดนี่หว่า (เสียงขึ้นลั่นดังปึง) ตายโหงแล้ว หล่อนไปยิงใครเข้าแล้ว

ถึก ตายโหงกันคราวนี้เองครับ ซ่อนตัวหลังเก้าอี้นวมนี่เถิดครับ เร็ว (เดิม หวานใจ และยอดถือขึ้นเข้ามา)

เดิม เออ, โล่งใจ ชัยชะนะ ผลสำเร็จเย็นของเรา

ยอด ผมเลย ยิงสลุดฉลอง ความสำเร็จของเราเลย ฮา, ฮา,

เดิม เอ๊ะ, นี่คุณของดิฉันหายไปไหนเล่า?

หวานใจ นั่นแน่ค่ะคุณพี่ เธอไปซ่อนเราอยู่หลังเก้าอี้นวมแน่ค่ะ

เดิม โธ่, คุณพี่ขา ไปทำเล่นซ่อนหาอะไรกัน แปลกจริง ๆ อย่าเข้ามาใกล้ฉันนา_น้ำพริกยังไม่พอ_จะใช้ขึ้นซ้ำหรือ? จะส่งฉันไปตามผัวเก่า ๆ ทั้ง ๔ คนของเธอหรือ?

ผัวเก่า ๆ ทั้ง ๔ คน คุณพี่หมายความว่ากะไรกันคะ?

ใจดิ่น ฉันหมายความถึง นายน้ำตาล, เขียว, ขาว, ดำ, และสีต่าง ๆ นะซิ

เดิม อ้อ, ดิฉันเข้าใจละ คุณพี่คง

ได้ข่าวเกี่ยวกับการที่ผัวเก่าของดิฉันต้องเปลี่ยนชื่อนั่นเอง แต่คุณพี่ขา ดิฉันขอเรียนจริง ๆ ว่าทั้ง ๔ ชื่อนั่นเป็นชื่อของคน ๆ เดียวเท่านั้นและค่ะ

ใหม่ อะไรน๊ะ? คนเดียวหรือ?

เดิม ค่ะ, ผัวเก่าดิฉันเป็นหนี้เขาเรื่อยเลยต้องเปลี่ยนชื่ออพยพไปเที่ยวอยู่ตามหัวเมืองต่างๆ นี่อย่างไรล่ะคะโปรดดูลายมือที่เซ็นชื่อทั้ง ๔ ชื่อคะ ลายมือเดียวกันใช่ไหมล่ะคะ?

ใหม่ เออ, จริง ๆ และ น้ำตาล,เขียว, ขาว, ดำ, วะ! ลายมือ เดียว กันและแฮะ แต่อ้ายน้ำพริกเธอจะว่าอย่างไร?

เดิม จะเป็นอะไรคะ แจ่วทำพริกไทยหกลงไป หน่อยหนึ่ง เท่านั้นและค่ะ

ถีก ไชโย! ไชโย! ผมไม่เป็นไร ผมนึกแล้วว่าพริกไทย ไม่ใช่ยาพิษเลยและ

เดิม หวานใจ ยอด ยาพิษ... อะไรกัน?

ใหม่ อย่าไปฟังเจ้าถีกมันเลย มันบ้า มันรู้เมื่อไร ว่ามันพูดว่ากะไรเออ, แม่เดิมก็ อ้ายกระดาษที่ให้พี่เซ็นน่ะมันอะไรกันแน่?

กระดาษนั่นน่ะหรือคะ อ๋อ เป็นใบสั่งอนุญาตให้ดิฉันเบิกเงินของดิฉันที่ฝากไว้เป็นจำนวน ๒๐๐ บาทค่ะ ซึ่งดิฉันได้ไปทำความตกลง กับรายที่เขาจะฟ้องร้องคุณพี่เรื่อง ติงเจอร์สำเร็จเป็นที่เรียบร้อยอย่างไรล่ะคะ?

อ๋อ, ๒๐๐ บาท เพื่อป้องกันมิให้พี่ถูกฟ้อง ติงเจอร์สำเร็จ น่ะหรือ? แต่เงินนั่นน่ะเป็นเงินของน้องเองไม่ใช่หรือ?

ถูกแล้วค่ะ ก็จะเป็นไรไปล่ะคะ คนเราย่อมเห็นใจกันในยามทุกข์ซิคะ

พี่ ขอ ขอบ ใจ น้อง เป็น อย่าง ยิ่ง แหม, ไปนึกโน่นนึกนี่เสียวุ่นวายล้วนแต่อกุศลทั้งนั้น พี่ขออภัยเสียด้วยเถิด นี่แน่ท่านทั้งหลายจงเอาตัวข้าพเจ้าเป็นตัวอย่างสำหรับจดจำไว้ด้วยเถิด ว่าเมื่อมีความสงสัยยังเกิดขึ้นในหัวใจ

สถาบันหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเชษฐ์มหาราช

อย่าได้อุบนิ่ง คิดเดาเหตุการณ์ โดยด่วนทีเดียว แล้วท่านจะ
เอาเองเป็นอันขาด หากขยาย ประสพความสุขความเจริญก้าว
ออกมาอย่างตรงไปตรงมา ทำ หน้าเป็นอย่างแน่นอน
ความเข้าใจ ซึ่งกันและกันเสีย

(ทุกคนตบมือ_จบ)

◎ ทศพักตร์ คลังรัก นางสีดา อิเหนาคลั่ง ยุยยา น่าหมั่นไส้
ต่างมีคู่ สู่สม อยู่ถมไป อนิรุธ คลังใคล้ เห็นใจเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

งานของชีวิต

"โอปอ" เขียน

—๑—

สาวน้อยคนหนึ่งในเครื่องไว้ทุกข์ เดินผ่านจากเฉลียงทางเดินหน้าห้องรับแขก ซึ่งสันติ์นั่งอยู่ไปช้า ๆ กิริยาอาการเสมือนหนึ่งมิได้ใส่ใจต่อสิ่งใด ๆ แล้วก็ลงบันไดเลี้ยวลับกายเข้าไปในสวน

ชายหนุ่มเจ้าของบ้านมองดูร่างน้อย ๆ นั้น แล้วก็ยิ้ม พลางก้มหน้าลงอ่านหนังสือต่อไป

"ธันยเวศม์" เป็นชื่อบ้านของคฤหบดีคนหนึ่งในตำบลสามเสน ผู้ให้กำเนิดสถานที่มิยศบรรดาศักดิ์เป็น นายพลตรี พระยามหาศักดิเสนี (ศักดิ์ ธันยศักดิ์) เมื่อ ๒๐ ปีมานี้ ครั้งท่านและคุณหญิงนวลยังมีชีวิตอยู่ ได้ปลูกสร้างขึ้นไว้ด้วยราคาอันนับหมื่น คุณหญิงมหาศักดิเป็นคนบุญน้อย ได้อยู่ชมเชยบุตรชายยอดสุดสวาทขาดใจคนเดียวของท่านไม่ทันถึง ๓ เดือน ก็ถึงอนิจจกรรม สันติ์เด็กกำพร้ามารดา ได้เติบโตขึ้นด้วยการอุปถัมภ์ค้ำชูอันดียิ่งของเจ้าคุณพ่อ ซึ่งเป็นหม้ายตลอดมาเวลา ๑๔ ปี จึงได้จากบิดาและประเทศที่รักไปศึกษาวิชายังประเทศฝรั่งเศส ๗ ปีล่วงแล้วไป ในเวลาที่สันติ์กำลังขมักเขม้นอยู่กับการเรียนนั้น โทรเลขฉะบับหนึ่งในนามของหลวงประเคนคดี ทนายประจำตระกูลธันยศักดิ์ ก็มีไปถึงสันติ์ แม้ว่าจะเป็นข้อความสั้น ๆ ก็ดี แต่สันติ์ผู้น่าสงสารของเราก็ต้องประสพวิปโยคเย็นแสนสาหัส ด้วยข้อความในโทรเลขนั้นมีว่า

"เจ้าคุณถึงอนิจจกรรมเสียแล้ว เมื่อวันที่ ๘ เดือนนี้ ไม่ต้องห่วง จะจัดการเรื่องศพไว้คอยท่าให้เรียบร้อย ขอให้ตั้งหน้าเล่าเรียนต่อไป"

ด้วยความมานะของลูกผู้ชาย เมื่อรู้ว่าตนหมดพระที่นับถือเสียแล้ว สันติ์มิได้ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก อุตส่าห์ก้มหน้าอยู่กับตำราและพยายามพากเพียรเย็นอย่างเลิศ จนตราบกะทั่งวันที่ตนใฝ่ฝันก็บรรลุมาถึง สันติ์สำเร็จการศึกษาได้ปริญญาชั้นสูงในทางเศรษฐศาสตร์ ได้ถูกห้อมล้อมไปด้วยมิตร

สหายทั้งไทยและเทศ และทั้งหญิงและชาย ที่พากันมาแสดงความยินดีปรีดา

ม. อารฺ ฟรัง ซัวสฺ นายธนาคารผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่ง พูดไทยชัดมาก เพราะเคยมาอยู่เมืองไทย ๑๕ ปีกว่า และได้ภริยาเป็นไทย มีบุตรคนหนึ่งเป็นหญิง เมื่อบุตรซึ่งมีชื่อว่า Violette อายุได้ ๑๒ ขวบ ม. อารฺ ฟรัง ซัวสฺ ก็ถูกเลือกเป็นผู้จัดการธนาคารแห่งหนึ่งในประเทศฝรั่งเศส ท่านนายธนาคารจึงพาเอาบุตรีน้อยนั้นไปด้วย โดยมีความประสงค์ที่จะให้ ได้เรียนหนังสือในสำนักที่ดี

จะด้วยเหตุผลอย่างใดก็เหลือที่จะทราบได้ สันติ อันยศักดิ์ ซึ่ง แทน ที่จะเป็น ชน ชาติผิวเหลืองคนหนึ่งในสายตาของชาวยุโรป แต่สันติผู้เปรื่องวิทยคุณ กลับได้เป็นบุตรชายที่รักยิ่งของท่านนายธนาคารฝรั่งเศสผู้นี้ ดุจดังเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขก็มิปาน แม้แต่บุตรหญิงของท่านเอง ที่สู้อุตส่าห์หอบหิ้วข้ามน้ำข้ามทะเลมาด้วย ก็มิได้รับความกรุณาปราณีเสมอเหมือน เมื่อครั้งที่สันติและ Violette ยังมิใคร่มีสติสัมปชัญญะนัก คือ อายุยังน้อย ๆ อยู่ด้วยกันนั้น Violette ทั้งโกรธและเกลียดสันติฯนเข้ากะดูกดำ ไม่ยอมลดราวาศอกให้แก่สันติเลย ยิ่งคราวใดได้เห็นสันติได้รับความรักใคร่จากบิดาของตนด้วยแล้ว Violette ก็แทบจะเข้าฉีกเนื้อเถือหนังสันติเสียได้ ก็เย็นไม่ละโอกาสเลย แต่สำหรับสันติกลับมีความรู้สึกตรงกันข้าม โดยฐานที่ตัวไม่เคยมีน้อง และนิสสัยเป็นคนรักเด็กมาแต่ไหนแต่ไร เมื่อมีโอกาสได้เข้าอยู่ใกล้ชิด Violette ซึ่งเป็นเด็กที่น่ารักคนหนึ่ง สันติก็ปลงใจใหลหลง Violette เสียเท่ากับดวงตาดวงใจฉะนั้น สิ่งของเครื่องใช้อันใดถ้า ม. อารฺ ฟรังซัวสฺ ซื้อหามาให้เป็นรางวัล ถ้าจะอนุโลมไปเป็น อุปโภค ทางสตรีเพศ ได้แล้ว แทนที่สันติจะรับเอาไว้ใช้เอง สันติก็มักเอาไปยัดเยียดให้กับ Violette ทั้งหมด ซึ่งผลของ การ ตอบแทน ความดีที่ สันติ รัก ใคร่ Violette เห็นปานดังนี้ก็คือ Violette กลับว่ากล่าวกะทบกะแทกแดกดันให้ สันติ เนือง ๆ แต่อันยศักดิ์หนุ่มจะได้ถือสา หาโกรธตอบแทนก็หาไม่ กลับเห็นเป็นของสนุกขบขันไปทุกอย่าง

เมื่อเวลาวัยใหญ่กล้าขึ้น ทั้งอายุและการศึกษา แง่งอนของ Violette ก็ค่อย ๆ เหือดหายไป หนุ่มสาวทั้งสองมีความเป็นอยู่อย่างฉันท์ญาติกันโดยสนิท Violette เงียบขรึมไม่สู้รื่นเริงซุกซนเหมือนเมื่อเด็ก ๆ ซึ่งผิดกับ

สันต์ ด้วยแต่ก่อนนี้อย่างไร เดี๋ยวนี้ก็คงเย็น คนสนุกสนานรื่นเริงอยู่อย่างนั้น ส่วนสำหรับงานการแล้ว สันต์เย็นคนสุขุมเฉียบขาดยิ่งนัก

ทั้งสันต์และ Violette จากฝรั่งเศสมาสู่สยามด้วยกัน เมื่อวันที่สันต์พา Violette ไปส่งบ้านมารดานั้น ก็ได้พบภาพอันแสนทุเรศนัยน์ตา ด้วยมารดาของ Violette กำลังป่วยเย็นวัณโรคเพียบอยู่ สันต์ต้องวิ่งเต้นช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลจนสุดความสามารถ แต่ก็ไม่อาจที่จะช่วยมารดา Violette ไว้ได้ เดือนหนึ่งที่มารดาและบุตรได้เห็นหน้ากัน Violetteก็ต้องเย็นกำพร้าอย่างน่าสงสาร สันต์จึงต้องรับเอา Violette มาอุปการไว้ในฐานเย็นน้องในไส้คนหนึ่ง เพราะ Violette ไม่มีญาติผู้ใหญ่จะปกป้องรักษาให้เย็นที่ไว้วางใจสันต์ได้ ซึ่งเหตุการณ์ทั้งนี้เมื่อ ม. อาร. ฟรัง ซัวส์ ทราบแล้ว ก็ได้มีหนังสือมาถึงสันต์ แสดงความขอบใจสันต์เย็นอันมาก

สันต์ได้เข้ารับราชการในกระทรวงเศรษฐการ และ Violette ได้เย็นครูสอนภาษาฝรั่งเศสอยู่ในโรงเรียนสำนักแม่ชีแห่งหนึ่ง ทั้งสองได้รับผลประโยชน์เย็นที่พอใจด้วยกัน

ตามวันและเวลาที่กล่าวนี้ เย็นวันอาทิตย์ในตอนบ่ายหลังจากรับประทานน้ำชาแล้ว สันต์ก็เข้าห้องอ่านหนังสือ Violette ลงสวนเอาธุระแก่ต้นไม้ซึ่งเย็นของโปรดเท่าชีวิต สันต์เงยหน้าขึ้นดูน้องสาวซึ่งกำลังเดินผ่านไปช้า ๆ จนลับตา พลางในใจก็นึกประวัติไปถึงเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วมา สันต์ถอนใจยาวด้วยความโสมนัสส์ ภาพของเด็กหญิงปากนิดจมูกหน่อย นัยน์ตาดำเย็นมัน เส้นผมสีน้ำตาลไหม้หยิกเย็นฟูฝอย กำลังช่างพูดช่างประจบ ร่าเริงสนุกสนานและซุกซนเย็นที่หนึ่ง ร้องไห้และเจ้าตระแหน่แง่งอนก็เย็นที่หนึ่ง ได้ปรากฏขึ้นมาในมโนคติ ตั้งแต่สันต์เกิดมาเย็นตัวตน จะได้เคยถูกใครแกล้งกลั่นฉันทาเหมือนแม่หนูน้อยน่ารักคนนี้ก็ไม่มี และสันต์ก็จะได้เคยคิดรักใคร่เด็กคนใดเย็นดวงใจดวงตาเท่าแม่หนูน้อยก็หาไม่เช่นกัน นั่นรูปที่ข้างฝา สันต์และ Violette น้องน้อยนั่งอยู่ในเก้าอี้ตัวเดียวกัน แม้จะได้ถ่ายไว้เย็นเวลานานปีมาแล้วก็จริง แต่ด้วยความสามารถของนายช่าง ภาพสันต์และ Violette ก็ยังดูประดุจดังเย็น มิได้ห่างเลือนไปตามกาลเวลาเลย

Violette ยิ่งโตยิ่งสวยอย่างประหลาด ภายในปีเดียวที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย Violette ได้กลายเย็นคนแช่มช้อยหวานเย็นอย่างน่ารัก ซึ่งแทนที่จะจำแพ้ไป โดยนิสัยเคยชินมา

กับสมาคมต่างประเทศ และยิ่งกว่านั้น จะ ใช่ไหมวิ?"

โดยทางหนึ่งทางใดได้มาบันดาลใจ Violette ก็ไม่สามารถที่สันต์จะทราบได้ ด้วยตั้งแต่มารดาของ Violette หาบุญไม่แล้ว Violette ก็ได้บำเพ็ญตนเป็นพุทธมามกะคนหนึ่งควรน่าสรรเสริญ คือได้ทำบุญตักบาตรด้วยตนเองเป็นนิจสิน ซึ่งเมื่อแรก ๆ ที่ Violette มาอยู่ด้วยสันต์ใหม่ ๆ บรรดาญาติผู้ใหญ่ ๆ ของสันต์ดูไม่ใคร่จะสนิทสนมกับ Violette นัก แต่มาในบัดนี้ ต่างได้พากันนิยมยินดีนับเอา Violette เป็น ลูก หลาน ใน สกุล อันยศักดิ์คนหนึ่งไปแล้ว

สันต์วางหนังสือลงกับโต๊ะ แล้วลุกขึ้นรูดม่านหน้าต่าง ส่ายตาออกไปดูภายนอก ณที่นั้นสันต์ก็ได้เห็น Violette กำลังวุ่นวายอยู่กับกุหลาบต้นหนึ่ง จึงออกจากห้องสวมรองเท้าแตะตามไป หลังจากได้หยุดดูต้นไม้ต้นนั้นต้นนี้อยู่ครู่หนึ่งแล้ว สันต์ก็เข้าไปยืนอยู่ข้าง ๆ น้องสาว

Violette หันมายิ้มและว่า "ดูซิ พี่สันต์! ยิ่งเลี้ยงยิ่งแกรน นอกจากฤดูฝนแล้ว หางามไม่ได้เลยในเมืองเรา"

สันต์ พะยักหน้า รับทั้ง ๆ ที่ตนไม่เข้าใจพลางถามว่า "ต้นไม้พวกนี้ที่ข้าส่งมาให้ ยังงามดีอยู่หรือ?"

Violette ละจากกิ่งไม้แล้วหันมาทางสันต์พร้อมกับส่ายหน้า

"ฉันว่าพี่ไม่ได้ใส่ใจเสียเลย" เธอหัวเราะเมื่อเห็นหน้าพี่ชาย ๆ "ถ้าต้นไม้เหล่านี้มันเป็นคน ก็จะต้องถูกส่งไปโรงพยาบาลแล้ว"

สันต์หัวเราะแก้เก้อ ไม่รู้จะตอบอย่างไร

Violette พูดต่อไปคล้ายกับปรารภ "มันถูกหนอนและแมลงรบกวนลำต้นและใบมาก"

สันต์ไม่ทันจะได้ถามถึงเหตุผลต่อไป ด้วยในขณะนั้นได้มีรถเก๋งคันหนึ่งแล่นเข้ามาในบ้าน ซึ่งสันต์จำได้ว่า เป็นแขกที่ควรจะรีบไปรับให้เร็วที่สุด

Violette มองตามหลังพี่ชายไปพร้อมกับถอนใจ แล้วก็หันมาทำงานของเธอต่อไป

พอสันต์ไปถึงห้องรับแขก ซึ่งมีแขกในเครื่องแต่งกายอย่างฝรั่ง ๙๙ ๑/๒ ห่อหุ้มอยู่บนร่างของหญิงสยาม งดงามน่ารักคนหนึ่ง กับมีแย้นเดินเข้ามาหาสันต์ที่เดียว

"เอ๊ะ! ใครนี่สวยหนัง?" สันติซึ่งเย็นผ้าพับไว้ในเมื่ออยู่ใกล้ Violette ที่กองไว้เมื่ออยู่ฉะเพาะแขกผู้นั้นอย่างไม่รู้จัก แต่เย็นผ้าทำเย็นถามขึ้น

"อย่ามาทำขวางกับฉันหน่อยเลย" แขกของสันติทำตาน่ากลัว "ไปแต่งตัวเร็ว ๆ เข้าเถอะ ประเดี๋ยวเขาคอยกันแย่"

ก่อนที่จะจากไป สันติได้ดึงมือแขกของเขาให้เข้ามาใกล้ตัว พอรู้ว่าเย็นกลิ่นยัสมินแน่แล้ว ก็หัวเราะวิ่งขึ้นบันไดไปแต่งตัว

ครู่หนึ่งทั้งสองหนุ่มสาว ก็ออกจากธนัยเวศม์ไป

—๒—

มยุริ ศริสยาม เย็นนามของแขกที่พาเอาสันติไป เธอเย็นธิดาคนเดียวของมหาอำมาตย์โท พระยาเศวตวาราช (อัศดร ศริสยาม) กับคุณหญิงน้อย มีนิวาสสถานอยู่ที่ถนนเพ็ชรบุริ ท่านพระยาเศวต ฯ และเจ้าคุณบิดาของสันติได้เคยเย็นเกลอแก้วเกลอขวัญกันมาแต่ดั้งเดิม สกุลธนัยศักดิ์กับศริสยามขวั้นน้ำใจกันไว้เย็นเกลียวเดียว ไปมาหาสู่สนิทสนมกันมาก เมื่อประธานของสกุลล่วงลับไป ทายาทเช่นสันติก็ดำเนินรอยตามทั้งในส่วนเคารพนับถือ และทั้งในส่วนความมุ่งหมายที่จะเชย์ม เส้นสัมพันธ์ให้กลิ่นเกลียวกันยิ่งขึ้น และก็จะเย็นข้ญหาอะไร เมื่อสันติผู้เพียบพร้อมไปด้วยเกียรติยศชื่อเสียงและวิชาความรู้ จะไม่ได้รับผลแห่งความมุ่งหมายนั้นสมดังความปรารถนา หลังจากสันติกลับมาถึงสยามไม่ทันพ้นเดือน สันติก็ผูกคอตนเองด้วยสร้อยสวาท คือหลงรักคุณมยุริ ศริสยามเสียจนเข้ากะดูกดำ และในผลที่สุดเมื่อเจ้าคุณและคุณหญิงเศวต ฯ ได้อนุญาตให้สันติใช้แหวนเพ็ชรวงหนึ่ง ซึ่งเคยสวมนิ้วนางของคุณหญิงมหาศักดิ์ผู้มารดาของสันติมาแล้ว และในขณะนั้นสันติสวมอยู่ทนวกอย แลวถอดออกบรรจงสวมลงในนิ้วนางของคุณมยุริ ศริสยามอีกวาระหนึ่ง

พูดถึงภาวะความเย็นอยู่ของคุณมยุริ ศริสยามแล้ว เธอก็ควรจะเย็นนางสาวศริสยามในพ. ศ. ๒๔๘๐ โน่นเทียว ซึ่งคุณย่าคุณยายของเราเมื่อมองดูคุณหลานผู้เพียงประจำอยู่ในพ. ศ. ๒๔๗๗ นี้เท่านั้น แล้วก็ยังรู้สึกว่าท่านชอบหาวเรออย่างไร ๆ ชอบกล แต่ก็จะเย็นอะไรไป เมื่อความต้องการของโลกอยู่ที่การก้าวหน้า ใครยิ่งล่วงไปมาก พ. ศ. ได้เท่าใด ยิ่งวิเศษเท่านั้น ใครตามเขาไม่ทัน เย็น

คนเหนี่ยวโลกและหนักโลก สำหรับคุณมยุรี เธอนี่ก่เช่นนี้

สมาคมใด ๆ ถ้าคุณมยุรี ไม่ไป ปรากฏกายเข็นคาราอยู่ด้วยแล้ว รมณียสถานที่นั้นก็ดูจะออกมอซอเต็มทน เมื่อครั้งเธอยังไม่มีคู่ที่มั่นมาหมั้นนั้น แม่เจ้าประคุณเอ๋ย ทั้งคุณชายที่หนุ่มและไม่สู้จะหนุ่ม ทั้งอทารสันโดษและสันโดษสทารด้วยภริยาผู้อื่น ต่างได้พากันตอม คุณมยุรี ศรีสยาม เหมือน หมู่ แมลงเม่าเมื่อปลายฝนฉะนั้น ครั้นเธอได้คู่หมั้นที่มั่นแล้ว จึงค่อยดูกระจัดกระจายไป นอกจากผู้มีวิทยฐานะชั้นสมุหอนงครักษ์ ๒—๓ คนเท่านั้น ที่ยังพยายามติดหน้าตามหลังอยู่

พวกเพื่อน ๆ พากันนินทาสันตีว่า สันตีเข็นไก่ไม่เคยสังเวียนบ้าง เข็นฤษี กลับโกฏบ้างต่าง ๆ นานา แล้วแต่จะเสกสรรกันในฐานที่ตนเองไม่อาจที่จะทำได้อย่างสันตี แน่เทียว สันตียังไม่สู้เข้าใจโลกวิสัยเท่าใดนัก เพราะเท่าที่ทราบ นิสสัยของสันตีเข็นคนชอบใช้ชีวิตตนไปในทางศึกษา ไม่ได้ชำนิชำนาญในทางหวาน ๆ เย็น ๆ มาก่อน คนเรียนมากหน่ะโง่นะท่าน สู้คนครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ได้

ถ้าจะมีใครสักคนหนึ่ง อุตริเข็นเจ้าก็เจ้าการถามสันตีขึ้นว่า “แฮ้—อ้ายเพื่อนยาก แกจะเข็นเจ้าข่าวสมัย พ. ศ. ๒๔๘๐ รึ?” เจ้าตังนี้แล้ว สันตีของเราก็จะเถียงคอเข็นเอ็นทีเดียว และให้เหตุผลดีเสียด้วย เช่นสันตีว่า

“การมีลูกมีเมียนะแกเอ๋ย ใจใครก็ใจใคร ลือไม่ชอบ อื้อชอบ อื้อชอบ ลือไม่ชอบ มันเข็นกำกงกำเกวียนกันอยู่ ท่านเจ้าพระยาเกษตราภิรักษ์นั่นเข็นไร ท่านผู้หญิงของท่านตาเขแทบจะยอด ยังอยู่กันลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง อย่าว่าแต่ลือหรืออื้อจะไม่ชอบท่านเลย แม้แต่ลูกของเขายังบ่นว่าแม่ไม่สวยนี่นา—”

ตังนี้เป็นต้น

เสียงนาฬิกาเรือนใหญ่ที่ห้อง รับแขกตี ๒ หง่างพอดี สันตีผู้อาบไปด้วยอมฤตรสมาทั้งมีนและมัน ก็กลับมาถึงบ้านพอดี แม้ในความรู้สึกจะปรากฏว่า เมื่อลงจากรถแล้วตัวของตัวเดินไม่ตรงทางนักก็ดี แต่สันตีก็ยังพยายามเหนี่ยวรั้งสติที่จะจรดปลายเท้าลงกับพื้นเพียงเบา ๆ คล้ายกับเด็กที่แอบหนีเขาไปเที่ยวกลับมาฉะนั้น รีบผ่านห้องหนังสือไปโดยเร็ว เมื่อแลเห็นว่าภายในนั้นยังมีแสงไฟอยู่ แต่ก็ก้าวไปไม่พ้น ๓ ย่าง สันตีก็ต้องหยุดชะงักด้วยได้ยินเสียงน้องร้องทักขึ้นเบา ๆ ว่า

“พี่สันตี!”

สันติหันหน้ามาพร้อมกับยิ้มแห้ง ๆ "อ้า_อ้า_วิยังไม่นอนอิกหริอ๊ะ ?"

Violette ส่ายหน้ามองดูพี่ด้วยความสมเพช เธอพยายามกลืนก้อนอะไรที่วิ่งขึ้นมาจุกคอหอยให้หายไปแล้วจึงตอบว่า "วันนี้ร้อนมาก ฉันเลยนอนไม่หลับ"

"แหม — พี่ไปเที่ยวงานบ้านเจ้าคุณทรงพลเดช สนุกจัง คิดถึงวิของพี่จะตายไป" สันติเริ่มประชด

"แล้วอย่างไร ?" ถามอย่างไม่มีความหมาย

"พี่คิดจะมารับวิแล้วละ อ้า—แต่—แต่ไม่มีโอกาสจะมาได้เลย เดี๋ยวเจ้าคนโน้นฉุดเดี๋ยวเจ้าคนนี้ฉุด จนหมดเวลา"

"เอาไว้เล่าให้ฉันฟังพรุ่งนี้ก็ได้" เธอว่าแล้วก็ดับไฟใส่กุญแจห้อง ก่อนที่จะเดินไปได้พูดเปรย ๆ ว่า "พี่คงต้องการผลัดเครื่องแต่งตัวและอาบน้ำข้าง ฉันคิด" แล้วเธอก็ผ่านสันติไปชั้นบน

สันติตามขึ้นมายังห้องของตนเงียบ ๆ อาการเคร่งขรึมของน้อง ได้ปลุกประสาทให้สั่นสะท้านไปทั่วร่าง อมฤตชะนิดมึนลดวูบลงสู่เบื้องล่างได้อย่างไรไม่รู้สึก ยังเหลืออยู่แต่ชะนิดมันประจำใจ สันติมองภาพตนเองในเงากะจก สารร่างพะกาเยเย็นของอ้ายนักดื่มตัวฉกาจตนหนึ่งปรากฏอยู่ สันติเซไปปะทะโต๊ะสำอางนิ่งงัน คิดละอายอดสูเด็กหญิงที่ตนยิ้มพูดอยู่ด้วยเมื่อสักครู่นี้เย็นอันมาก แน่เทียววิของพี่คงจะนึกชังน้ำหน้าอ้ายคนขี้เมาอย่างในเงากะจกนี้ เท่ากับเปรตหริออสุรกายอย่างใดอย่างหนึ่งฉะนั้น สันติเหวี่ยงหมวกและเสื้อนอกลงยังพื้นห้อง แต่งตัวนั้น อย่าง ขยะแขยง เอามือทั้งสองกุมศีรษะตนเอง เยี่ดประตูห้องนอนพรวดพราดเข้าไปยืน หมุนควาง อยู่ที่ หน้าเตียงคล้ายคนเสียสติ แต่ในทันใด สันติก็สะดุ้ง ด้วยนัยน์ตาได้แลไปประสพเข้ากับหน้าของหญิงสาวคนหนึ่ง ภายในกรอบเงินซึ่งตั้งอยู่บนโต๊ะข้างกับเตียงนอน สีหน้าที่ทะเลิกทลักอยู่เมื่อสักครู่นั้นนั้น ได้ค่อย ๆ จางหายไปจนกลายเย็นยิ้มเข้ามาแทนที่

"มยุริของฉันริ ?" สันติยกรูปมยุริขึ้นจ้องแล้วพึมพัม "เพราะไอ้ตาหวานฉ่ำของเธอนี่ซิ มันทำให้ฉันเห็นว่า ฉันอยู่ในสวรรค์ชั้น ๗ เมื่อหัวค่ำนี้ เอาละ ! ถึงแม้ว่านี่จะเย็นแต่เพียงเงาของเธอ ฉันก็จะต้องเอาแนบไว้กับอก ฉันจะกกเธอมยุริ และจะกอดเธอให้ชื่นใจ !

มิไยว่าประตูมุ้งลวดจะเยี่ดออกดักยุง หริอไม่ สันติไม่คำนึงถึง ความมันย้อมน้ำใจ

สันต์ให้เผ้าแต่ยกรูปคู่หมั้นขึ้นขูบ แล้วก็เอน ตัวลงทั้งเครื่อง ลูบไปคลำไป แล้วแต่ฤทธิ์ของความมันนั่นซิจะเย็นไป

คล้ายกับว่าได้มายืนแอบดูอยู่ แต่พอสันต์หลับรูปตกลงจากมือพอดี Violette ก็เยื้องประตูเดินเข้ามายืนปลงอรรมสังเวช ส่ายหน้าตนเองอย่างละห้อยละเหี่ยใจ เมื่อได้จัดการเปลื้องถุงและรองเท้าให้แล้ว ก็ไล่ฝูงมะลาเริ่ยให้ไปพ้นมุ้ง เยื้องหน้าต่างดับไฟให้เสร็จแล้วเธอก็กลับไปนอน ความดีของ Violette เห็นปานฉะนี้ดอก สันต์ของเราจึงทั้งรักและเกรงน้องสาวนัก

เช้าวันหนึ่ง ในขณะที่ Violette เสร็จจากการใส่ยาตร เดินอุ้มขันกลับเข้ามาในบ้าน พร้อมกับเด็กคนใช้ซึ่งถือถาดตามมา ข้างหลัง เธอได้เห็นชายหนุ่มคนหนึ่ง ซึ่งไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน กำลังยืนแกว่งไม้เท้าอยู่ที่เชิงบันได เขาแต่งตัวอย่างเวลาเดินเล่นในตอนเช้า เมื่อเธอเดินเข้าไปใกล้ ชายนั้นได้ถอดหมวกออก และยิ้มกับเธอแห้ง ๆ

"ผมคิดว่า คุณสันต์เขายังนอนหลับอยู่ใช่ไหมครับ?"

Violette มองดูหน้าอันกะเรี่ยกะราดของผู้พูดด้วยกิริยาอันสงบ แล้วตอบว่า "ข้ะ! เมื่อคืนเธอกลับจากธุระดึก"

"ผมอ้า_ อยากจะขอร้องคุณ ให้ช่วยบอกเขาด้วยว่า คุณมยุรีให้ผมมารับไปประตูน้ำสระปทุม"

Violette หันไปทางเด็ก "แก้ว, ไปบอกสินให้ปลุกคุณพี่ไข่!" แล้วเธอก็จะเดินเลยไป โดยแก้วแยกไปทางหนึ่ง

"อ้อ_ง่า_ง่า ผมมายืนคอยอยู่นานแล้ว คุณจะปล่อยให้ผมยืนต่อไปอีกหรือครับ?"

Violette หันขวับมาด้วยใบหน้าอันร้อนฉ่า "ขอโทษ! ขอเชิญคุณพักในห้องนั่นก่อนซิคะ" เธอยอกพร้อมกับชี้มือไปที่ห้องรับแขก

"ขอบคุณครับ อ้า_คุณเห็นจะใส่ยาตรเสมอ"

"ข้ะ!"

"ง่า_คุณ, ง่า_สันต์เคยเล่าให้ผมฟังว่า เขามีน้องสาวอยู่คนหนึ่ง แล้วก็ใจบุญมากด้วย"

ถึงแม้จะรู้อยู่ว่าเย็นคำที่คนพูดติดอ่างแสร้งชม ก็ยังอดละอายไม่ได้ จึงพูดตัดบทเสียว่า "คุณพี่ชอบอวดโดยไม่มีเหตุผล"

"หน้าตาเย็นอย่างไรผมก็ไม่เคยเห็น แต่เข้าใจว่าคุณน้องของสันต์คงจะงามมาก คนใจบุญทุก ๆ คนเย็นคนงามเสมอ"

คิ้วทั้งสองของ Violette ขมวดเข้าหากัน เมื่อได้ฟังดังนั้น เธอจ้องหน้าผู้พูดเขม็นดุษณีภาพ ด้วยสายตาอันแข็งกร้าว โทษะที่พลันขึ้นครู่หนึ่งก็ค่อย ๆ จางไป โดยมิคิดที่จะต่อความยาวสาวความยืด เธอก็หมุนตัวกลับไปทางหลังตึก

เย็นวันนั้น สันติกลับบ้านตรงต่อเวลาผิดปกติ พบหน้าน้องสาวยืนยิ้มรับอยู่ในชุดสีอโศก จึงตรงเข้าประคองยกหน้าอันงามขึ้นจูบลงที่เรือนผม แล้วเดินคลอกันไปแยกทางที่ห้องหนังสือ

มองตามพี่ชายขึ้นบันไดไปจนลับ Violette หายใจสะท้อนด้วยความเย็นสุข พาร่างอันท้วมละไมเข้าไปยืน อยู่ตรงหน้ารูปสีน้ำมันอันเขียนภาพของสันติใส่ขาอย่างตั้งไว้ในห้องหนังสือ น้ำตาซึ่งมาจากประสาทส่วนปลื้มได้ซึมออกมาคลอคลอง จนเห็นภาพนั้นพร่าพราวไปหมด

"พี่สันติ!" เสียงสั่นค่อย ๆ "เดียวนี้ฉันเกลียดพี่เสียแล้ว พี่เย็นคนเดียวดีเดียวร้าย ไม่เห็นมีความแน่นอนสักอย่าง พี่กรุณาฉันไม่เหมือนเมื่อก่อนนี้ ฉันชังตัวเองที่เพราะโตขึ้นพี่จึงไม่เมตตาฉัน ไม่เหมือนฉันซึ่งภักดีพี่อยู่เสมอต้นและปลาย"

เสียงผีเท้าหนัก ๆ ลงบันไดมา Violette รีบเช็ดหน้านั่งลงอ่านหนังสือเฉยอยู่ แต่ภายในเงาตุ๊กตาอันดำสนิท หามองหนังสือไม่ ใช้ชำเลืองดูผู้ที่เดินเข้ามานั่งอยู่ข้าง ๆ ด้วยหัวใจอันชื่นชม สันติเอนหลังลงพิงพะนักเก้าอี้พ่นควันยุหรี่เล่นอยู่ครู่หนึ่ง พลางพูดว่า

"เมื่อไรโรงเรียนเปิดจ๊ะวิ?"

Violette วางหนังสือลงกับตัก ตอบโดยไม่ได้หันหน้ามา "อีก ๑๙ วันข้ะ"

"นึกรำคาญบ้างไหมวิ? ที่ต้องไปจำจ้ำไชอยู่กับเด็ก ๆ วันยังค่ำ"

หันมาหัวเราะ "ฉันชอบพี่สันติ ฉันอยู่กับเด็ก ๆ รู้สึกว่าเย็นสุข"

"คนสองคนก็ดีหรอกวิ ถ้าเย็นฝูงเย็นคณาอย่างโรงเรียนแล้ว พี่เบื่อตาย"

"อยู่ไปนาน ๆ ก็ชินเองพี่สันติ เมื่อเราเย็นเด็กนั่นอย่างไร ฉันไม่เห็นครูคนไหนย่นว่าเบื่อ"

"ก็เห็นจะจริง เพราะวิเย็นผู้หญิง ก็สมควรดอกที่จะรักเด็ก"

"ทำไมพี่เกลียดเด็กริ?"

"ก็ไม่เกลียด แต่พี่คิดว่าพี่อาจรำคาญได้"

"เมื่อพี่แต่งงานไปแล้ว พี่คิดถึงจะมีเด็ก

ขันบ้างหรือเปล่า ?”

“ อ๋อ_ลูกของพี่ริ ?”

“ ข๊ะ” เธอยิ้ม

“ พี่คิดว่า จะข้างเขาเลี้ยงให้หมดธุระไป”

“ โอ_พี่สันติ์นี่ใจร้าย ” เธอร้องเสียงหวาน

“ ใจร้ายอย่างไรน้องวิ ?” สันติ์หัวเราะชอบใจ

“ พ่อแม่เลี้ยงเรามาได้อย่างไร ก็เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเลี้ยงลูกของเราเอง ไปตามสติกำลัง ”

“ ถ้างั้นพี่จะมอบให้วิเป็นคนเลี้ยงแทนจะเอาไหมเล่า ?”

“ พี่สันติ์ !” เธอจับแขนพี่เขา ๆ จ้องมองดูหน้าอยู่ครู่หนึ่งพลางว่า “ ขอพี่จงทราบไม่ว่าการใด ๆ ถ้าจะเป็นสิ่งที่ฉันจะทำให้พี่เป็นสุขได้ ฉันจะพยายามทำด้วยความเต็มใจเสมอ ”

สันติ์ยกมือขึ้นลูบผมน้องเพราะความซึ้นใจค่อยกะซิบที่หูว่า “ N’ avey_vous jamais songé à marier ?”

สาวงามผงะตัวเอาแขนเท้าไปข้าง ๆ อย่างตกใจ ผิวหน้าแดงเรื่อขึ้นอย่างประหลาด “ พี่หมายความว่าอย่างไร ?” เธอถามเร็ว

สันติ์พูดหน้าตาเย็นปกติ “ คืออย่างนี้น้องรัก !” หยุดหันไปเคาะเถ้าบุหรี่ “ มีคนคนหนึ่งเขามาปรารภกับพี่ว่า เขารักน้องมาก เขาอยาก จะให้ ผู้ ใหญ่ มา สู่ขอ ตาม ประเพณี แต่เขาไม่ทราบว่าน้องจะมีใจกรณาเขาข้างหรือไม่ ?” คล้ายคำถาม แล้วทิ้งประโยคไว้

Violette นิ่งนั่งคล้ายกำลังฟังนิยายตอนที่เขาจะพาเอานางเอกไปฆ่า เหลือกำลังที่จะทนต่อถ้อยคำอันไม่ตรงกับใจต่อไปได้ สาวงามค่อยยันตัวลุกขึ้นยืนอย่างซึมเซื่อง แต่เมื่อนั้น ในบัดดลโทษะก็พรุ่งขึ้นมาสุดที่จะระงับ Violette สับเท้าตรงเข้าจับข้อมือทั้งสองของพี่ชายไว้ แล้วเขย่าอย่างแรง และเค้นเอาเสียงอันผิดปกติออกมา

“ พี่สันติ์ !” ขออย่ามัวพยายามใช้สรรพนามว่า “ เขา ” ให้ฉันหลงมิดมนอ์อยู่ บอกมา ! ว่าเขาที่ว่านั้นเป็นใคร ที่ทำให้พี่จงเกลียดจงชังฉันนัก จึงได้ออกวิธีที่จะขับไล่ไสส่งฉันให้ไปพ้นบ้านเสีย ฉันรู้พี่สันติ์ ! ว่าคู่หมั้นของพี่เขาไม่สู้จะพอใจฉัน ขอให้จำไว้ว่าฉันจะอยู่เป็นเพื่อนพี่ปฏิบัติพี่ในฐานญาติ เท่าที่ย่าได้สั่งไว้เมื่อ ฉันได้มาอยู่บ้านกับพี่เท่านั้น วันใดเมื่อพี่ได้แต่งงานไปแล้ว ฉันจะไปอาศัยแม่ชีอยู่ ”

ร้องไห้อย่างเด็ก ๆ ควบไปกับคำพูด แล้วกะทืบเท้าวิ่งหนีขึ้นบันไดไปชั้นบน

สันติหน้าซีดไม่มีเลือด เมื่อเห็นน้องเข้าใจผิดเอามากมายดังนั้น จึงออกจากห้องตามไป แต่ Violette ได้ปิดประตูลงกลอนขังตัวเองเสียแล้ว สันติจึงออดเข้าไป

"วิ๋า_วิ! ออกมาหาพี่ก่อน โธ่_ฟังพี่พูดให้จบเสียก่อนซิ๊ะวิ พี่ไม่ได้คิดเช่นนั้นดอกนะ ยกโทษให้พี่เถอะ วิเข้าใจผิดแท้ ๆ เทียว พี่สบถสาบานได้ว่าพี่ไม่ได้คิดเช่นที่วิเข้าใจนั้นเลย"

มิไยสันติจะวิ ๆ ๆ อยู่ไม่ขาดปาก วิก็ยังขอรุมขาดทุบขว้างสิ่งที่อยู่ใกล้ ๆ มืออยู่เปรื่องปร่าง ผมตนนั้นซิดูมันช่างมีโทษหนักทั้งขยั้นขยั้งให้สะใจ ครั้นว่าไม่มีอะไรที่จะทำแทนสันติได้ ในที่สุดก็ใช้วิธีคว่ำหน้าลงกับที่นอนแล้วก็ร้องไห้ ร้องไห้อย่างเดียวที่จะทำให้หายเจ็บแค้น สันติส่ายหน้าอันซิด แสดงอาการละห้อยน้อยใจ

"อนิจจาวิของพี่เอ๋ย พี่รักเธอปานดวงใจเพียงไร เธอไม่เห็น!"

—๓—

เช้ารุ่งขึ้น สันติคอยน้องอยู่ในห้องอาหาร Violette ก็ไม่ลงมากินด้วย ตอนเย็นสันติคิดประชุม ได้กลับบ้านเกือบ ๓ ทุ่ม อาหารก็ยังตั้งแรอยู่ อีกวันหนึ่งพันไป สันติก็พบความเย็นอยู่ของน้องสาวเช่นนั้น เมื่อไต่ถามคนใช้ สันติก็ได้ความว่า Violette ใช้ห้องนอนตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมงในวันหนึ่ง โดยไม่ได้ไปไหนเลยนอกจากอาบน้ำ ในเวลาที่สันติออกไปจากบ้านแล้วเท่านั้น สันติกลุ้มใจแทบอกจะแตก เดินวนเย็นชะมดติดกรงอยู่คนเดียวในห้องหนังสือ หมดปัญญาที่จะลดทิฐิมานะเด็กหญิงน่ารักคนนี้ให้โอนอ่อนลงได้สถานใด นึกชังตัวเองเสียเย็นที่สุดที่แล้ว ว่าไม่ควรจะนำเอาความแตกร้าวมาสู่กันและกันเลย แต่ในทันใดนั้น สันติได้ก้าวพรวดเข้าไปที่โต๊ะหนังสือ แล้วหยิบเอานามบัตรแผ่นหนึ่งในจำนวนหลายแผ่นที่วางอยู่ระเกะระกะไม่เย็นระเบียบ ซึ่งแสดงว่าผู้เย็นเจ้าของเพิ่งได้ละจากไป ในขณะที่ทำธุระแก่นามบัตรนั้นยังมิทันเรียบร้อย สีหน้าสันติค่อยแช่มชื่นขึ้น ด้วยปรากฏว่าเย็นชื่อของ Violette และที่หลังนามบัตรนั้นได้มีลายมือของเจ้าของเขียนไว้เหมือนกันทุก ๆ แผ่นดังนี้

"ขอเชิญ พึ่งพุทธมนต์ที่บ้านธนัย เวศม์ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา

๑๗.๐๐ น.”

สันติสะดุ้ง ด้วยเพิ่งนึกขึ้นได้ว่า เย็นวันเกิดของ Violette สันติมองเห็นลู่ทางที่จะให้น้องเห็นใจได้ คืนนั้นสันติก็กะการงานวันเกิดของน้องไว้ในแผนผังทั้งหมด เสียงนาฬิกาตีเที่ยงคืนแล้ว สันติจึงค่อย ๆ ย่องขึ้นบันไดไป ภาพที่เห็นอยู่ตรงหน้าคือแสงไฟที่ห้อง Violette ก็ดับพับลงทันทีทันใด ในขณะที่สันติเดินเข้าไปจวนจะถึง สันติยิ้มแก่ตัวเองและนึกอยู่ในใจว่า “ห้องนี้, อย่าว่าแต่ผู้เย็นเข้าของจะงอนกับพี่เลย แม้แต่ไฟประจำห้องก็ไม่อยากให้พี่เห็นแสง”

วันเกิดของ Violette ใกล้เข้ามาอีก ๒ วันก็จะถึง ทั้งสองพี่น้องก็ยังไม่มีเวลาที่จะทำความเข้าใจกันได้ แต่กระไรก็ดี Violette จะเว้นเสียจากการไม่รู้สึกตื่นเต้นบ้างมิได้ ด้วยในวันรุ่งขึ้นแต่เช้า เธอก็ได้เห็นผู้คนเย็นอันมาก ได้พากันขนสิ่งของต่าง ๆ เข้ามาในบ้านผิดปกติ เต็นทิมพล ๒ เต็นสำเร็จไปในตอนบ่าย พร้อมทั้งพันซึ่งปูด้วยกะดานและเสื่อลวด และได้บรรจุไว้ด้วยเก้าอี้ชุดอย่างดีหลายชุดเต็นหนึ่ง กับอีกเต็นหนึ่งตั้งโต๊ะสำหรับเย็นที่เลี้ยงอาหารยาวไปตลอดห้องหับทุกห้อง นอกจากห้องนอนของเธอและของสันติ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงตกแต่งเช็ดถูกันเย็นอลหม่าน หญิงชายเหล่านั้นสนุกสนานเฮฮากันอย่างไม่เย็นศัพท์ Violette อกเต้นยินดีครึ่งสงสัยครึ่งอยู่อย่างวุ่นวายใจ

เสียงแตรรถพี่ชายดังผ่านประตูบ้านเข้ามา Violette อดใจที่จะไม่ลุกขึ้นดูไม่ไหว สาวงามค่อย ๆ แหวกม่านหน้าต่างออกนิดหนึ่ง ก็ได้เห็นรถนั้นกำลังหยุดอยู่ที่ถนน บุคคลแรกที่ลงจากรถคือมยุริแล้วก็สันติได้ก้าวตามลงมาพร้อม ๆ กัน สันติถอดหมวกออกสวมลงบนศีรษะของคู่หมั้น และถอดเสื้อนอกออกคลุมลงที่ไหล่ มยุริหอบเสื้อและหมวกเดินตัดสนามมาทางหน้าตึก สันติเดินเลยไปดูผู้คนที่เขากำลังทำงานกันอยู่ทางหนึ่ง

เย็นเสียงคนวิ่งขึ้นบันไดมา Violette กำกรอบหน้าต่างแน่น เสียงนั้นมาหยุดอยู่ที่หน้าห้องของเธอ แล้วก็เคาะและเรียกเบา ๆ

“วิโอแลตต์ ๆ ขอให้ฉันเข้าไปนะ!”

Violette รีบทรุดตัวลงกับเก้าอี้นอนในท่านั่งครึ่งเอนครึ่ง เธอตลบเอาผมทางหลังขึ้นกองไว้บนหมอน แล้วร้องตอบว่า “เชิญเถอะขะ!”

มยุริยักไหล่นิดหนึ่ง แล้วเปิดประตูเดินหน้าสันติมเข้ามานั่งลงข้าง ๆ

มยุริชอบ Violette หรือไม่ เหตุการณ์เท่าที่แล้วมา ยังไม่ปรากฏว่าหนักไปทางใด แต่แน่เทียว ถ้าพูดถึงความสวยงามของหญิงสาวทั้งสองนี้แล้ว ยังไม่รู้ว่าจะใช้ภาษาอะไรเป็นมาตรฐานอุปรมาได้ คือดังนี้ มยุริ ศริสยาม รูปร่างโดยธรรมชาติเธอก็จัดว่างดงามมากอยู่ และเพื่อจะให้งามยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นในผลที่สุด เธอก็เลยกลายไปเป็นงามตามแบบวิทยาศาสตร์ ทุกส่วนได้ถูกลูบไล้ไปด้วยเครื่องสำอางพอกทับ นิยมการมิกิริยา อาการ ปราดเปรียว อย่างนางงามในจอเงิน ศาสนามีหรือไม่ ดูไม่สู้จำเป็นจะใฝ่คิด ถ้าจำเป็นจะต้องกระทำอะไรในบางอย่างตามแบบแผนประเพณีไทยแล้ว ก็กลัวนักว่าเขาจะถ่ายเอารูปไป คำว่า "จนบัตรเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย" นั้น เธอร้อนอกร้อนใจเมื่อมันตกมาถึงมือ กล้าต่อเพศที่ตรงกันข้ามกับเธออย่างเสียวไส้ ขืนยกลงน้ำห้อมล้อมไปด้วยมิตร, มิตรสหายชาวเกลอของคุณมยุริ ศริสยาม ดังนี้

แต่ส่วน Violette นั้น ถ้าดวงตาของเธอไม่สีเดียวกับมารดา เธอก็คือหญิงฝรั่งคนหนึ่งทางแถบใต้ของยุโรปนั่นเทียว ประหลาด! แม้ Violette จะได้มีโอกาสเป็นฝรั่งเกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ตลอดจนการศึกษา และสมาคม กับชาวต่างประเทศ มาอย่างชำนิชำนาญ ก็จริง Violette ก็ยังรักษาไว้ ซึ่งแนวของมารดาทุกอย่างทุกประการ มิได้เอาเยี่ยงและแบบแผน ที่เธอได้พบเห็นนำมาใช้ในมาตุภูมิเลย เธอเป็นลูกของหญิงสยามทุกส่วนสัดชั่งเครื่องประดิษฐ์ที่จะทำให้เธอผิดไปจากธรรมชาติยิ่งนัก ปากคอคิ้วคางพริ้งเพราอย่างไรก็รักและถนอมมันไว้ด้วยดี แต่เพียงเท่านั้นเรียบร้อยหวานเย็นในขณะที่อยู่ต่อหน้าผู้มีอาวุโส เป็นสง่าน่าครั่นครามในท่ามกลางมิตรสหาย รักตัวสงวนชื่อเท่าขามริรักขน เคร่งครัดในศาสนาเป็นชีวิต เห็นเงินเป็นทองมิได้มีความประมาทเลย และสิ่งที่เด่นที่สุดในสาวงามผู้นี้ก็คือ เธอไม่เคียงยาแก่งานของชีวิตในวัยสาว ว่าคืออะไร? ดังนี้!

เขาว่าผู้หญิงไม่อิจฉากันด้วยเรื่องอื่นนอกจากจะรู้ว่าคนที่ควรอิจฉานั้นสวยกว่าตน แต่เป็นเคราะห์ดียิ่ง ด้วย Violette มิได้อิจฉาริษยามยุริ ศริสยามในข้อนี้เลย ที่ Violette มิใคร่ออกับมยุรินัก ก็เพราะว่า Violette เห็นว่าทางเดินของมยุริโลดทะนงเกินไปเท่านั้น ส่วนมยุริหน่ะหรือ? อ๋อ—แน่นอนทีเดียว ถ้าคราวใดเธอพิศดูตัวของเธอเอง แล้วเอาไป

เสียงเกรียวกราวทักทายปราศรัยกันก็เริ่มจ้อกแจ้กขึ้นทั่วไป มยุรีในเครื่องสีส้มหันไปยิ้มรับและไหว้ผู้ที่รู้จักทั้งในบรรดาที่เย็นมิตรกับเธอและของสันติ์อย่างสนิทสนม

คนหนึ่งในหมู่นั้น สะกิดกับเพื่อนและพูดเบา ๆ ว่า

"กันคิดว่าวันนี้ ฟ. พึ่งพระเกียรติได้รับเงินค่าผุ้นผัดหน้าจากคู่หมั้นเจ้าสันติ์ ประมาณ ๑๐ บาท"

"แล้วก็ไอ้สีแดงเรื่อ ๆ ที่แก้มและที่ปากของหล่อนล่ะ ไม่คิดรวมเสียในคราวเดียวกันให้เสร็จรึ ?" อีกคนหนึ่งพูดตลกขึ้น

"คนสวยนี่หว่า_ จะไปตกใจอะไรแก่เครื่องลูบไล้เล็ก ๆ น้อย ๆ ดูแต่รองเท้าของหล่อนซิกันกะว่า ราคามันคงเท่ากับเครื่องทรงของเราชุดหนึ่งทีเดียว" คนข้างหลังสอดขึ้นบ้าง

"ถ้าขืนยังงี้ เงาเจ้าพนักงานกองหมายเย็นได้ฉายไปที่บ้านอนัยเวศม์สักวัน"

"เช้_ สันติ์มันมีเงินยังกะอะไรดี นั่น!" บุ้ยปากไปที่หลวงประเคนคดี "อิตานั่นแกหาเงินรายได้จากกองมรดกให้เจ้าสันติ์ผลาญเล่นปีละหลาย ๆ หมื่น ผ่าวะ!"

เสียงหวูดยาวดังขึ้นทางด้านหน้า พร้อมกับได้เห็นขะบวนรถไฟอันยืดยาว ก็เลี้ยวโค้งผ่านหัวประแจตรงมา แล้วค่อย ๆ คลานเข้าเทียบในชานชาลาสถานี และหยุดนิ่งลงในอาการอันเรียบร้อย

สันติ อนัยศักดิ์ ในเครื่องเดินป่ากางเกงขาสั้นสีเทาเกือบดำ หมวกกันแดดใบใหญ่ก็ก้าวลงมาจากรถชั้นที่ ๑ พร้อมด้วยคณะสันติ์ร่างกายอวบอ้วนขึ้นแต่ผิวคล้ำไปเล็กน้อย ทุกคนที่มารับนอกจากหลวงประเคนคดีต่างตรูกันเข้าไปทักทายปราศรัย และห้อมล้อมจับไม้จับมือกันด้วยความยินดี สันติ์เลิกคิ้วแล้วก็ยิ้มแฉ่งในขณะที่เห็นมยุรีเดินเข้ามาหาสันติ์ก้มศีรษะลงรับไหว้เธอ พลางเอามือซ้ายโอบสะเอวเธอไว้ด้วยความรักใคร่ และพร้อมกันก็มองข้ามไหล่คู่หมั้นไปโดยทั่วบริเวณสถานที่นั้น คล้ายกับจะหาใครสักคนหนึ่งเห็นผู้เฒ่าประเคนคดียืนยิ้มอยู่ ก็ถอดหมวกออกโบกให้และร้องทักอย่างนับถือ ซึ่งทนายความประจำคฤหาสน์ อนัยเวศม์ ก็ได้แสดงการวะผู้มีตำแหน่งเป็นนายข้างของตนด้วยความนอบน้อมเช่นกัน

"วิโอแลตตุหล่ะคุณหลวง ไม่ได้พาเอามาด้วยหรือกรี ?"

หลวงประเคนคดีสืบเท้าเข้าไปใกล้ "วัน

นี่เธอไม่สบายครับคุณชาย ผมทราบเมื่อไปรับเธอจะมาที่นี่"

"อ้อ—"

แล้วสันต์ก็พามยุรี แหวกผู้คนออกมาที่รถจอดอยู่ ซึ่งหลวงประเคน ฯ ให้เอามารับสันติหันไปทางหลวงสิทธิศาสตร์พลางชวนว่า

"อุตมไปกินข้าวที่บ้านด้วยกันซิ!"

"ม่ายละสันติ กันจะต้องไปธุระ เชิญเถอะพรุ่งนี้ถ้าว่างจึงจะไปเยี่ยม"

เมื่อหลวงประเคนคดีขึ้นนั่งหน้ารถเรียบร้อยแล้ว สันต์ก็จูงให้มยุรีขึ้นแล้วตนตามทั้งสองนั่งสนทนากันมาตลอดทางด้วยความยินดี

ถ้าใครช่างสังเกต ก็จะได้เห็นหน้าซึ่งขาวเหมือนนวลใย ได้หลบวูบเข้าไปในช่องม่านบังตาที่หน้าต่างมุขชั้นบน ในขณะที่รถสันต์เลี้ยวเข้าประตูบ้านมาพอดี

สันต์หัวเราะร่าเริงตลอดเวลา พะยุงมยุรีลงจากรถพาไปที่ห้องหนังสือ เหลียวซ้ายเหลียวขวาเห็นไม่มีใครอยู่ใกล้เคียงแน่แล้ว โดยพลันมิทันรู้สึกตัว มยุรีก็ถูกสันต์ประทุษร้ายสิรูตที่ริมฝีปากของเธอไว้โดยแน่น ดุจคล้ายคนที่กระหายน้ำมาแต่ไกล ครั้นแล้วก็จะเผ่นออกจากห้องไป แต่ในทันใดนั้นมยุรี ได้ยับข้อมือไว้

"เดี๋ยวก่อนสันต์ ฉันจะต้องเลยไปหาคุณป้าเสียสักครู่ก่อน"

"อ้าว— ไม่ขึ้นไปหาวิโอแลตก่อนรึ?"

"เอาไว้พรุ่งนี้เช้าฉันจะมาใหม่ ก็ไม่ได้เข็ญอะไรมากมายไม่ใช่รึ?"

"ยังไงฉันก็ไม่รู้ แต่ว่าค่ำวันนี้ เธอจะให้ฉันกินข้าวกับใครล่ะ?"

"ถ้างั้นก็เอาอย่างนี้ซิ เดี๋ยวเธอไปรับฉันที่บ้านคุณป้า ฉันมีธุระอยู่นิดเดียวเท่านั้นแหละ แล้วเราจะได้เลยไปหาอะไรกันกิน อ้อ— แล้วก็วันนี้หนังสนุกด้วย ฉันเชื่อว่าเธอคงจะกระหายที่จะดู นะคะ คนดี!"

เขย่งเท้าขึ้นจุ๊บแก้มสันต์เบา ๆ แล้วเธอก็เดินออกจากห้องไป สันต์ยืนเอาหมวกโยกตัวเองแทนพัดจนมยุรีไปลับแล้ว ก็ผิวปากวิ่งขึ้นบันได

เมื่อมาถึงพื้นชั้นบน กิริยาร่าเริงก็หายไป เย็นปลิดทิ้ง สันต์เอาหมวกแขวนไว้ แล้วจรดปลายเท้าเดินตรงไปยังห้องน้องสาว ยกมือขึ้นเคาะที่ประตูเบา ๆ แต่เงียบมิได้ยินเสียงตอบ สันต์เข้าใจว่าน้องคงจะยังหลับอยู่ ความที่อยากจะเห็นหน้าน้องใจแทบขาดไม่สามารถที่สันต์จะรออยู่ได้ เขาค่อย ๆ คัน

ประตู และประตูก็เบิดออกได้ง่ายดาย เพราะเจ้าของห้องมิได้ลงกลอนไว้ สันติสีบเท้าเข้าไปที่เตียงนอน ตาตนมาจากที่สว่าง เดินเข้ามาในห้องที่ยีดหน้าต่างไว้จนมืด ทุกสิ่งในที่นั้น จึงสลัวไม่ชัดเจน ฆานประสาทของสันติ กะทบกับกลิ่นน้ำวิโอแลตต์ ที่น้องชอบใช้ กำลังส่งกลิ่นหอมหวนระรวยรินกลบกลุ้มอยู่ในอากาศ สันติค่อย ๆ แหวกมุ้งออกอย่างพินิจบรรจง สิ่งที่มีชีวิตอยู่ไม่หลังออกมากึ่งก้าว หัวเราะอยู่ทางข้าง ๆ บัดใจนั้นสันติก็ดีใจแทบกะโดด ด้วยได้เห็น Violette รินเรียบอยู่ในแพรสีฟ้า กำลังยืนเอียงคอยิ้มอยู่ โดยเอาหลังบังบานประตูห้องไว้ และค่อย ๆ เดินเข้ามาหาอย่างแช่มช้า สันติยกมือขึ้นเชยคางน้องแล้วก็ยิ้มแก้มแทบปริ ก้มลงมองเข้าไปในแววตาอันหวานซึ้ง ปานประหนึ่งกับจะค้นคว้าหาความลี้ลับอะไรสักอย่างหนึ่ง พลางก็โอบเอาร่างอันขาวท้วมให้เข้ามาหาตัวด้วยความละม่อมละมุน สันติประทับจูบกลิ่นรสสุคนธชาติบนเส้นผมสีน้ำตาลไหม้อย่างสุดแสนเกษม ปากก็พึมพัมเบา ๆ ว่า “แม่คุณของพี่เอ๋ย กะไรช่างงามจับตาจับใจเห็นปานนี้” เสียงสะอื้นด้วยความปลื้มของผู้ถูกชม ได้อุบัติขึ้นโดยมิรู้สึก หลับตาพริ้มลงกับย่าของพี่เหมือนเมื่อครั้งเด็ก ๆ มือทั้งสองกอดร่างพี่ไว้ไร้รังเกียจ อัดอั้นมิอาจที่จะพูดสิ่งใดได้

โดยพลัน, อังคาพยพส่วนหน้าอันงามประหลาดของหญิงสาวก็เริ่มรู้สึกว่า สิ่งที่สัมผัสส์เส้นผมตนอยู่ ได้เลื่อนลงมาที่หน้าผาก และถึงดวงตาทั้งสอง ย้ายไปที่พวงแก้มทั้งซ้ายขวา และในที่สุดมาหยุดกึกลงตรงริมฝีปากอันยางเรียม ของเธอ อย่างสนิทแน่นไม่ถดถอน

สมบัติอย่างใหม่ภายใน ๒๒ ปี เพิ่งจะได้พบเห็นเป็นครั้งแรกในชีวิต Violette วาบหวิว หัวใจระริกสั่นสุดแสนโสมนัสส์ วิญญาณล่องลอยไปสู่สรวงสวรรค์ชั้นทิพย์ มืดมิดมิได้เห็นหนสิ่งใด นอกจากพิมานแมนแดนดุสิต อันเต็มไปด้วยสำแสนสำเนียงจำเริงลำของปวงทวยเทพอิดาเทพยุตร เป็นครู่, ขณะเมื่อรู้สึกสมปฤดีที่อุ่นไอหายใจพอยกผ่านขึ้นพ้นหน้า ความละอายก็วิ่งเข้ามาแทนที่ Violette รีบผลักอกพี่ไว้ทั้งสองมือ

สันติยิ้มอย่างชื่นชมพลางว่า “ไหนหลวงประเคน ๆ บอกพี่ว่า วิไม่สบายไม่ใช่

หรือฮะ?”

Violette หัวเราะอย่างเอียงอายกะซิบเข้าที่หู “Non!”

“แน่ะ! ใจคิดจริง ทำไมไม่ไปรับพี่ฮะวิ?”

ให้ข้างแล้วเบียดตัวเข้าหา ตามองดูต่ำ “ก็ฉันกลัวพี่สันต์นี่นะ”

“เอ๊ะ! กลัวพี่ทำไม?”

“กลัวว่า— ง่า— พี่จะรุ่มร่ามแก่ฉันต่อหน้าคนหน่ะซิ” ตอยเบา ๆ

“รุ่มร่ามอย่างไรพี่ไม่เข้าใจ?”

“ก็รุ่มร่ามอย่างนี้แหละ”

“อ๋ะ! อ้อ— เข้าใจละ! ชิชิช่างพูดจริงวิ๊ๆ”

แล้วสันต์ก็ทำท่าเข้ารับขวัญอีก

“อุ๊ย! อย่าขะพี่สันต์” เสียงสั่น “ดู—”

พอขาดคำว่าดู ภาวะอันสุดแสนที่จะทนทานทัศนะได้ ก็กลับเย็นขึ้นอย่างเดิมอีกวาระหนึ่ง แต่ในขณะนี้สันต์รู้สึกว่า ที่คอตนได้ถูกน้องกระหวัดไว้อย่างแน่นด้วยช่วงแขนอันกลมกลึงเสียแล้ว

—๗—

สภาพ ของ คฤหาสน์ อันยเวศม์ มิต ครัม เรื่อยมา ไม่มีใครเข้าใจในหนุ่มสาวพี่น้องทั้งสองนี้ ภายนอกปฏิบัติซึ่งกันและกัน ดูออกจะผิดนิติประเพณีไทยไปมาก แต่ก็ประหลาดด้วยการภายในนั้น บุคคลทั้งสองก็มิได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงภาวะให้แผกเพี้ยนไปจากความเย็นพี่เย็นน้องกันได้ เย็นแต่ว่าการกระทำบางอย่างที่สันต์เคยถนัดมือมากับน้องเมื่อเล็ก ๆ อยู่อย่างไร และได้เสริดชะงักมาตั้งแต่ความรู้สึกว่าตนและน้องโตขึ้นนั้น สันต์ได้กลับนำเอามาใช้ทุกอย่างทุกสถานเท่านั้น ซึ่งในความรู้สึกของคนทั้งสองไม่ได้เห็นว่าเย็นของแปลกประหลาดอะไร แต่นั่นแหละถ้าจะให้เข้าใจว่า สันต์และ Violette ได้กลับมาเย็นเด็กอีกวาระหนึ่งกะนั้นหรือ?

ใครจะไปทราบได้ บทแยบอย่างนี้เย็นของพระเจ้าแม่วินัส เย็นวิทยาการอันลึกซึ้งสุขุมคู่กรณีย์นั้นและที่จะตอบให้แน่มำรัสได้ ไว้ให้เราได้อ่านเรื่องราวของเขาต่อไปนี้เถิด

ตอนเย็นวันหนึ่ง ขวนเวลาที่สันต์จะกลับจากที่ทำงาน มยุรีตาแดง ๆ ออกมาจากห้อง Violette แล้วก็เดินไปขึ้นรถชิงกลับบ้านเสียก่อนที่จะรออยู่พบสันต์เหมือนเคย ครู่หนึ่ง Violette ก็ลงไปที่ห้องหนังสือ หน้าตาผิดปกติแทนที่จะใช้เวลาว่างก่อนพี่มาถึง โดยอ่าน

หรือเขียนหนังสือตั้งทุกวัน สาวงามกลับนั่ง หนังสือ
นิ่งตาขยับอยู่กับฝาผนังเหมือนรูปปั้น แน่เทียว "อ้าว_"
Violette คง จะได้ ใช้ กำลัง เส้น ประสาท ขบ หันมามองพี่แล้วชิงเปลี่ยนเรื่อง "ให้เด็ก
ปัญหาสำคัญอยู่อย่างยุ่งยากมาก นอกจาก เอาน้ำชาเข้ามารับประทานในนี้นะคะ!"
จะได้ถอนหายใจยาวบ่อย ๆ ครั้งแล้ว สิ่งที่ "ดีเหมือนกันข้างนอกดูเหมือนแดดส่อง"
ปั้นเป็นรูปร่างผู้หญิงมา ก็ออกมาคลอคลอง Violette ออกไปสั่งคนใช้ครู่หนึ่ง แล้ว
อยู่เต็มเบ้า ริบซับมันทิ้งเสียในขณะที่ได้ยิน ก็กลับเข้ามา เมื่ออาหารว่างได้มาเทียบเรียบ
เสียงรถพี่มาถึง จับหนังสือขึ้นเปิดอ่าน ทำ ร้อยแล้ว ทั้งสองก็ตั้งต้นรับประทานกัน ขณะ
เป็นที่ประหนึ่งว่ามิได้มีอะไรข้องใจอยู่ เสียง เมื่อถึงผลไม้ สันติกำลังหันไปเพลินอยู่ที่
ร้องทักเข้ามาที่ประตูห้อง จึงผันหันไปยิ้ม หนังสือพิมพ์ Violette เงยหน้าขึ้นจากฝาน
แต่ก็รู้สึกตัวเองว่า ไม่มีค่าแห่งความแช่ม มังคุด แล้วพูดค่อย ๆ
ช้อยคลุกเคล้าอยู่ในยิ้มนั้นแม้แต่น้อย พยา- "พี่สันติคะ ให้วิถามอะไรสักหน่อยได้
ยามกลืนน้ำลายลงในลำคอที่แห้งผาก แล้วว่า ไหม?"
"พี่อาบน้ำแล้ว มานี่หน่อยนะคะ" หันมาคว้ามังคุดที่มือน้องใส่เข้าปาก เล็ก
สันติไม่สงสัยอะไร ความเหนื่อยใจและ คิ้วขึ้นยิ้ม "จะถามว่ามังคุดนี่อร่อยไหมอย่าง
แรงที่ได้รับมาจากงานวันยังค่ำ ชั่วได้เห็น นั้นหรือ?"
น้องยิ้มด้วยนิดหนึ่ง ก็ศูนย์ไปสิ้น กลับรู้สึก "N' avez_vous jamais songé à marier?"
ชุ่มชื่นขึ้นมาแทนที่ เหมือนนักเรียนที่ได้รับ "โอ๊ะ! แน่_ มาถามพี่เข้าบ้างแล้วซิ ที่
คำสั่งครู สันติรีบไปกระทำกิจวัตร ๕ นาที พี่ถามเมื่อก่อนนี้เห็นโกรธเป็นฟืนเป็นไฟ"
เศษ ๆ เท่านั้น ก็เดินเข้ามาด้วยสีหน้าอันยิ้ม "โกรธวิริคะ?"
ย่องผ่องใส "โอวิ_" เอามือวางลงที่บ่าน้อง "ใน
"วิ๊ะ! วันนี้พี่สาวของวิไม่มาหาหรือก ชีวิตของพี่ไม่เคยมีความโกรธความเกลียด
ริ?" ในวิของพี่เลย"
"กลับไปเมื่อสักครู่" ตอบหน้ายังอยู่ที่ Violette เอื้อมมาจับข้อมือพี่ไว้ แล้วมอง

ดูหน้าด้วยความรัก ครางออกมาอย่างแผ่ว เบา "ทูลหัว_" เธอลุกมานั่งลงข้าง ๆ "ยอกวิหน่อยซิคะ ที่วิถามน่ะ"

"วิจะให้พี่แต่งงานกับใคร?" หัวเราะอย่างสนุก

"ดูซิ— ขันจริงพี่สันต์นี่ ก็คุณมยุรีคู่หมั้นของพี่สันต์น่ะซิ"

"จะให้พี่รีบร้อนแต่งไปทำไมวิ เราดูอัธยาศัยกันไปก่อนดีกว่า"

"ทำไมพี่สันต์จึงพูดอย่างนี้ การจะเผ้าคอยดูอัธยาศัยซึ่งกันและกัน มันไม่ใช่เวลาที่หมั้นกันแล้ว พี่ควรจะดูคุณมยุรีเมื่อเธอยังเย็นอิสสระอยู่ นั่นสิจึงควร การที่หมั้นกันแล้ว มันเย็นเครื่องหมายของการแสดงว่า พี่มีความพอใจเธอแล้ว อัธยาศัยต้องกันแล้วไม่ใช่หรือ?"

"นั่นมันเย็นแต่เพียงคันต้น และในขณะนี้กำลังอยู่ในคันกลาง และเมื่อแต่งแล้ว มันจึงจะเย็นขั้นปลาย วิของพี่ยังไม่ประสีประสาอะไร อย่าเพิ่งลงโทษพี่เลย และพี่ก็เชื่อว่ามยุรีก็กำลังพยายามที่จะดูอาการเคลื่อนไหวของพี่อยู่ ด้วยความเอาใจใส่เหมือนกัน"

"แน่เทียวพี่สันต์! ผู้หญิงจะไม่มองดูคู่รักและคู่หมั้นแต่เพียงอดีตและปัจจุบัน แม้อนาคตเมื่อเย็นของเขาแล้ว ก็จะยังติดตามคอยดูเขาอยู่ทุกฝีก้าวย่าง"

"วิกำลังจะบอกพี่อยู่ละซิ ว่าผู้หญิงเย็นคนเห็นแก่ตัว"

"ขัดพี่สันต์ เพศอย่างเรา ในบางโอกาสก็มีนิสสัยจุนเจือเผื่อแผ่ได้ดี แต่ในบางโอกาสที่เกี่ยวกับงานของชีวิต เราก็เย็นคนคับแคบอยู่บ้าง"

"ให้พี่ดักคอสักหน่อยเถอะวิ" จับแขนน้องสั้นเขา ๆ "มยุรีมาติดสินบนว่าอย่างไร?"

"ทุกอย่าง ย่อม ประจักษ์ อยู่ในใจ ของ พี่สันต์!"

วางขนมลงแล้วจิบน้ำเย็น "มิดมนต์เหลือเกินน้องวิ! บอกพี่มาเถอะ, ว่าได้เกิดสิ่งใดวิปลาศในตัวมยุรีหรือ?"

Violette จับหน้าพี่ให้ก้มลงมา แล้วกะซิบเข้าที่หูอย่างร้อนรน สันต์ผงะไปพร้อมกับสีหน้าเผือด ลุกขึ้นยืนโดยไม่รู้สึก Violette ลุกขึ้นบ้าง แต่เข้าไปยืนอยู่ทางหลังโดยเอาศีรษะพิงลงที่ไหล่พี่แล้วว่า

"โดยเกียรติยศของพี่สันต์นะคะ ซึ่งวิผู้เย็นน้องได้หวงแหนอยู่เท่ากับชีวิตก็ว่าได้ จึงขออ้อนวอนพี่ที่รักให้รีบจัดการแต่งงานกับคุณมยุรีเสีย ให้ได้เร็วที่สุดที่จะเร็วได้ เชื่อวิ

นะคะ!”

สันติหน้าสลด รู้สึกท้อแท้ใจ หันมาทางน้องช้า ๆ “ระวีพี่ระเชื่อ! เพื่อเห็นแก่ความเชื้นธรรมของมยุรี ซึ่งได้ปลงใจรักพี่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วย ถ้าจริงตามวีว่าไม่แต่จะเป็นที่เสื่อมเสียฉะเพาะสิ่งฉะเพาะอย่างทุก ๆ สิ่งทุก ๆ อย่าง ก็ย่อมจะต้องมลายหายศูนย์ไปหมด”

สาวงามสะอื้นด้วยความยินดี กอดแขนพี่ไว้กะชับแน่น พูดเสียงสั่น “พี่สันติ! ขอพี่ได้โปรดแสดงความยินดีกับน้องด้วย”

สันติโอบหลังไว้ “อะไรจ๊ะ?”

“พียังคงจะระลึกได้ ในคราวที่พี่ไปหาป้าที่แยงค์บ่อย ๆ”

“จ๊ะ! พี่จำอะไร ๆ ได้ทุกอย่าง”

“ในสถานที่นั้น ทางขวามือที่จะเลี้ยวไปถึงเจ้าพนักงานจ่ายเงิน ที่มุมสุดได้มีชายคนหนึ่งนั่งทำงานอยู่อย่างขยันขันแข็ง”

“ออ— อังริราอูล อิตาอายุสัก ๕๐ นั่นซี”

“ไม่ใช่— พี่จำคนผิดเสียแล้ว” ค้านเสียงหวาน

แหงนหน้าขึ้นนิก “เอ— พี่ไม่เห็นใครนอกจากอิตาแก่แร้งทึ้งนั่นคนเดียว”

“เขาเป็น คนหนุ่ม แข็งแรง และ สระสวย อายุประมาณสักคราวพี่สันติเห็นจะได้”

“ไม่มีนิ่วิ คนหนุ่ม ๆ ที่นั่น ป้าเกลียดคนหนุ่มยังกะอะไรดี เคยบ่นกับพี่ว่า ทำงานสำรวยไม่เหมือนคนแก่ ๆ”

“ป้าก็ว่าไปอย่างนั้นเอง ป้าเกลียดคนที่ป้าจะเกลียดดอกพี่สันติ ก็พี่สันติไม่หนุ่มรี ทำไมป้ารักเล่า?”

“ก็พี่เป็นลูกป้านา— วีน่ะซิที่ป้าว่าไม่ใช่” ขยับคางน้องแล้วหัวเราะ

“จ๊ะ! แต่เดี๋ยวนี้ป้ารักฉันแล้ว”

“ออ— ได้รับหนังสือป้ารี? พี่นี่ช่างชั่วเสียจริง ๆ หมู่นี้ไม่ได้เขียนหนังสือไปหาป้าเลย”

“โดยป้าบอกมาว่า ชายคนที่น้องว่านี้ป้าได้ตกลงรับหมั้นเขาให้แก่วีแล้ว!”

เหมือนงูถูกตีขนดหาง สันติหน้าเผือดเซไปเกาะโต๊ะน้ำชาไว้ ความรู้สึกเสียดายที่น้องจะต้องจากไปตามหน้าที่ เหมือนดังมีจุฬาราชจะมาเด็ดเอาหัวใจไป ยืนจังงังมองดูหน้าน้องซึ่งเต็มไปด้วยน้ำตาอย่างไม่เข้าใจ

“ทำไมวีของพี่จะต้องร้องไห้ด้วย?”

เดินเข้าไปกอดพูดเสียงสั่น “วีจะต้องจากพี่ไปเสียแล้วหรือวีเอ๋ย พี่เสียดายนัก คู่หมั้นของวีมีชื่อเสียงว่าอย่างไร วีบอกให้พี่รู้จัก

เปรียบเข้ากับ Violette แล้ว เลือดดำในหัวใจของเธอก็เดือดพล่าน เธอรู้สึกว่าน้องสาวของคู่หมั้นคนนี้มีอะไรหลาย ๆ อย่าง ที่เธอทั้งเกลียดและกลัวชอบกล ๆ อยู่

มยุริถือวิสาสะยกมือขึ้นแตะแก้ม Violette เบา ๆ พลางร้อง

"โอ—วิโอแลตต์ หน้าเธอซีดมาก แล้วก็ยังร้อนเผ่าอยู่"

Violette งง ไม่ทราบว่ามยุริจะมาไม้อะไร เพราะเธอมิได้ป่วยไข้จึงผินยิ้มเนือย ๆ

มยุริพูดต่อไป "วันนี้สันต์ไปหาฉัน แล้วบอกว่าหมู่นี้วิโอแลตต์ไม่ใคร่สบาย ฉันถามว่าเป็นอะไรก็ตอบไม่รู้เรื่อง ฉันร้อนใจมากจึงได้รีบมา บอกซิจ๊ะ! ว่าเดี๋ยวนี้เธอเป็นอะไรไป?"

Violette ขยับตัวให้สูงขึ้นเล็กน้อย นัยน์ตาจับอยู่ที่หน้ามยุริ คล้ายกับจะพิสูจน์ให้แน่ว่า ถ้อยคำที่พูดได้เป็นไปโดยคำสั่งของหัวใจ หรือประดิษฐ์ขึ้นเองที่ริมฝีปาก แต่เมื่อเห็นหน้ามยุริก็ยังบริสุทธิ์อยู่ ก็ให้รู้สึกกะดากใจ ที่จะต้องกล่าวคำตกบันไดพลอยโจนไปตามเรื่อง เธอจึงเบี่ยงบ่ายไปทีว่า

"ขอบพระคุณจ้ะ ที่คุณสุดส่าห์มาเยี่ยม" เธอเว้นระยะนิดหนึ่ง "ดิฉันปวดหัวตัวร้อนตามธรรมดาเท่านั้นเอง มิได้เป็นอะไรมากมายหร็อกจ้ะ"

"นันซี!" มยุริพะยักหน้า "ฉันวิตกเพราะพรุ่งนี้ก็จะเป็นวันงานของเธอแล้ว"

Violette สะดุ้ง พยายามกลืนความรู้สึกชะนิดหนึ่งไว้อย่างพิพักพิพ่วนยากเย็น

"จริงนา—วิโอแลตต์ ถ้าฉันเป็นเธอฉันจะดีใจมาก เธอมีพี่ชายที่น่ารักจริง ๆ"

Violette ยิ้มตวงตาลุกวาวหวานซึ้ง

"สันต์ดีเต้นมาก เชิญแขกเกือบร้อยเธอ—" เอามือเกาะหัวเข่า Violette "แล้วแขกของเธอหล่ะ! นอกจากพวกเราแล้ว เธอเชิญใครบ้าง?"

ยิ่งฟัง ข้อความก็ยิ่งกระจ่างขึ้น เนื้อแท้ก็เพราะว่า อันความโกลาหลอลหม่านที่เป็นอยู่ภายในบ้านเวลานี้ สันต์, พี่ชายที่เธอเคารพและรักยิ่ง ได้กระทำขึ้นเพื่อสำหรับในวันเกิดของเธอนั่นเอง โดยเธอมิได้ขอร้องและบอกเล่า จึงแสงประหลาดอย่างรันรมย์ก็ปรากฏฉายขึ้นภายใต้ขนตาอันงอนงาม เธอค่อย ๆ พะยุงตัวลุกขึ้นนั่งเต็มตัวแล้วว่า

"แขกของดิฉันริคะ" เธอหัวเราะด้วยใจเย็นสุข "เด็กนักเรียนในชั้นที่ดิฉันสอน ๓๒ คน เพื่อนครู ๖ คน นอกนั้นแล้วแต่

คุณพี่ผู้เดียวที่จะเห็นสมควร”

มยุริลักตวัดหางตาเกือบคว่ำ เมื่อได้ยิน Violette ใช้สรรพนามสันตินี่ว่า คุณพี่ คุณพี่! โอ๊ย—ยาดหูอะไรอย่างนั้น เธอคิดว่ามันควรจะเป็นถ้อยคำที่ออกจากปากของเธอเอง จึงจะฟังเพราะพริ้งกว่า

“ชั้นแรกดิฉันคิดว่าจะทำเงียบ ๆ” Violette ค่อยช่างพูดขึ้น “ตอนเย็นนิมนตร์พระมาสวดมนตร์ ค่ำ ๆ พาเด็กนักเรียนและเพื่อน ๆ มารับประทานอาหาร แล้วฉายหนังให้ดู เช้าเลี้ยงพระเป็นเสร็จ แต่คุณพี่กะการใหญ่โตไปเอง ให้ลำบากเปล่า ๆ”

“เขารักเธอมากหน่ะซีจ๊ะ!” มยุริกะแทก Violette ก็ยังฟังเพราะหูอยู่ “ขะ เธอช่างกรุณาดิฉันจริง ๆ”

มยุริยิ่งรู้สึกว่า ภายในห้องที่เธอนั่งอยู่อากาศอบอ้าวหนักขึ้น จึงลุกขึ้น “ฉันคงมาชวนเธอพูดอยู่นานมากแล้ว ดีใจด้วย วิโอแลตตุ ที่เธอมิได้เป็นอะไรมากมายเท่าที่ฉันวิตก ลาก่อนนะจ๊ะ พรุ่งนี้เย็น ๆ เราจึงค่อยพบกันใหม่” มยุริว่าแล้วก็ออกจากห้องไป

สาวงามนั่งคอยเงี่ยหูฟังเสียงรถซึ่งพาเอามยุริไปพ้นบ้านแล้ว คนใช้ประจำบ้านอันยเวศม์ก็ลุกขึ้นสางผมและผัดหน้าแต่พองาม แต่งตัวเรียบ ๆ ในชุดสีนวลอ่อน เปิดประตูออกไปทางหลัง ซึ่งไม่มีผู้คนพลุกพล่านทำงานกันอยู่ เลือกหาที่นั่งได้แห่งหนึ่งในท่ามกลางหมู่ไม้นานาชุปผชาติ ซึ่งขึ้นอยู่สลับสล้างด้วยฝีมือของเธอเองเย็นผู้เลี้ยงบำรุงไว้

วันงาน Violette ตื่นนอนแต่เช้ามืด หน้าตาอิ่มเอิบผิดปกติ วุ่นวายอยู่แก่การร่ำผ้าซับหน้าของชำร่วยอยู่คนเดียวในห้อง สันติย่องเข้ามาทางหลังเมื่อใดไม่รู้สึก รู้ตัวเอาต่อเมื่อเงยหน้าขึ้นจึงเห็นเงาในกะจก และสันติได้เอื้อมมือมาจับไหล่ทั้งสองของเธอไว้ทางเบื้องหลังอย่างละมุนละม่อม แล้วยืนยิ้มอยู่ Violette ดีใจครึ่งกะตากครึ่งระคนปนกันเมื่อเห็นพี่ชายดังนั้น ๑๒ วันล่วงมาแล้ว Violette ไม่ยอมให้สันติพบปะเลย แต่พี่ชายของเธอก็ยังเมตตากรุณาอยู่ Violette หวนคิดขึ้นแล้ว ก็หายใจสะท้อนด้วยความสงสาร สันติวางมือจากไหล่เธอแล้ว ก็ล้วงลงไปในกะเป๋าหยิบเอาวัตถุสิ่งหนึ่งขึ้นมา เป็นกล่องหนังดำ ภายในบุด้วยกำมะหยี่ดำเช่นเดียวกัน มีอาภรณ์ชะนิดหนึ่ง ขาวสะอาดดุจหยาดกษิระอันบริสุทธิ์ ร้อยไว้ด้วยสร้อยทองคำขาว บรรจุอยู่ภายในกล่องนั้นงดงามยิ่ง สันติยกอาภรณ์นั้นข้ามศีรษะน้องไป แล้ว

คล้องลงที่คออันขาวกลมเหมือนงากลึง เมื่อสัยขอเสร็จแล้ว ก็ค่อย ๆ ขับไหล่น้องให้หันหน้ามาหาตัว ก้มลงประทับจูบที่หน้าผากอันงามและร้อนผ่าวของน้องพลางว่า

"วิของพี่ วิโอแลตตุ๋น้องรัก วันนี้เป็นวันที่ระลึกของชีวิตของน้อง ที่ได้ผ่านมาด้วยดีครบได้ ๒๒ ปีบริบูรณ์ ในฐานะที่เรานับถือกันปานพี่น้องร่วมไส้ ฉะนั้นจึงจะเว้นเสียมิได้ที่พี่จะรู้สึกปลาบปลื้มเพียงใด สิบปีเข้ามานี่แล้วน้องเอ๋ย พี่มิเคยรู้จืดจางในรักวิของพี่แม้แต่เพียงฝั่น สิ่งไรอันเป็นเครื่องร้อนรำคาญใจอยู่ในขณะนี้ ของปล่อยให้มันเหือดหายไป เหมือนดังน้ำค้างที่ถูกแดดเผาสร้อยไข่มุกข์สายนี้ พี่ขอให้เป็นของขวัญในวันสำคัญของน้องนี้ ด้วยความรักอันจริงใจ ขอความเป็นผู้มีอายุและปฏิภาณ ไร้โรคไร้ทุกข์ จงมีแก่น้องผู้เป็นดวงใจของพี่ตลอดไปเทอญ"

อวยพรน้องแล้ว สันต์ก็ก้มลงจูบเรือนผมน้องอีกครั้งหนึ่ง ด้วยความสนิทเสน่หายิ่ง แม้จะเป็นถ้อยคำอย่างชะนิดผู้ใหญ่พูดกับเด็ก หรือพี่พูดกับน้อง เช่นที่สันต์กล่าวแก่ Violette เมื่อสักครู่นี้ก็ดี แต่กระนั้นก็ไม่วายที่จะไม่แล่นเข้าไปขับหัวใจ Violette จนสั่นสะท้าน เพราะความสุดแสนที่จะปลาบปลื้มในน้ำคำสาวงามกระพุ่มมือกรายลงที่อกเสื้อของพี่ชายอย่างน่ารัก พร้อมกับสะอื้นอั้นมิอาจที่จะระงับไว้ได้

กันย์

จะเอาอะไรแก่ผู้หญิง เสียใจก็น้ำตา ดีใจก็น้ำตา น้ำตาเท่านั้น ได้ยืนมาเป็นผู้หญิง

การทำบุญอย่างไทยและทำทานอย่างเทศในวันเกิดของ Violette ก็ผ่านพ้นไปอย่างเรียบร้อย ในความอำนวยการของสันต์ ทั้งนี้ดูเหมือนได้เพิ่มความเคารพรักของ Violette ลงในสันต์พี่ชายสุดที่จะคณนาได้ ต่อมาสันต์เริ่มรับภาระหนักในหน้าที่ราชการ ต้องหอบเอางานมาทำที่บ้านไม่ขาด ห่างจากสโมสรและเพื่อนฝูง บ่วนเบียนอยู่แต่ในห้องหนังสือสองคนกับ Violette ซึ่งรับช่วยเป็นคนพิมพ์บางวันมยุรีมาอยู่ด้วยจนถึงเวลาอาหารค่ำแล้วสักครู่จึงกลับ ดังนี้เรื่อยมาจนวันหนึ่ง สันต์ก็ได้รับคำสั่งจากกระทรวงให้ไปสำรวจโภคกิจในมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมด้วยคณะ สันต์ผู้รักงานของชาติเท่าชีวิตก็อำลาคู่หมั้นและน้องสาวจากไป ด้วยสีหน้าอันย้มย่องผ่องใส เมื่อสันต์ไปแล้ว แทนที่มยุรีจะห่าง Violette ไปบ้าง ก็ยังไปมาหาสู่อยู่เป็นปกติ และบ่อย ๆ ครั้งเสียด้วย

เย็นวันหนึ่งในขณะที่กำลังนอนพังพาบคุยกันอยู่ในห้องสองต่อสอง มยุริจะมีความหมายในใจอย่างไรก็ไม่ปรากฏ ได้ร้องเพลงเอกบทขึ้นเฉย ๆ เพียงเบา ๆ พอที่จะได้ยินกันสองคน เนื้อนั้นมีความว่า

"ในลักษณ์อักษรสารา ถึงระตูหมันหยา
เป็นใหญ่ มิราชธิดาดวงใจ แกล้งให้แต่งตัวไว้ยั่วชาย
จนลูกเราร้างคู่ตูนาหงัน มาหลงรักผูกพันมั่นหมาย
จะให้ชิงผัวเขาเอาเด็ดดาย ช่างไม่อายไพร่ฟ้าประชาชน
บัดนี้ศึกประชิดติดดาหา กิเรียาล็อแข้งทุกแห่งหน
ต้องเสียงานการวิวาห์จลาจล ต่างตนต่างข้องหมองใจ"

มยุริหยุดแล้วหัวเราะเสียงกร้าว ยกแก้วน้ำเย็นขึ้นดื่ม ยิ้มว่า "วิโอแลตต์ สันต์ว่าเธอร้องเพลงฝรั่งเก่งไม่ใช่หรือ? ไหนลองร้องให้ฉันฟังสักเพลงซิ!"

ถึงแม้จะเป็นเพลง ๒ ชั้น ลากเสียงยาว ๆ ไม่สู้จะเพราะนักก็จริง แต่กระนั้น Violette ก็ดูตั้งใจฟังอย่างสงบนิ่ง เมื่อมยุริเรียกนั้นเธอกำลังหน้าเผือด ริบสั่นศีรษะช้า ๆ

"อะไร ๆ ที่คุณพิพูดเกี่ยวแก่ตัวดิฉัน ขออย่าได้ถือเอาเป็นอารมณ์เลยข้ะ" เธอพยายามหัวเราะกลบเกลื่อน พอมยุริอ้าปากจะค้าน ก็พอดี เด็กคนใช้ได้คลานเข้ามาขัดจังหวะ แล้วรายงานว่า "มีแขกมาหาคุณมยุริเจ้าข้ะ" ครั้นมยุริขมวดเข้าหากัน "ใคร? เขาบอกชื่อหรือเปล่า?"

"ท่านว่า ท่านเป็นคุณหลวงสิทธิศาสตร์วิเศษเจ้าข้ะ"

มยุริลุกขึ้นแล่นลงไปข้างล่างอย่างริบร้อน พอได้ฟังดังนั้น Violette มองตามอย่างไม่เข้าใจ

ประมาณ ๒—๓ นาทีเศษ เด็กคนใช้ก็เข้ามาแจ้งกับ Violette ว่า "คุณมยุริท่านว่า ท่านมีธุระด่วนจะต้องริบกลับ ท่านให้เชิญคุณลงไปพบสักครู่เจ้าข้ะ"

ดังนั้น Violette จึงริบลงไป เมื่อมาถึงธรณีประตูห้องรับแขก เธอก็เห็นมยุริกำลังยืนบังชายคนหนึ่ง ซึ่งนั่งเก้าอี้อยู่ข้างหลัง ฉะนั้นเธอจึงหยุดยืนอยู่ไม่ก้าวเข้าไป มยุริยิ้มเดินมาจับแขนเธอแล้วว่า

"เสียใจจริงวิโอแลตต์ วันนี้ฉันเกิดมีธุระสำคัญเสียแล้ว จะอยู่คุยกับเธอจนถึงค่ำไม่ได้ พรุ่งนี้จะฉันจะมาใหม่"

Violette ยิ้มอย่างอ่อนโยน "เชิญเถอะข้ะไม่เป็นไรมิได้ ดิฉันขอบพระคุณข้ะ ที่อุต-

ส่าห์มาเยี่ยมเสมอ”

“ไม่ได้ซิเธอ สันต์สั่งฉันไว้นี่ อ้อ—” มยุริทำเป็นเพิ่งนึกขึ้นได้ แล้วหันไปทางหลัง “คนดีของฉัน เธอมานี่แน่” ว่าแล้วก็ขยับข้อมือ Violette เข้าไปในห้อง “ฉันขอแนะนำให้เธอรู้จักกับ คุณหลวง สิทธิศาสตร์วิเศษ แห่งกระทรวงการต่างประเทศ ผู้เป็นเพื่อนรักของฉันและของสันต์ไว้ด้วย” หันไปทางมิตร “คุณหลวงคะ นี่วิโอแลตตุน้องของสันต์ซะ”

ทันใด Violette ก็จำได้ เขาคือมนุษย์ทะเลิกทลักคนที่มาหาสันต์ในตอนเช้า วันที่เธอพบเมื่อกลับจากใส่ยาตรนั่นเอง แต่เป็นการจนมุม ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ Violette จึงจำใจยกมือไหว้แต่พอเป็นพิธี

หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษ ลุกขึ้น จากเก้าอี้โดยเร็ว แล้วยิ้มรับพร้อมกับโค้งศีรษะให้ Violette โดยสุภาพ

“ผมรู้สึกเป็น เกียรติยศ อย่างสูง คุณวิโอแลตตุ ที่ได้มีโอกาสรู้จักกับคุณ เมื่องานวันเกิดของคุณ ผมกำลังเป็นไข้จึงมิได้มีวาสนามาอวยพรตามที่ตั้งใจไว้”

Violette พยายามยิ้มอีกวาระหนึ่ง ตอบอย่างไม่รู้จะว่าอย่างไร “ขอบพระคุณซะ” “ผมหวังว่า ผมจะได้เกียรติยศให้มาเยี่ยมเยียนคุณบ้างในยางโอกาส”

“เชิญซะ! ดิฉันยินดีที่จะต้อนรับคุณหลวงแทนคุณพี่เสมอ”

หางตามยุริ และหลวงสิทธิศาสตร์พยักอย่างนัดกันไว้

“ขอยใจละครับ ผมจะพยายามจำถ้อยคำของคุณไว้ด้วยความภูมิใจเป็นที่สุด นี่ก็จวนจะค่ำอยู่แล้ว ผมจะต้องรีบไปธุระกับมยุริเอาไว้วันไหนคุณว่าง ผมจึงจะมาเยี่ยมใหม่”

พูดแล้ว ก็โค้งให้ Violette อีกครั้งหนึ่ง แล้วเดินออกไป มยุริจับต้นแขนน้องสาวคู่หมั้นบีบเบา ๆ แล้วก็ตามไปข้าง

Violette ยืนมองดูท้ายรถของบุคคลทั้งสอง ซึ่งออกประตูพ้นบ้านไปอย่างไม่มีความหมาย ครู่หนึ่งก็เดินกลับเข้ามาในห้องหนังสือ นั่งลงถอนใจนิดหนึ่ง จึงพึมพัมแก่ตัวเองว่า

“มยุรินะมยุริ เธอน่ะไม่ชั่วแต่จะชอบแต่งตัวอย่างนางละครเท่านั้น เธอสามารถเล่นละครต่อหน้าฉันได้สนิทมาก ฉันอายุ ๒๒ ปีแล้ว พอจะเข้าใจอะไรได้บางอย่าง ถ้าเธอรักจะชักน้ำเข้าลึกชักศึกเข้าบ้านกับฉันแล้ว ก็ควรจะพูดกันอย่างตรงไปตรงมาดีกว่า เธอ

ไม่รู้หร็อกมยุริ ว่าฉันรักตัวสงวนชื่อของฉันเพียงไร”

แล้วเธอก็หัวเราะขึ้นอย่างกังวานหวานด้วยความขบขันใจ

เช้าวันจันทร์ Violette ไปโรงเรียน พบซองจดหมายไปรษณีย์ฉะบับหนึ่ง เย็นลายมือของสันติมีมาถึงเธอวางอยู่บนโต๊ะ Violette ไม่สงสัยอะไร ว่าทำไมพี่ชายจึงมิได้ทิ้งตรงไปที่บ้าน อารามดีใจ เธอรีบฉีกออกอ่าน ใจคอเต้นตึกตักไปหมด หลังจากได้บอกตำแหน่งที่เขียนว่า “บ้านพักจังหวัดหนองคาย” แล้วก็วันที่ สันติได้ขึ้นต้นว่า

“วิคนสวยของพี่

อากาศที่นี่ในฤดูหนาวเช่นนี้สบายมาก แต่คณะที่มาด้วย พากันบ่นออดว่าทนไม่ใคร่ไหว ภูมิประเทศดูร่มเย็นดี ตั้งอยู่กับฝั่งแม่น้ำโขง โภคภัยไม่สู้กระทบกระเทือนนัก ชาวเมืองส่วนมาก ยนดอนเย็นชาวสวน มีผลไม้ดี ๆ กินมาก ผักฝรั่งสำหรับทำสลัดหาได้ง่ายกว่าที่กรุงเทพ ฯ พวกริมน้ำเย็นประมง อาหารสดคาวอุดมทุกอย่าง พี่กินนกยูงแทนไก่ ซึ่งเขื่อมาจากอุดร บ้านเมืองไม่สู้เจริญนัก แต่การศึกษากำลังพยายามอยู่เต็มที่ พี่ข้ามฟากไปฝั่งเมืองเวียงจันทน์ดูของเขาคึกคักกว่าเรามาก ได้กินน้ำแข็งที่นั่นตั้งแต่ไป มีเด็กหญิงผมสั้นน่าตาลไหม้อย่างในบ้านของพี่มาก แต่หาสวยเท่าวิของพี่ไม่ได้เลย กะว่าอีกราว ๒ เดือนเศษจึงจะหมดธุระ พี่คิดถึงวิทุกวัน คิดใจด้วย ที่ได้ทราบว่ามยุริหมั่นมาอยู่เย็นเพื่อน ต่อไปนี้จดหมายที่จะเขียนไปถึงพี่จะส่งยาก เพราะจะต้องเข้าบ้า งดตอยไว้จนกว่าพี่จะเขียนมาใหม่ พี่รู้สึกว่า ยิ่งทำงานยิ่งอ้วน เมื่อกลับบ้านวิของพี่คงจะแปลก ที่เมืองนี้ไม่สู้จะมีอะไรเล่านัก นอกจากอาหารการกิน ขอวิคนสวยจงอยู่ คอยพี่ที่บ้าน ด้วยความสุขสบายเถิด”

พี่ของวิคนเดียว

“สันติ”

Violette อ่านแล้วอ่านเล่าด้วยความชื่นใจติดเต้นในคำที่ว่า “หาสวยเท่าวิของพี่ไม่ได้” ทำไมเธอสวยนักริ? ไม่จริงหร็อก! พี่หลอกฉันเล่นเปล่า ๆ มยุรินั่นสิ! เย็นนางน้ำในสายตาพี่สันติควรจะชม ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็มั่นใจว่าสันติแกล้งหลอก แต่กระนั้นก็ไม่วายที่เมื่อตาสะดุดเข้ากับคำว่า “หาสวยเท่าวิของพี่ไม่ได้” อีก Violette ก็ได้ยกเอาจดหมายลายมือของพี่ขึ้นแนบไว้กับแก้ม สุด

รักสุดถนอมปานแก้วกลอยใจ

วันนั้นทั้งวัน เย็นโชคดีของนักเรียนใน ชั้นที่ Violette สอน เพราะไม่ปรากฏว่าแม่ครูสาวของพวกเธอเหล่านั้น มีอาการหัวเสียด้วยเรื่องอะไรเลย จนตลอดเวลาโรงเรียนเลิก

มยุริหายหน้าไปหลายวันจน Violette รู้สึกผิดสังเกต แต่มิได้พยายามสืบสวน อนึ่ง Violette มีคติอยู่อย่างหนึ่งว่า จะไม่ไปมาหาสู่ใครเลย นอกจากจะได้รับคำเชิญของเจ้าบ้านเย็นกิจลักษณะเสียก่อน และโดยได้พิจารณาเห็นสมควรแล้วจึงจะไป จริงอยู่, สำหรับมยุริ Violette ควรถือว่าเย็นกันเองอย่างยิ่ง เพราะเขาเย็นคู่หมั้นของพี่ชาย ซึ่งในอนาคตวันหนึ่ง เธอจะต้องนับถือเขาเย็นพี่สะใภ้ ตัวเธอเองเย็นกล้วยไม้ที่เกาะอยู่บนกิ่งของบ้านธันยเวศม์ พี่สะใภ้เขาก็คือเจ้าของธันยเวศม์นั่นเอง เธอควรจะหาทางผูกพันธไมตรีไว้ให้เย็นพิเศษ จึงจะชอบด้วยธรรมดาวิสัย แต่เมื่อ Violette ระลึกถึงความจำเย็นข้อนี้ขึ้นมาครั้งไร แทนที่เธอจะวุ่นวายใจ Violette ก็กลับหัวเราะขึ้นเสียงใสอย่างคนไม่มีทุกข์ และชอบรำพึงอยู่ในใจว่า เมื่อสันติยังรักวิของพี่อยู่ ทำไมฉันจะต้องไปรักคนอื่น ฉันเย็นกล้วยไม้ซึ่งเกาะอยู่บนกิ่งของบ้านธันยเวศม์ก็จริงแล้ว แต่ขอให้คิดนะว่าสันติพี่ของฉันได้เอาแขวนไว้ในห้องที่บูชา

เสียงรถยนตร์แล่นเข้ามาในบ้าน ฉุกใจคิดว่าคงเย็นมยุริ จะต้องทำเย็นดีใจรับกับเขาสักหน่อยหนึ่ง จึงวิ่งแล่นลงบันไดไป แต่ที่ไหนได้ผู้ที่ขึ้นมาบนบ้าน ได้กลายเย็นหลวงสิทธิศาสตร์วิเศษไปฉิบ Violette อึกอักใจอยู่เย็นครู่ จึงค่อยระงับลงได้ จำใจร้องเชิญเขาด้วยกิริยาอันอ่อนหวานตามเคย

เมื่อได้นั่งลงเรียบร้อยแล้ว หลวงสิทธิศาสตร์ก็นำขึ้นอย่างเรียบว่า

"ผมผ่านมาทางหน้าบ้านคุณ นึกถึงที่มยุริสั่งให้มาบอก แต่ผมไม่มีเวลาจะมาได้ ผมจึงได้แวะเข้ามา"

"ดิฉันก็กำลังบ่นถึงคุณมยุริ อยู่เทียวซะ คุณหลวงทราบไหมคะ ว่าเธอทำไมจึงได้หายไป?"

"อ้าว—นี่คุณก็คงจะยังไม่ได้รับหนังสือของเขาอยู่นั่นเอง มยุริได้รับโทรเลขด่วนจากคุณพ่อของเขาว่าป่วยหนักอยู่ที่สงขลา เลยไม่ทันได้ลำลาใคร นอกจากผมทราบได้โดยเหตุพันเอิญ และได้ไปส่งเขาที่สถานีรถไฟ ดูมยุริห่วงใยคุณมาก สั่งแล้วสั่งเล่าให้ผม

มาขอกคุณ แต่เจ้ากรรมผมก็มัวแต่ติดธุระเสีย”

“อ้อ—ดิฉันไม่ทราบ ขอบพระคุณข้ะ ที่คุณหลวงอุตส่าห์มาขอก”

“นี่สันติ์เขาไปเห็นจะได้เดือนหนึ่งละกะมังครับ?” เปลี่ยนเรื่องถามขึ้นลอย ๆ

Violette นิ่งนึกอยู่ครู่หนึ่ง “ข้ะ! เดือนกว่าแล้ว”

“คุณเห็นจะคิดถึงเขาแย่ซินะ”

Violette หันหน้าไปข้าง ๆ รู้สึกว่าเลือดกำลังฉีด นิ่งไม่ตอบ

“ขอโทษเถอะคุณวิโอแลตต์ คุณคงจะดีใจมากกะมังในการที่สันติ์เขาจะแต่งงานกับมยุริ?”

ตอบโดยไม่ต้องนึก “ดิฉันริคะ ดีใจซิคะ ทำไมคุณหลวงเห็นเย็นอย่างไรจึงถามดังนี้?” เธอจ้องหน้าหลวงสิทธิศาสตร์แล้วก็หัวเราะ

หลวงสิทธิ์วางบุหรี่แล้วหยิบแก้วน้ำเย็นขึ้นดื่ม ยิ้มอย่างอารมย์เย็น เอาศอกเท้าโต๊ะชะโงกหน้าถามอย่างเอางานเอาการว่า

“ขอให้ผมบอกอะไรคุณสักอย่างได้ไหม?”

Violette ขยับตัวขึ้นนั่งตรง “ดิฉันยินดีที่จะฟังด้วยความตั้งใจ ถ้าเรื่องนั้นเย็นไปในทางสวัสดิภาพ”

“คุณเชื่อผมไหม? ว่าสันติ์จะไม่แต่งกับมยุริเลย”

“ไม่จริงข้ะ! เรื่องนี้ไม่จริง” เธอร้องเสียงหลง “คุณหลวงมีหลักฐานอย่างไร ที่คิดว่าคุณพี่ของดิฉันจะทำอย่างนั้น?”

พูดเสียงต่ำ “ผมทราบจากเจ้าทุกข์เองได้เย็นคนมาปรารภให้ผมฟัง”

“ใครคุณพี่ริคะ?”

“มิได้ คุณวิโอแลตต์ สันติ์เขาเย็นคนอดทนมาก”

“แล้วก็ใครล่ะคะ ที่คุณหลวงไปรู้มา?”

“มยุริ!”

“ดิฉันขันจะตายเสียแล้ว” เธอหัวเราะเอนหลังไปพิงพะนัก “ไม่มีอย่างมีธรรมเนียมที่ไหนในโลก ที่รักกันปานจะกลืน และได้หมั้นกันถูกต้องตามประเพณีนิยมทุกอย่างแล้วจะไม่แต่งงานกัน เออ—ถ้าว่าเดี๋ยวนี้เกิดโกรธกัน ก็พอจะฟังได้ นี่คุณมยุริปานแก้วตาของคุณพี่ แล้วทำไมคุณพี่จึงจะไม่แต่งด้วย คุณหลวงมานั่งเล่านิทานให้ดิฉันฟังแล้วหละข้ะ”

“เหตุผลเท่าที่คุณอ้างมานั้นหน่ะถูก คุณ

วิโอแลตต์ ผมยอมรับว่า มันก็ควรจะเย็นเช่นนั้น แต่กระไรก็ดีในเรื่องนี้ โดยเกียรติยศของผม ผมขอยืนยันว่า การแต่งงานจะไม่มีขึ้นได้เลยในระหว่างคู่หมั้นทั้งสองนี้”

“ประเดี๋ยวข้าคุณหลวง” เธอหัวเราะอีก “ขอให้ดิฉันนึกดูก่อน ว่านี่ดิฉันเย็นโรคเส้นประสาทไปหรืออย่างไร ถ้าดิฉันเย็นปกติดีอยู่ ไม่ก็คงเย็นคุณพี่หรือคุณมยุรีคนใดคนหนึ่งได้มีสติวิปลาศแปรปรวนไปจากธรรมดาแล้ว”

“นั่นแน่ — คุณกำลังจะลงโทษว่าผมบ้าแล้วละซิ!” หลวงสิทธิศาสตร์หัวเราะบ้าง “ขอโทษคุณวิโอแลตต์! ขอให้ผมพูดกับคุณ ฐานพูดกับน้องสาวของเพื่อนรักอันสนิทว่าคนที่เย็นโรคเส้นประสาทในเรื่องนี้นั้น มิได้จำเพาะเจาะจงลงในคนใดคนหนึ่งอย่างคุณคิด แต่ทุก ๆ คนเว้นจากผม ต่างได้พากันป่วยไข้ไปตาม ๆ กัน ต่างกันอยู่ก็แต่อาการหนักเบากว่ากันเท่านั้น”

Violette ยิ้มไม่โกรธ “คุณหลวงว่าดิฉันว่าคุณหลวงอยู่เมื่อกี้ แต่แล้วคุณหลวงก็โยนกลองมาให้ดิฉันบ้าง แต่ไม่เย็นไรหรอกข้ะ ดิฉันไม่ถือ” หยุดครู่หนึ่ง “เถอะข้ะคุณหลวง คุณมยุรีปรารภเรื่องอะไรกับคุณ

คู่สนทนาเหลือบตาขึ้นดูอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในท่าอันสงบเรียบร้อย ใช้นิ้วทั้งห้าเคาะโต๊ะเบา ๆ อย่างตริกตรองอยู่ครู่หนึ่งแล้วว่า

“โปรดเถอะคุณวิโอแลตต์ ผมออกจะพูดมากไปเสียแล้ว อย่าต้องให้ผมอธิบายจนขาวกระจ่างเลย คุณฟังไว้แต่เพียงสิ่งมอ ๆ ก่อน”

“ไม่หละข้ะ อยู่ ๆ คุณหลวงก็มาก่อขึ้นแล้วจะไม่ให้ดิฉันสานอย่างไร ขอให้คุณหลวงทราบนะคะว่า การที่ผู้ชายทั้งคนต้องหาว่าจะเย็นคนโหดร้ายทรมานผู้หญิง จนกะทั่งผู้หญิงนั้นออกปาก ขอกเล่าความทุกข์ร้อนแก่ชาวบ้านเช่นนี้ ดิฉันจะนิ่งทนไม่รับรู้อยู่กระไรได้”

“เอ — ผมนี่เห็นจะเข้าตาร้ายเสียแล้ว” แสร้งทำเย็นยิ้มเกี้ยวลุกขึ้นจับหมวกมาถือไว้ก้มหน้าลงพูดเบา ๆ “คุณสงสารมยุรีไหม?”

“สงสารซีคะ ดิฉันก็รักและเคารพคุณมยุรีเท่าพี่ของดิฉันเหมือนกัน” แล้วเธอก็ลุกขึ้นยืนบ้าง

“มยุรีว่า สันต์ขอกแก่มยุรีว่า เขากลัวคุณ!”

"กลัวดิฉัน!" เธอทวนคำ "ดิฉันไม่เข้าใจ ขอได้โปรดอธิบายให้กระจ่างกว่านี้อีกคุณหลวง"

"และรักคุณกว่าคู่หมั้นของเขา ถ้าแต่งงานเสียแล้วก็กลัวว่าคุณจะไปเสียจากบ้าน"

โดยมิได้ลำลา หลวงทูตของมยุริก็ออกจากห้องไป

Violette กะแทกตนลงกับเก้าอี้โดยไม่รู้สึก เส้นประสาทสั่นสะเทือนไปหมด

"รักคุณมากกว่าคู่หมั้น! โอ๊ย—มยุริ นี่หึงอย่างร้าย" เธอร้องคล้ายถูกแมลงต่อย "แน่ละซิ—คุณมยุริ สันติจะต้องรักวิของเขาเสมอ วุ้ย! กลัวคุณ สันติไม่ได้เพิ่งมากลัวฉันเดี๋ยวนี้หรอกแม่คุณ ฉันเคยทุบสันติมาเสียจนช่ำมือแล้ว กระต่ายฉันยอกให้สันติเรียกว่านกก็ยังทำได้ ฉันรักพี่หรือพี่รักวิของเขา มันไม่ได้เกี่ยวข้องแก่การแต่งงานของใครเลย มิใยใครจะชิงสวรรค์ลงนรก ฉันและสันติก็จะแยกออกจากกันไม่ได้ดอก เรากินด้วยกันเล่นด้วยกันมาไม่ใช่เพียงปีเดือน เวลา ๑๐ ปีเศษพอแก่การที่จะผูกเราให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สิบไปจนตลอดชีวิตหาไม่นะคุณมยุริ! ทำไมนะเกิดมาเย็นคน จะต้องอิจฉากัน ถ้าพูดถึงอิจฉา ฉันควรจะใช้มันได้ก่อนใครๆ ทั้งหมด แต่ทำไมฉันจึงไม่อิจฉา ฉันรักพี่ของฉันยิ่งกว่าตัวฉันเอง ฉันจะอิจฉาความสุขความสำราญของพี่กระไรได้ เกิดมาเย็นรูปเย็นนาม ไม่ว่าชายหรือหญิงก็จะต้องแต่งงานเย็นธรรมดา พี่แต่งไป ฉันแต่งไปก็เพราะโดยหน้าที่ของโลก แต่เราทั้งสองก็ยังคงเย็นพี่น้องกัน และจะรักกันอยู่ ฉันจะรักกันมยุริ! รักอย่างน้องรักพี่ และในบางโอกาสก็อย่างลูกรักพ่อ ซึ่งฉันสามารถจะรักสันติได้ สันติได้มีอุปการคุณและน้ำใจดีแก่ฉันปานไร เธอยังอ่อนแก่การสัมพันธ์ของเรามากนัก อย่าเพิ่งวุ่นวายใจ แต่แน่เทียว! ถ้าฉันรู้สึกว่าตัวฉันได้กลายไปเย็นศัตรูคู่ผลาญความรักของเธออย่างอยุติธรรมแล้ว ฉันจะไปตายเอาดาบหน้า แทนที่จะให้เธอชอกช้ำระกำใจ"

อ่อนช้อยลอยตัวเข้าไปในห้องหนังสือ แล้วก็ผูกคิ้วนิ่วหน้า เมื่อเห็นรูปสีน้ำมันอันเย็นภาพของสันติตั้งอยู่ "อย่ามามองเขานะ แน่ะ! แม่คู่หมั้นเขาใช้ทูตให้มาต่อว่าฉันแน่ะ ดูซิ! ยังมาทำยิ้มกับเขาอีก เดี๋ยวฉันก็จะทุบเข้าให้สักอั๊กหรอก"

แร่เข้าไปใช่ว่าจะทำจริง หน้าที่ยังอยู่ก็กลายไปเย็นยิ้ม แล้วก็ส่ายไปมาช้าๆ เหมือน

คนอ่อนระโหยโรยแรง ค่อยคุกเข่าลงข้าง ๆ พลางก็แนบหน้าเข้า กับขาอย่าง ที่ตั้งภาพพี่ไว้ เหลือบชะแง้นัยน์ตาขึ้นดูตาของภาพนั้น สาวงามสะท้อนถอนใจอย่างมีสุข

อันกิริยาอาการแสดงความจงรักภักดีโดยประสาชื่อดังนี้ ถ้าสันต์ได้มาเห็นเขาจะชื่นใจสักเพียงไหนหนอ !

—๕—

อีก ๗ วัน Violette ได้รับหนังสือของมยุริ ทิ้งมาจากสงขลา ๑ ฉะบับ ข้อความดังนี้

"วิโอแลตต์ น้องรัก

ฉันต้องขอโทษเธอสักร้อยครั้ง ที่ผู่ ๆ ฉันก็หายหน้าไปโดยมิได้บอกเล่า แต่เย็นความจำเย็นจริง ๆ เธอเอ๋ย เธอจะว่าฉันอย่างไรก็ยอมรับ ฉันต้องไปสงขลาแทบจะเตรียมตัวไม่ทัน เมื่อได้ทราบโทรเลขว่าคุณพ่อป่วยหนัก ครั้นถึงแล้วก็ไม่มีเวลาจะเขียนจดหมายได้ ต้องเย็นธุระพยาบาลคุณพ่อทั้งกลางวันกลางคืน เพิ่งจะว่างก็รีบเขียนจดหมายนี้มาถึงเธอทีเดียว คนดีของฉันเธอได้รับหนังสือของสันต์บ้างหรือเปล่า ส่วนของฉันถ้าเขามีมาก็คง นอนจมอยู่ ที่บ้าน กรุงเทพ ฯ นั่นเอง กว่าจะได้รู้สารทุกข์ขุกไข้อะไรก็คง อีกนานวัน ถ้ากะไรวิโอแลตต์เธอจงโปรดกรุณาฉัน ช่วยแจ้งข่าวพี่ชายของเธอให้ฉันทราบเสมอ ๆ ในโอกาสที่เธอได้รับข่าวคราวของเขาด้วย วิโอแลตต์, ฉันอยากจะเล่าอะไรให้เธอฟัง แต่กะดากปากเสียจริง ๆ เมื่อก่อนที่ฉันจะมาสงขลานี้ ๒—๓ วัน ฉันได้รับจดหมายของเขาฉะบับหนึ่ง โอดโอยถึงเรื่องความ—กับฉันเย็นคุ้งแว ฉันดูสันต์นี่ก็คล้ายเด็ก ๆ ออดอ้อนแล้วเย็นที่หนึ่ง ยังกับว่าถ้าไม่มีฉันอยู่ในโลกนี้แล้ว พี่ของเธอก็คือคนที่ตายแล้วฉะนั้น ยกเอาเธอขึ้นมาเย็นตัวอย่างว่า ถึงโดย แม้คน ทั่วไป จะเห็น สันต์รักเธอมากมายเพียงไร ถ้าเอามาเปรียบกับความที่เขารักฉันแล้ว ก็ไม่ถึงครึ่งดังนี้ จริงอยู่ในฐานะที่ฉันเย็นคู่รักและคู่หมั้น เมื่อได้ฟังดังนั้นก็ชื่นใจ แต่ก็ไม่วายที่จะขบขันในใจ และเบื่อเสียเย็นเหลือแล้ว ฟังว่าหน่ะ คล้ายกับว่าเธอหน่ะเย็นคู่แข่งกับฉันอย่างนั้นแหละ วิโอแลตต์เย็นน้องของสันต์ทำไมฉันจะไม่รู้ ไม่เห็นมีเหตุผลอย่างไรที่ฉันจะต้องรู้ว่าสันต์รักฉันมากหรือน้อยกว่าเธอ อย่าว่าแต่จะรักมากกว่าถึงน้อยกว่าฉันก็ไม่จริยา เพราะความรักนั้นมันคนละอย่าง เขารักเธออย่างน้อง แต่เขารักฉันอย่างคู่ชีวิต ฉันจะต้องไปเกี่ยงกันทำ

ไม ฉันรักวิโอแลตตุเท่าไรเธอย่อมรู้ แต่ก็เพราะรักดอกนะวิโอแลตตุ สันติจึงได้พูดมา ฉันไม่มีอะไรจะเล่าจึงงัดเอาโป๊กๆ เรื่องนี้ฝากมาให้เธอฟัง หวังใจว่าเธอคงสุขสบายดี ส่วนฉันเรื่อยๆ อาการคุณพ่อดีขึ้นเย็นลำดับ ไม่ช้าเราคงจะได้พบกัน

สวัสดีแม่น้องสาว

มยุรี ศรีสยาม”

ถ้อยคำในจดหมายของมยุรีทั้งหมด ถ้าใช้ความพิจารณาโดยถี่ถ้วนจะเห็นได้ว่า เย็นอยู่ ๒ นัย และโดย ๒ นัยนี้ นัยหนึ่งเย็นเหลี่ยมในทางดี และนัยหนึ่งเย็นแง่ในทางร้าย ที่ว่าเย็นเหลี่ยมในทางดีนั้น คล้ายกับได้อ่านความในใจของหญิงสาวโดยประสาชื่อคนหนึ่ง ซึ่งตื่นเต้นอยู่ในรัก อดไม่ได้ที่จะอวดแก่ผู้ที่ตนไว้วางใจ ซึ่งความเย็นอยู่ชะนิดนี้ย่อมมีอยู่ทั่วไปในสตรีสาว และไม่สู้สาว ส่วนที่เย็นแง่ในทางร้ายนั้น เย็นเรื่องที่จะต้องอุปรมัยกันมากสักหน่อย มีคำกลางกล่าวว่า การใช้ความคิดกล่าวประเทียบเปรียบเปรย ไม่มีใครทำได้ดีเท่าผู้หญิง การศึกษายิ่งสูงเท่าใด อันทำนองที่ว่า ย่อมสูงและเข้าใจหว่านล้อมแยบคายดียิ่งเท่านั้น คิดแล้วจึงจะเผ็ดร้อนเจ็บแสบ ผู้อื่นที่มิได้เกี่ยวข้องเย็นคู่กรณีย์หาฟังเข้าใจไม่ แต่กะไรก็ดี โดยกฎธรรมดาย่อมยังคัยอยู่ว่า ผู้หญิงมักชอบทำอะไรๆ ในที่สุดก็ต้องตรงกับใจเสมอ อ้อมค้อมไปไม่ได้นานเท่าใด จะต้องหวนมาลงที่ตรงแผลของหัวใจของตน ถ้าทำเสียได้แม้ไม่มาก ดูรู้สึกว่ากิริยาอาการก็จะรินเริงขึ้นในทันทีทันใด เก็บซ่อนความเจ็บปวดไปไม่ได้ยั่งยืน มีวันใดก็วันหนึ่งจะต้องชิงชังโผงผางออกมาให้โลกเห็น แต่ว่าอันการอุปรมานี้ย่อมแล้วแต่การศึกษาสมาคมของคนในผู้หญิงนั้นๆ จะได้รับมา หนักบ้างเบาบ้างดังนี้ ทุกรูปนามเท่าที่พบเห็น

เย็นที่น่าประหลาด Violette สาวงามของธันยเวศย์จะได้รู้สึก ในอย่างหนึ่งอย่างใดตามนัย ๒ ประการนี้ก็หาไม่ เมื่อได้อ่านจดหมายคู่หมั้นของพี่ชายจนจบแล้ว ด้วยสีหน้าอันปกติ เธอก็เขียนตอบไปว่า

“คุณมยุรี ที่นับถือยิ่ง

จดหมายของคุณลงวันที่ ๑๔ ดิฉันได้รับวันที่ ๑๖ รู้สึกว่าบุรุษไปรษณีย์ของเรายังกำสถิติไว้ได้มั่นคงมาก ดิฉันตื่นเต้นจริงๆ ในการที่ทราบว่าเย็นจดหมายของคุณ คิดถึงและเหงาเหลือเกินที่เห็นคุณหายไป ต่อเมื่อได้ทราบจาก คุณหลวง สิทธิศาสตร์ว่า คุณมา

สงขลาด้วยธุระสำคัญจึงค่อยคลายใจ แต่กะนั้นก็ไม่วายที่จะว้าเหว่ เพราะดิฉันไม่มีเพื่อน ได้เห็นหน้าอยู่ก็คุณเท่านั้น ในยามที่คุณพี่จากบ้านไปราชการไกลครานี้ ระหว่างนี้เมื่อดิฉันกลับจากสอนเด็กแล้ว ก็อ่านหนังสือวันยังค่ำ ไม่ค่อยได้ไปข้างไหนเลย เมื่อประมาณ ๑๐ วันมานี้ คุณพี่มีจดหมายมาถึงดิฉัน ๑ ฉะบับ เล่าถึงระยะทางและภูมิประเทศที่เธอผ่านไปสนุกมาก ตอนหนึ่งเธอชมคุณว่า ตั้งแต่จากกรุงเทพ ฯ ไปหลายพันโยชน์แล้ว ยังไม่พบปะผู้หญิงสาวที่ไหนงดงามกว่าคุณเลย เธอเร่งวันเร่งคืนที่จะให้เสร็จธุระเพราะคิดถึงและอยากเห็นคุณอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก เวลานี้คุณพี่กำลังเย็นเข้าเมืองปะมาหงัน หลงใหลในรูปของคุณที่ให้ไปเสียเหลือแล้ว ออกปากว่าเพราะรูปของคุณที่เดียวที่ทำให้มีแก่ใจทำงาน มิฉะนั้นก็แทบคลั่งเย็นบ้าแล้ว ปรึกษาดิฉันมาว่า ถ้าจะกำหนดแต่งงานในเดือนพฤศจิกายนหน้านี้จะดีหรือไม่ ให้ดิฉันช่วยเย็นธุระนำมาปรึกษากับคุณอีกต่อหนึ่ง ความจริงเรื่องนี้ดิฉันรู้สึกตัวอยู่ว่าเย็นเด็ก จึงมิได้พยายามเอาใจใส่ แต่เมื่อคุณพี่พูดปรึกษามาดังนี้ ก็เย็นโอกาสที่จะใคร่ออกความคิดความเห็นบ้าง และเพื่อให้คลายเสียจากความฉงนสนเท่ห์ของมนุษย์ปาก ไม่อยู่สุขด้วย แต่ก่อนอื่นขอคุณอย่าโปรดลงความเห็นว่า เมื่อเย็นพี่น้องกัน ก็ช่วยพูดเข้ากันนั้นเลย ดิฉันรักและนับถือคุณและคุณพี่เท่ากันด้วยความจริงใจ และปรารถนาอยู่เสมอที่จะได้เห็นภาวะของคุณ ในขณะนี้ได้กลายมาเย็นพี่ที่แท้จริงของดิฉัน อนึ่งในฐานะที่ดิฉันได้รับความการุณย์และร่มเย็นอยู่ในสกุลธันยศักดิ์ ดิฉันจะรู้สึกยินดีเย็นนักหนา ที่จะได้เห็นกุลทายาทของธันยศักดิ์ ซึ่งเย็นประหนึ่งร่มโพธิ์ไทรปกเกล้าดิฉันอยู่ ได้รับความสุขความสำราญเต็มตามสภาพที่ควรได้ และควรเย็นในเวลาอันเร็วที่สุด ดิฉันจะชื่นใจเพียงไหนในขณะที่ได้เห็นคุณพี่ผู้ที่ดิฉันรักและเคารพยิ่งห้อมล้อมไปด้วยบุตรภริยาข้าทาสชายหญิงนั้นไม่มีแล้ว ขอความ ปรารถนา ของคุณพี่ที่ปรึกษามา จงเย็นที่สมใจคุณ แล้วให้การนั้นสำเร็จ ไปโดย อย่ารู้มีอุปสรรค สิ่งใดมาขัดขวางกางกั้นอีกเลย

ข้อความที่คุณเล่าเรื่องคุณพี่มา โปรดอย่าถือสาแก่ถ้อยคำของเธอเลย แต่ก่อนนี้ก็ดูเย็นคนขรึม ๆ ไม่ใคร่ช่างพูด แต่เดี๋ยวนี้ไม่ไหวเทียวชะ พูดเก่งและหลอกเก่งเสียด้วย มีคนอยู่คนหนึ่งในบ้าน คุณพี่เล่าประวัติให้ฟัง

ว่า แกไม่ใช่ข่าวข้าอะไร เย็นแต่สวามิภักดิ์เข้ามาให้ช่วงใช้ ท่านเจ้าคุณพ่อของเธอก็เลี้ยงแกมาตั้งแต่สาว ๆ คุณพี่เกลียดหน้าว่าแกชอบปลอมแปลงหน้าตาเหมือนนางละคร เคยบ่นกับดิฉันเสมอว่า เกลียดใครไม่เหมือนยายคนนี้ แต่คุณคะ ถ้าแกมาประจ๋อประแจ๋ด้วยคราวไร เย็นเรียกให้ดิฉันเอาเงินมาให้แกเสมอ ใหน่ะเกลียด แต่ปากและหน้าทำเย็นชอบก็ได้ ดิฉันเวียนหัวเชียว มิหนำซ้ำร้ายยายนั่นแกไปเที่ยวคุยว่า คุณพี่โปรดแก ก็กลับเห็นเย็นของสนุกไปฉิบ ดิฉันไม่สู้จะมีเรื่องอะไรเล่า ที่เขียนมาเสียเย็นค้างแว ก็เพราะคิดถึงคุณ โปรดอย่าลืมนะคะ เรื่องเดือนพฤศจิกายนยี่หน้า แต่คุณไม่ต้องบอกไปทางดิฉันก็เห็นจะได้ ช่วยกรุณาแจ้งข่าวการตกลงให้คุณพี่ชื่นใจสักหน่อยนะคะ

รักและนับถือ

Violette"

Violette หัวเราะหึ ๆ ในขณะที่พับจดหมายใส่ซอง และย่นว่า "๘ ปีที่เราเรียนหนังสือ ก็เพิ่งจะได้ใช้ความคิดจริง ๆ ก็คราวนี้ เขาหวานมา เราก็หวานไป เขาหวานเย็นเราก็หวานได้ จะเอาอะไรและลอยน้ำหมึก แต่กินไม่ได้ด้วยกันนะคุณมยุริ!" แล้วเธอก็หัวเราะเสียงหวานออกจากห้องไป

เวลาล่วงไปคล้ายมียี่ก กำหนดสันติจะกลับจากสำรวจโภคกิจก็ใกล้เข้ามา มยุริก็ยังมิได้กลับกรุงเทพฯ หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษหายหน้าไป ตั้งแต่วันเย็นทูตมาบอกความในใจของมยุริแล้ว Violette ก็มิได้พบเห็น Violette ไขกุญแจห้องพี่ชายให้คนใช้เข้าทำความสะอาดไม่ขาด คอยเอาใจใส่ในสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งพี่เคยใช้เคยสอยให้อยู่ในระเบียบเรียบร้อย โกรธแค้นวันคืนว่าหมุนไปเชื่องช้าไม่ทันใจ อดที่จะไม่ถามคนโน้นคนนี้ในบ้านว่า "คิดถึงพี่สันติบ้างไหม?" ไม่ได้จนวันเดียว หารู้ไม่ว่าที่เธอเอาเย็นธุระไต่ถามคนอื่นเขานั้น ที่แท้มันก็คือเย็นความรู้สึกที่กล้น ออกมาจากห้องหัวใจของเธอนั่นเอง ทุกอย่างได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแต่ก่อนร่อนชะไร Violette มิได้เคยคิดฝัน เช่นชอบมองร่างตัวเองในเงากระจก เมื่อเห็นว่าเธอยังงามอยู่ ก็เยื่อนยิ้มกับเงาอย่างพอใจ เก้าอี้นั่งนอนตัวไหนที่พี่ชายชอบใช้ Violette ผลัดเวียนเปลี่ยนกันนอนนั่งอยู่กับเก้าอี้เหล่านั้นตัวละนาน ๆ ในวันหนึ่ง รู้สึกอบอุ่นและชุ่มชื่น เสมือนเมื่อครั้งพี่นั่งแนบอยู่ด้วยแต่เด็ก ๆ หูคอยแว่วไปว่าเย็นเสียงคนเดินขึ้นมาบนตึก

ลางทีก็เย็นเสียงรถวิ่งเข้ามาในบ้านอยู่ไม่รู้ขาด ต่อเมื่อขยับได้ว่า เส้นประสาทของเธอได้หลอนเธอเอง ก็กะเง้ากะงอดอย่างน่าชม แพทย์มีชื่อเสียงผู้หนึ่งกล่าวว่า อย่าตระหนกตกใจกับโรคสติพุ่งซ่านของผู้หญิงที่สาวและสวย ไม่มียาขนานใดจะสามารถบำราบปราบปรามได้ สมุดถานของมันลึกลับพระแม่เจ้าวินัสแต่ผู้เดียวที่ทรงทราบ และจะทรงบันดาลให้เย็นไป

—๖—

วันสันต์จะมาถึง หลวงประเคนคดีผู้เฒ่าซึ่งเย็นทนาย ประจำบ้านแต่งตัวขึ้นมาหา Violette แต่ ๑๖.๐๐ น.เศษ เมื่อแกเห็น Violette ยังมิได้ตระเตรียมตัว จึงร้องทักว่า

"อ้าว— คุณยังไม่ได้จัดแจงอีกหรือครับ?"

Violette หน้าตาตื่นอย่างกลัวๆผืนยิ้มตอบตะกุกตะกัก "อ้า— ดิฉันคิดว่าดิฉันเห็นจะไปรับคุณพี่ไม่ได้เสียแล้ว คุณหลวงเพราะ—"

"เอ๊ะ! อ้อ—" พร้อมกับเหลือกตาขึ้นนอกแว่น พิจารณาดูหน้านายสาว "บางทีคุณคงจะไม่สบายไปกะมัง?"

"ขะ! เมื่อคืนนี้ดิฉันนอนไม่หลับ วันนี้เลยปวดศีรษะและรู้สึกวิงเวียนทั้งวัน"

"แล้วกัน" ผู้เฒ่าร้องออกมาเบาๆ "คุณชายคงมองหาคุณแย่"

"จะแปลกอะไรคะคุณหลวง ในที่สุดคุณพี่ก็คงจะตรงมาที่นี่ แล้วเราก็จะได้พบกัน"

"ถ้างั้นผมก็ลาละครับ ประเดี๋ยวจะไปจะเอ๋อกันเสีย"

Violette ยิ้มตามส่งหลังทนายความซึ่งเดินออกไปจากห้อง แต่พอลับตัวเธอก็ระเบิดหัวเราะออกมาอย่างขบขัน และต่อจากนั้นมาก็มิได้มีใครได้เห็น Violette ลงมาจากห้องข้างบนเลย

วันนั้นที่สถานีรถไฟหัวลำโพง กำลังเนืองแน่นไปด้วยผู้คนทั้งชายและหญิง โดยต่างมีกิจธุระคล้ายคลึงกัน ในอันที่จะมารับญาติและมิตรซึ่งจะเดินทางกลับมาจากภาคอีสาน หมู่หนึ่งประมาณ ๖๐ คน เย็นเพื่อนของสันต์และที่รักใคร่ของคณะที่ไปด้วย กำลังนั่งยืนพูดจาสรวลเสเฮฮากันอย่างสนุก กับในที่ใกล้ๆกันมี หลวงประเคนคดี ยืนใส่แว่นตากรอบทองหน้าเบิ่งอยู่แต่ผู้เดียว ห้านาทีล่วงไปมยุรีพร้อมด้วยองครักษ์ของเธอ คือหลวงสิทธิศาสตร์วิเศษ ก็เดินเข้ามาในชานชาลา

ข้าง”

เขาเกือบไม่ได้ยิน “M. Air vent”

สันติขยับมือน้องชิ้นสั้นเขา ๆ พยายามพูดให้เป็นปกติ “วิ! ในฐานะที่สันติเป็นพี่ของวิ ได้รักใคร่น้องอยู่เสมอเท่าหัวใจ ฉะนั้นพี่ขอแสดงความยินดีด้วย น้องเป็นอันมากขอ อนาคต ของ น้อง จง เต็มไป ด้วยความสุขสำราญนะจ๊ะ”

มือที่ขยับมือน้องอยู่ ก็ปล่อยตกลงเองโดยไม่ได้ตั้งใจ สันติมองหน้าน้องอีกนิดหนึ่งก็หลีกออกจากห้องไป ด้วยหัวใจอันปราศจากความสุข

ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสันติได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงเศรษฐศาสตร์-สำรวจ และภายในปลายเดือนนั้นนางสาวมยุริ ศริสยาม ก็กลายเป็นนางเศรษฐศาสตร์สำรวจ จากงานวิวาหมงคลอันมโหฬารยิ่งในกรุงเทพพระมหานคร ทั้งสองเดินทางไปเปลี่ยนอิริยาบถอยู่ที่บ้านพักตากอากาศหัวหิน

—๘—

ทางคณุหาสน์อันยเวศม์ Violette หมกมุ่นอยู่แต่บทเรียนของเด็ก ที่จะนำเอาไปสอนในวันรุ่งขึ้น วันต่อวันมุ่งหน้าอยู่กับงานของชีวิต ร่างกายดูไม่ใคร่สดชื่นเหมือนเมื่อก่อน จะเป็นด้วย เพราะ ครำเคร่ง ต่อ การงาน หรือมิความวิตกวิจารณ์ที่ ตนจะ ต้อง เป็น ผู้ครอง เรือนในภายหน้า ยังไม่ทราบได้ เคยรักสวยรักงามแก่สิ่งที่เป็นธรรมชาติเช่นไม้ดอกไม้ ใบเป็นต้น แต่ในบัดนี้ น้อยวันนักที่ Violette จะเอาใจใส่หนังสือ ตำรับตำรา นั่นแหละ ที่ชอบหมกตัว อยู่ด้วยตึก ๆ ดิน ๆ พี่ชายและพี่สะใภ้มักแจ้งข่าวการเดินทางและท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ มาให้ Violette ทราบอยู่เสมอ ๆ สาวงามมองข้ามหมายที่มาถึงตนเหล่านั้นคล้ายยาดำ ไม่ตื่นเต้นหรือเสียใจ ในข่าวดีร้าย นิสสัยที่เป็นคนขริมเยือกเย็นอยู่แล้วอย่างไร คนใช้ ในบ้านทั่วไป กลับรู้สึกว่า นายสาวของเขายิ่งเคร่งจนไม่กล้าเข้าหน้า กิจการสิ่งใดที่ทำไปดูไม่ใคร่ถูกใจนายนัก และในที่สุดคนใช้ก็ใจไม่ดีเมื่อได้เห็น Violette ไปทำกิจการนั้นเสียเอง

วันหนึ่งในตอนเย็นวันเสาร์ Violette กลับจากโรงเรียนมาถึงบ้าน เดินผ่านห้องรับแขกไป ในทันใดนั้นเธอก็สะดุ้ง

“อุ๊ย, คุณหลวง!”

หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษลุกขึ้นยืนแล้วโค้งศีรษะ

“ผมขอโทษนะครับ ที่บังอาจเข้ามานั่งอยู่

ก่อน”

Violette หัวเราะ เอากะเป๋าหนังสือวางลงที่เก้าอี้ตัวหนึ่ง แล้วก็ทรุดลงนั่งตรงกันข้าม

“คุณหลวงมาคอยอยู่นานแล้วหรือคะ ?

“ไม่นานหรอกครับ ผมก็เพิ่งมาก่อนหน้าคุณสักครู่นี่เอง เด็กบอกว่าเดี๋ยวคุณจะกลับ ผมก็เลยถือโอกาสนั่งรออยู่”

“คุณหลวง เห็นจะมีธุระอะไร ด้วย กะมังคะ?”

“ครับวันนี้ผมตั้งใจมาด้วยธุระสำคัญ”

“ถ้างั้นโปรดรอดิฉันอีกสักครู่นะคะ เดี๋ยวเดียวและค่ะ” เธอว่าแล้วก็ออกจากห้องไป

หลวง สิทธิศาสตร์วิเศษ มองตามร่างอันขาวท้วมไปจนลับตา พลางพึมพัม “สวยเหมือนนางฟ้า เทียวพับผี !” แล้วยิ้มแก่ตัวเองอย่างพอใจ

ครู่หนึ่ง Violette ก็เข้ามา หลวงสิทธิศาสตร์จึงเริ่มต้นขึ้น

“หมู่นี้คุณคงจะเหงาแย่ละซี สันติเขาไม่อยู่”

“ขะ ก็เย็นบ้าง เพราะบ้านขาดผู้ใหญ่”

“โอ๋— สันติหน่ะหรือเย็นผู้ใหญ่แล้ว”

“ก็ไม่มีใครเย็นผู้ใหญ่ กว่าคุณพี่นี่คะในบ้านนี้” เธอหัวเราะ

“ถ้าอย่างนั้น ขนาดผมนี่ล่ะ ควรจะเย็นผู้ใหญ่ได้หรือยัง ?”

เธอหัวเราะอีก “ถ้าคุณหลวงเย็นพ่อบ้านคุณหลวงก็เย็นผู้ใหญ่เหมือนกัน”

“แต่ผิดกันนะครับ ผมกับสันติเขาน่ะ”

“ผิดกันอย่างไรคะ ?”

“อ้าว— คุณลองคิดดูซี ตั้งแต่ผมกลับจากนอกแล้ว ผู้ปกครองก็ตัดหางปล่อยเลย โดยท่านกรุณาปลูกบ้านให้อยู่ต่างหาก ยามทุกข์ร้อนผมเหลียวซ้ายเหลียวขวาก็เห็นอยู่แต่แม่นมคนเดียว ที่แกติดตามไปอยู่ด้วย นอกนั้นก็คือความเวิ้งว้างว่างเปล่าห้อมล้อมอยู่รอบตัวผม”

“ถ้าคุณหลวงว่าอย่างนั้น คุณพี่ของดิฉันจะยิ่งกว่าเย็นไหน ๆ เธอเย็นกำพร้าไม่มีผู้ปกครองเสียด้วยซ้ำ เราอยู่ด้วยกันแต่เพียงเด็ก ๆ”

“ผิดกันคุณ สันติยังมีน้องที่รักคอยปลอบประโลมใจอยู่ และนอกจากนั้น ก็คือเวลานี้เขาได้พบคู่ล่มหัวจมท้ายแล้วอีกด้วย”

Violette หน้าแดงเรื่อ “คุณหลวงเย็นผู้ชายไม่น่าจะรู้สึกเปล่าเปลี่ยวใจ มีทางถมไปที่จะทำให้ชีวิตของคุณหลวงสดชื่น เพื่อนสโมสร มหรสพ คอยรับรอง คุณหลวง อยู่

เสมอ”

“แล้วจะเกิดประโยชน์อะไรคุณวิโอแลตตุ สิ่งเหล่านั้นเย็นของเก๊ของเทียม ถ้าขืนคบหาสมาคมด้วยพร่ำเพรื่อ ก็จะมีแต่คอยฉุดคร่าพาเราไปสู่ที่ต่ำ เฮ้อ — ผมมันคนไม่มีวาสนา จึงยังมิได้มีของแท้กับเขาชม!”

หัวเราะอย่างขบขัน “ของแท้ของคุณหลวงคืออะไรคะ?”

หลวง สิทธิศาสตร์ฯ สะทก สะท้านคราง ค่อยๆ “อ้า_ง่า ขอโทษนะครับ คือว่า _ง่า หัวใจที่ถูกห่อหุ้มอยู่ด้วยความรักซิคุณ” หลุดคำสำคัญออกมาเสียได้ ดูค่อยกล้าขึ้น

Violette กะพริบตา “ดิฉันไม่เชื่อคุณหลวงเย็นเด็ดขาด ว่าความปรารถนาที่ว่านี้คุณหลวงไม่เย็นเข้าของอยู่”

“ดูเถอะวาสนาผม แม้แต่ผมเองเย็นคนพูด พูดอยู่ต่อหน้าคุณผู้บริสุทธิ์เท่าเพ็ชร์อันมีค่า คุณก็มิได้กรุณาที่จะเห็นค่าของความจริงในใจผมเสียเลย”

“เปล่าหร็อกค่ะ คุณหลวง เย็นแต่เพียงการประมาณหรือคาดคะเนของดิฉันเท่านั้น อาจจะผิดก็ได้ ดิฉันมิได้ยืนยันว่าจริงจังอะไร คุณหลวงต้องมีอายุมากกว่าคุณพี่ดิฉันสักเล็กน้อย ดิฉันคิดถูกไหมคะ?”

“ผมแก่กว่าเขาปีเดียว”

“เอาละซะ นับประสาอะไรแต่คนที่อ่อนกว่าคุณหลวงถึง ๑ ปี ยังมีปัญญาที่จะหาคู่ครองได้ ภายในเวลาที่เขากลับมาถึงกรุงเทพฯ ได้เพียงสัก ๖ เดือนเท่านั้น ก็แล้วทำไมจะไม่ทำให้ดิฉันคิดว่าผู้ชายทุกคนจะไม่มีความปรารถนาในเรื่องนี้รวดเร็วเหมือนกันล่ะคะ”

“๖ ปีเข้ามานี่แล้วคุณวิโอแลตตุ ตั้งแต่ผมกลับจากอังกฤษ กะผีกหนึ่งของสันต์ที่เขามีความสุขอยู่ ผมยังไม่เคยประสพพบเห็น”

“อ้อ — ขอโทษซะ และดิฉันขอแสดงความเสียใจด้วย”

“แต่ผมอยากจะอวดคุณว่า เดี๋ยวนี้ผมกำลังคิดและหวังขึ้นบ้างแล้ว”

“กิ๊ดซิคะ คุณหลวงจะได้หายปริเทวนาเสียที” หัวเราะอีก

“แต่—ผมเผ้าพิจารณาดูเขามานักแล้ว ก็ยังไม่เข้าใจในเขาเสียเลย คุณวิโอแลตตุ”

“อ้าว__”

“เขาดีเกินไป กว่าที่ผมจะบุ่มบ่ามบอกเล่าเขาได้”

“คุณหลวง ทำตัวเหมือนไม่ใช่นักเรียนประเทศอังกฤษ”

"ครับ! มีคนเย็นอันมากเข้าใจว่า ถ้าใครไปเรียนที่อังกฤษก็จะต้องเชี่ยวชาญมาทุกคน แต่ผมก็ได้เย็นพะยานอยู่นี่ทั้งคนแล้ว"

Violette เป็นผู้ได้รับการศึกษามาจากสำนักที่ดี ตำราทั่วไป แม้มิได้สอนไว้โดยจะแจ้ง แต่ก็โดยมากเย็นอยู่อย่างปริยาย เมื่อได้สนทนาและดูท่าของชายหนุ่มผู้นี้ ก็พอจะอ่านออกเข้าใจได้ ว่ามีความประสงค์จะเดินไปทางใด Violette ถือภาษิตว่า ทุกหัวใจย่อมทรงสิทธิ์ที่จะคิดนึกไปได้ทั้งทางผิดและทางถูก ห้ามกันไม่ได้ อนึ่ง หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษเย็นเพื่อนรักของพี่ชาย กาละใดควรมิควรต้องอดทนและต่อสู้กันอย่างผู้ดี ทำไมแก่การที่จะพังโรคหัวใจของชายผู้หนึ่ง ซึ่งยากหน้ามาขอกอาการ ไม่น่าจะเห็นเย็นการเสื่อมเสียเกียรติยศที่ตรงไหน ส่วนทางเดินนั้นสิสำคัญมาก อันชื่อว่าโรคหัวใจแล้ว ท่านอุปรมาไว้ว่าเหมือนมีลำน้ำกั้นขวางอยู่ แน่เทียวเมื่อฝ่ายตรงข้ามเชื่อแล้วว่าดินแดนตรงหน้าเขาเย็นที่โอชะก็ย่อมมีความใคร่ที่จะเพาะปลูกพืชอันเพื่อให้เย็นศรีสง่าแก่ตัวไปภายหน้า แต่เขาจะข้ามฟากไปยังแดนสวัสดินั้นได้อย่างไร ในเมื่อฝ่ายอยู่ทางอีกฝั่งหนึ่ง มิได้แสดงอัธยาศัยไมตรี จนถึงแก่ทอดสะพานให้ ย่อมเย็นที่ทรายมาแต่ต้นแล้วว่า Violette ในขณะนี้ไม่มีอยู่ แม้แต่เสาของสะพานด้วยซ้ำ เพราะเธอมีคู่หมั้นหมายเสียแล้ว ก็จะต้องไปกังวลใยที่เธอจะไต่ถามแขกของเธอไปตามเนื้อผ้าไม่ได้

พูดอย่างตลก "ยินดีให้ดิฉันช่วยเหลือไหมคะ?"

หน้าหลวงสิทธิศาสตร์วิเศษค่อยแช่มใสขึ้นเมื่อได้ฟังดังนั้น ชะโงกตัวเอาศอกทั้งสองเท้าโต๊ะ ริบพูดขึ้นด้วยความยินดี

"แน่เทียว คุณวิโอแลตต์ คนทั้งโลกนี้ไม่มีใครจะช่วยเหลือผมได้ดีเท่าคุณ"

"แน่—คุณหลวงมายอดิฉันเข้าแล้วซิ ดิฉันไม่ใช่ศาสดาจารย์ในเรื่องเหล่านี้หรอกจะดีฉันล้อคุณหลวงเล่นไปอย่างนั้นเอง แต่ถ้าคุณหลวงไม่รังเกียจที่จะให้ดิฉันทราบบ้าง ดิฉันก็ยินดีที่จะฟัง"

"ขอบพระคุณเย็นอย่างมาก คุณวิโอแลตต์ ถ้ากะนั้น ผมขอความกรุณาคุณได้โปรดฟังคำว่า 'เขา' ที่ผมว่านี้ เย็นผู้หญิงสาวคนหนึ่ง"

"อ้อ——"

"แล้วก็สวยและบริสุทธิ์เหมือนเกสรดอกไม้ในเวลาเช้า"

"แหม— ช่างรำพัน ไม่ผิดกับนางเอกในเรื่องเหล่านี้ทีเดียว"

หนังสือไทยเขษมรายเดือน”

“โธ่_คุณอย่าเพิ่งขัดคอผมก่อนซิครับ”

“ดิฉันกำลังเพลิดเพลินขะ”

“เขาเป็นญาติของเพื่อนรักของผม” จ้องดูหน้าคู่สนทนาเห็นยังเย็นปกติก็กล่าวสืบไป “ซึ่งได้กรุณามานั่งให้ผมชมความงามอยู่ในบัดนี้ คุณวิโอแลตต์ ขอคุณได้โปรดฟังให้ดีแล้วพิจารณาถ้อยคำของผมด้วยเมตตาคุณสักเล็กน้อย คือผมอยากจะบอกความจริงใจซึ่งเกิดจากเลือดกลางหัวใจของผมว่า ‘เขา’ ผู้นั้นมิใช่คนอื่นไกลที่ไหน แท้เธอก็คือน้องสาวหลวงเศรษฐศาสตร์สำรวจนั่นเอง ซึ่งผมมั่นหมายแล้วที่จะสารภาพว่า ผมหลงใหลรักใคร่เธอเท่าชีวิต ฉะนี้ คุณจะกรุณาช่วยเหลือผมได้สถานใด ขอได้โปรดแถลงให้ผมทราบด้วย แม้ไม่ใช่เวลานี้ อีกกี่ปีกี่เดือน ผมก็ยินดีที่จะคอย”

Violette คาดไว้ก็สมผล ว่าในที่สุดคู่สนทนาก็จะมายื่นขอความกรุณาที่จะข้ามมาทางฟากที่เธอยืนอยู่ อาศัยที่เย็นคนมีเส้นประสาทอันมั่นคง และสุขุมพอที่จะต่อต้านสิ่งที่มาแห่งเย็นเหตุของความยินดียินร้ายไว้ภายในอำนาจใฝ่สูงได้ จึงพยายามข่มเยือนโดยสุภาพ แล้วกล่าวถ้อยคำเรียบ ๆ

“คุณหลวง! ดิฉันรู้สึกเย็นเกียรติยศซึ่งแทนที่จะคิดเห็นว่าเย็นการดูหมิ่นถิ่นแคลนอะไรหามิได้ แต่เย็นการจนใจที่จะรับคำขอร้องของคุณหลวงฝังลงในห้วงนึกของดิฉันได้ทั้งนั้น เพราะเหตุบางประการได้ขัดขวางกางกั้นดิฉันอยู่ ขอแสดงความเสียใจด้วยคุณหลวงเย็นอันมาก ที่จะเรียนให้ทราบว่า ดิฉันไม่มีอิสสรภาพพอที่จะทำอะไรได้เสียแล้ว ในขณะนี้ขอคุณหลวงได้โปรดคลายวุ่นวายใจ และดิฉันขอร้องให้คุณหลวง อย่าได้เพิกถอนความเย็นมิตรภาพอันได้มีแล้วในครอยครัวนี้ โดยจิตคางไปเพราะเหตุอันสุดวิสัยของดิฉันนี้เลย และขอได้โปรดช่วยแสดงความยินดีแก่ดิฉันเย็นเกียรติยศด้วย ด้วยณยัดนี้ดิฉันได้เย็นคู่หมั้นของชายคนหนึ่งแล้ว โดยความเห็นชอบของผู้ใหญ่ฝ่ายดิฉัน และพร้อมทั้งคุณพี่สันต์ด้วย”

หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษยกผ้าขึ้นซับเหงื่อที่ซึมออกมาเย็นเม็ดฝน หน้านั้นซีดขาวเย็นแผ่นกระดาษ ตกตะลึงงงงันพูดไม่ออกไปเย็นครู่ ความคิดความหวังละลายหายศูนย์ไปหมด โดยไม่เห็นโอกาสว่าจะกลับคืนมาย้อนหลัง ชายโสดและบริสุทธิ์ก้มหน้าลงดูลายผืนพรมซึ่งลาดไว้แทบเท้าตนเอง แล้ว

ถอนใจนิดหนึ่ง ผีนว่า

“ผมไม่เสียใจ คุณวิโอแลตต์ ขอบใจคุณมาก ที่เล่าแจ้งความจริงให้ผมทราบ โดยมิได้รังเกียจต่อถ้อยคำของผม คนอย่างผมมันเกิดมาสำหรับกินกรรม แน่เทียวอิสสรภาพของคุณคงจะเพิ่งจากไปในไม่สู้ช้านัก ผมจึงมิได้ยินพ้องข่าวคราวมาก่อน ถูกแล้ว ผมมันเย็นคนขลาด ถ้ากล้าเสียแต่ก่อนแล้ว ผมก็คงจะได้รับความปราณีจากคุณบ้าง แม้ไม่มากก็น้อย”

Violette รู้สึกยุ่งยากใจ “ขะ คุณหลวง! เราเพิ่งหมั้นกัน เมื่อประมาณเดือนเศษมานี้เอง ยังไงล่ะคะ ทำไมคุณหลวงจึงยังไม่แสดงความยินดีกับดิฉัน” ยื่นมือออกไปให้ พร้อมกับยิ้มอย่างหวาน

หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษ ลุกขึ้นอย่างเชื่องช้า มือซ้ายจับหมวกอยู่ มือขวาจับมือ Violette แตะไว้เพียงเบา ๆ

“คุณวิโอแลตต์” เสียงสั่น “ในนามของเพื่อน ผู้ซื่อสัตย์คนหนึ่ง ขอแสดงความยินดี และชื่นชมต่อชีวิตอันสดชื่นของคุณ ด้วยความจริงใจ”

โค้งศีรษะเล็กน้อย แล้วเดินออกไปอย่างใจเลื่อนลอย

Violette ถอนใจคล้ายมีสิ่งอะไรทับอกอยู่อย่างหนัก แล้วถูกยกหายไป รำพึงในใจว่า แม้เมื่อก่อนนี้ฉันจะไม่ใคร่สู้ชอบชายผู้นี้อยู่บ้าง แต่เมื่อฉันได้เห็นความเย็นสุภาพบุรุษของเขา ซึ่งซ่อนอยู่ภายในร่างของคนทะเลาะทลัก วันนี้ฉันก็คิดว่า เขาสมควรจะเป็นศุภมิตร เย็นที่นับถือ และไว้วางใจได้ ว่าปลอดภัยทุกอย่าง เมื่อเข้าใกล้ชายผู้นี้ ซึ่งนอกจากพี่สันต์ อันเป็นกัลยาณมิตรของฉันที่แท้จริง ผู้ชายที่ได้รับการศึกษาและสมาคมมาจากที่สูง ในสมัยวิทยาศาสตร์นี้ สีหน้ามาจากสีเลือดในหัวใจก็เราเหล่าผู้หญิงเล่า? ของงพยายามอย่าให้ชายแลเห็นว่า โลหิตที่ฉาบไล้อยู่ภายใต้ผิวหนังแห่งหน้าของเรา มันกำลังถูกวิทยาศาสตร์แผดเผาให้คล้ำไป! จนกลายเป็นดำ! ดำทมิฬ!

สยดสยองใจตัวเมื่อ Violette นึกถึงว่าเธอก็เป็นหญิงคนหนึ่ง ซึ่งเกิดมาประกันโลก และถ้าพันเอิญได้มีใครคนใดคนหนึ่ง มาประณามเธอเข้าดังนี้ หูเธอหวาดแว่วเหมือนเสียงใครร้องเพลงล่องลอยมาตามลม ซึ่งเนื้อเพลงนั้นดำเนินไปตามบท พระราชนิพนธ์เรื่อง อิเหนาตอน พระเจ้ากรุงกุเรปัน มิราชสาส์นไปถึง ท้าวหมันหยา ผู้ร้องย้ำลงอย่างหนักในตอน

“ะให้ชิงผัวเขาเอาเด็ดดาย ช่างไม่อาย ในรักนะคุณมยุริ!
ไพร่ฟ้าประชาชน ฯ” สะดุ้งสุดตัว เมื่อระลึก
ขึ้นได้ว่า เนื้อเพลงอย่างนี้ มยุริได้เคยร้อง
ให้เธอฟังครั้งหนึ่ง เมื่อไม่นานมานี้ สาวงาม
หรี่ตาลงนิ่งนึก แล้วข้อความทุกอย่าง ก็
กระจ่างแจ้งขึ้นมาในดวงหทัยประเทศทั้งหมด
Violette หัวเราะขึ้นอย่างขบขันใจ ตนเอง
รู้สึกว่าดวงวิญญาณกำลังผ่องแผ้ว ปราศจาก
ไฝฝ้าราคี พิสันต์ว่า “วิของพี่ยังไม่ประสี
ประสาอะไร” นี่สิ! ที่ทำให้ฉันถูกมยุริ
เกาะหัวเข่าร้องเพลงประเทียบเปรียบเปรยฉัน
ได้ โดยฉันจะได้คิดเฉลียวใจสักนิดก็หาไม่
แต่—ฉันจะไปทุกข์ร้อนอะไร ในเมื่อเพ็ชรบน
ยอดมงกุฎจักรพรรดิ ก็ยังบริสุทธิ์เท่าใจของฉัน
ไม่ได้ ฉันรักพี่สันต์อย่างพี่น่ะแน่ไม่ต้องสงสัย
เพราะพี่สันต์ได้เมตตากรุณาแก่ฉัน เกินกว่า
ที่ฉันจะมีหัวใจเย็นไปอย่างอื่นได้ ถ้าฉัน
สามารถจะถอดดวงใจใส่ลงในร่างของนาง
กษัตริย์ชะวาในสมัยโบราณได้ ฉันก็จะ
จำเพาะเจาะจงเอาแต่นางบุษยามารศรีผู้เดียว
ต้องเรื่องอะไรที่ฉันจะอุตริไปเลือกอาศัยร่าง
ของนางจินตหราวาตีอันมีศักดิ์ ทั้งนี้เพราะ
ฉันเคยปรารภอยู่ในใจเสมอว่า ฉันไม่ชอบ
วิธีสหกรณ์ แต่ฉันต้องการบูรณาชญาสิทธิ์

—๙—

เมื่อโรงเรียนปิดภาคปลาย คณะคร
ทั้งหมดมีความเห็นร่วมกันว่า จะพานักเรียน
ไปตากอากาศทางแถวทะเลตะวันออก ใน
การนี้ Violette ถูกเลือกให้เป็นผู้ควบคุมเด็ก
ฝ่ายขวา ครูอีกผู้หนึ่งเป็นผู้ควบคุมเด็กฝ่าย
ซ้าย อธิการินีเป็นประธานปกครองรับผิดชอบ
๒ ปีมาแล้ว ตั้งแต่ Violette เป็นครูอยู่ใน
สำนักนี้ เมื่อถึงฤดูกาลโรงเรียนให้พักผ่อน
Violette มักปฏิเสธแสดงข้อขัดข้องต่าง ๆ
ซึ่งแทนที่จะไปสนุกสนานร่าเริงอยู่กับทะเลลม
ยมนาเหมือนเขาอื่น Violette กลับขลุกขลุ่ย
อยู่กับต้นไม้ดอกไม้ ภายใต้เงาหลังคาบ้าน
นั่นเอง ทำบุญตักบาตรสนุกใจไปคนเดียว
สันต์เคยว่า “วิของพี่หมั่นทำบุญ เพราะ
เกลียดพี่ กลัวว่าชาติหน้าจะต้องเกิดมาเป็น
น้องของพี่อีก” แต่แล้วก็ตัวนั่นเอง เมื่อได้
เห็นน้องเดินถือขันกลับมาจากไปทำบุญคราวไร
สันต์ก็ชื่นชมยินดีในน้องเสียเป็นเหลือแล้ว

แต่ในคราวนี้ Violette เห็นเป็นการสมควร
ที่จะไป เพราะธุระการงานภายในบ้าน ซึ่งเธอ
เคยปฏิบัติพี่ชายอยู่ นางเศรษฐศาสตร์สำรวจ

ได้เป็นผู้รับช่วงไป เป็นโอกาสแก่เธอที่จะได้พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อหาความสุขสำราญบ้าง

สันต์ไปส่งน้องถึงเรือนิภา อยู่คุยกับท่านอธิการินีหน่อยหนึ่ง แล้วก็ลากลับบ้าน เพราะเป็นห่วงมยุรี ซึ่งกำลังไม่สู้สบายอยู่ที่บ้าน

Violette ไปถึงจันทบุรีได้แล้ว ๑๒ วัน ในขณะที่หัวใจกำลังเบิกบานอยู่ ก็ได้รับโทรเลขด่วนจากสันต์ฉบับหนึ่ง มีข้อความว่า

"มยุรีคลอดบุตรแล้วเป็นหญิง เวลานี้ป่วยหนัก ต้องการจะพบวิ กลับเร็ว"

โทรเลขปลิวไปจากมือไม่รู้สึก Violette ทกตะลึงไปเป็นครู่ เมื่อได้สติเธอนับนิ้วมือ "พฤศจิก อนู มังกร กุมภ์ มีน" แล้วถอนใจเฮือก "แต่งงานกันได้ ๕ เดือนเท่านั้น มยุรีก็คลอดบุตร อนิจจา มยุรีเอ๋ย ถ้าฉันช่วยเธอช้าไป อนาคตของเธอจะเป็นอย่างไร ใครจะรู้ ฉันต้องรีบกลับไป ไปเพื่อดูหลานหญิงของฉันให้เร็วที่สุด คุณพระคุณเจ้าช่วยเถิด ขอให้แม่หลานน้อย มีนัยน์ตาเหมือนพ่อปากคอคิ้วคางเหมือนพ่อ ให้ครบทุก ๆ อย่างเถิด โอ้—พี่ของวิ พี่มีลูกแล้ว!"

Violette กลับมาถึงบ้านกับคนใช้ ๒ คน เห็นพี่ชาย และพระยาเศวตวรราช ผู้เป็นพ่อตาในบ่ำวันนี้ยืนหน้าเศร้าอยู่ที่ประตูห้อง นาง เศรษฐศาสตร์สำรวจ เธอยกมือไหว้แล้วเดินหลีกเข้าไปภายในอย่างเงียบ บนเตียงนอน เห็นพี่สะใภ้นอนคลุมผ้า ซ้อนตาเบิกกว้าง น้ำหล่อเลี้ยงปราศจากเหือดแห้ง ที่ข้าง ๆ เตียง มีคุณหญิงผู้มารดานั่งตาแดง ๆ อยู่ พร้อมกับนายแพทย์ผู้หนึ่ง และนางพยาบาลอีกผู้หนึ่ง นั่งกำกับประจำอยู่ เมื่อได้คารวะคุณหญิงแล้ว เธอก็ตรงเข้าไปนั่งลงที่ปลายเตียงข้างกับเท้าของคนเจ็บ พิจารณาดูร่างนั้น รู้สึกแสนสังเวชเป็นที่สุด ไม่สามารถที่จะสะกดกลั้นน้ำตาไว้ได้ Violette ซบหน้าลงกับผ้ามือตนแล้วก็ร้องไห้สะอึกสะอื้นด้วยความสงสาร คุณหญิงวางมือลงบนบ่าของเธอพลางสะอื้นว่า

"แม่วิโอแลตต์ หนูของฉันบ่นหาเธอทุกวัน ตั้งแต่ล้มเจ็บ เธอมาก็ดีแล้ว นี่เพิ่งหลับไป สักครู่ก็คงตื่น ขอเธอจงช่วยเอาเป็นธุระด้วย" ท่านพูดแล้วก็พะยุงร่างอันเต็มไปด้วยความทุกข์ร้อนและสุดเศร้า ออกจากห้องไป

ครู่หนึ่ง นายแพทย์และนางพยาบาลก็ออกไปบ้าง

๒—๓ นาฬิกาล่วงไป ร่างที่นิ่งแน่อยู่คล้ายไม้ขอน ก็ได้เริ่มเคลื่อนไหวขึ้นบ้างเล็กน้อย

เสียงแผ่วเบาออกมาจากริมฝีปากอันแห้งของคนเจ็บ

"สันติ์—สันติ์—วิโอแลตตุมาหาฉันหรือยัง? โธ่—สันติ์นี่ใจร้าย ฉันต้องการวิโอแลตตุ วิโอแลตตุเท่านั้นในโลกนี้ที่ฉันต้องการจะเห็นหน้า"

Violette โผเข้ากอดมยุรีไว้ น้ำตาเต็มตา "คุณมยุรี" เธอร้องเรียกเสียงสั่น "วิของคุณ มาหาคุณแล้วขะ โธ่—ทำไมคุณจึงได้เย็นเอามากมายถึงเพียงนี้เล่า?"

คนเจ็บยกมือขึ้นด้วยความแสนลำบาก คว้าไขว่ลูบคลำตั้งแต่แขน Violette ขึ้นมาจนศีรษะ เสียงสะอื้นขึ้นมาถี่ๆ พร้อมทั้งน้ำตาได้ไหลเย็นทางลงมาทั้งสองแก้มอันตอบและเหี่ยวแห้ง เพ่งตาผ่านก้อนน้ำที่ขังอยู่เข้าขับหน้า Violette นิ่งอยู่ครู่หนึ่ง ทันใดนั้นไม่ทราบว่าคนเจ็บได้เอากำลังวังชามาแต่ไหน สองแขนยกขึ้นได้รวดเร็ว แล้วรวบเอากาย Violette เข้ากอดไว้แน่น พลางก็สะอึกสะอื้นอย่างน่าสงสาร

"วิจ๋า—วิ! แม่คนดีของฉัน" มยุรีหยุดแล้วก็ร้องไห้อีก แต่ได้พยายามที่สุดที่จะหักห้ามตัวเอง "ฉันเจ็บคราวนี้เย็นไม่รอดแน่แล้ววิจ๋า เธออยู่ดูใจฉันนะขะ ขอให้ฉันได้เห็นหน้าเธอเย็นครั้งสุดท้ายเถอะวิ ฉันเคยเจ็บหนักไม่ใช่แต่คราวนี้ แต่ทุกๆ คราวที่ฉันเจ็บ ฉันไม่เคยเสียน้ำตาและทุกข์ร้อนเพราะห่วงใยในความเย็นอยู่ของโลกเท่าครั้งนี้ วิยังไม่มีเครื่องร้อยรัดผูกพันสันดานปุถุชนเช่นฉันอยู่ ฉันผ่านความรักในยิดามารดาวงศาคณาญาติมาแล้วเท่าใดๆ นั้น ก็เย็นความรู้สึกอยู่ส่วนหนึ่ง ซึ่งเราจะต้องเคารพรักโดยหน้าที่ ครั้นเมื่อโตเย็นสาวแล้ว ฉันก็ได้รับสมบัติทิพย์ชะนิดหนึ่ง คือความรักในระหว่างเพศ วิจ๋า—ไม่มีแล้วในสากลโลกนี้จะมีความยิ่งใหญ่ไปกว่าความรักชะนิดนี้ เย็นที่น่าชมบุญตัว ซึ่งฉันก็ได้รับสมบัติทิพย์นั้นเต็มตามความปรารถนา แต่อนิจจา วิเอ๋ยมยุรีพี่สะใภ้ของเธอเย็นคนวาสนาน้อย มีชีวิตได้อยู่ดูดดื่มทิพรสได้มีนานเท่าใด ก็จะต้องขอลาจากวิของพี่ไปแล้ว การจากไปของฉันเย็นของศูนย์ ซึ่งผู้อยู่ทางหลังจะมิได้ประสพพบเห็น ทิ้งทุกข์ทิ้งกรรมยางอย่างยางประการไว้ให้แก่ผู้ที่ฉันรัก โอ—วิโอแลตตุ ขอน้ำให้ฉันกินสักหน่อยเถอะ คอแห้งเต็มทีแล้ว"

Violette นิ่งนั่ง หัวใจเสียวสั่นระริกระริก ร่างกายอ่อนเปียกไปหมด ตั้งแต่เกิดมาเย็น

ตัวตน ไม่เคยได้ยินพึ่งถ้อยคำชะนิดสลดหดหู่อย่างที่มยุริบรรยายมานี้เลยในชีวิต เมื่อคนเจ็บได้น้ำเย็นที่ Violette ป้อนให้แล้ว ก็เริ่มพูดต่อไป

"ฉันเพิ่งจะรู้สึกถึงค่าแห่งการุณยธรรมของยิคามารดาผู้ยังเกิดเกล้าเมื่อในไม่สู้ช้ามานี้ ความรักตัวและรักโลก ได้มาประมวลลงในสิ่งหนึ่ง เมื่อฉันรู้สึกตัวว่าได้เป็นแม่ของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งเกิดจากเลือดของสันต์และของฉันระคนกัน สิ่งนี้และที่ฉันว่า เมื่อฉันจากไปเสียแล้ว ยังจะต้องทิ้งทุกข์ทิ้งกรรมไว้ให้แก่ผู้อยู่เบื้องหลัง สงสารลูกเกิดมา ยังมิทันได้รู้จักหน้าแม่ ก็จะต้องเป็นกำพร้าแล้ว หนูน้อยผู้น่ารัก ผู้เป็นหลานของเธอด้วย วิ! ก็จะต้องรับกรรมเสวยกรรม จากการเกิดมาไม่รู้จักค่าความรักของมารดาตน ว่าเป็น อย่างไร ฉันร้อนใจที่จะพบเธอ ก่อนที่จะลาไปสู่โลกใหม่ก็ด้วยเรื่องนี้ วิจา—แม่น้องรัก แม่คนดีของฉัน จงช่วยรับปากแก่ฉัน เอ็นดูฉัน ว่าเธอจะเป็นผู้ทะนุถนอมหลานของเธอ เท่ากับเธอเองเป็นแม่ของเขา รักเขา เลี้ยงเขา เท่าที่เธอจะทำได้ เพื่อเห็นแก่ฉันโดยฉะเพาะ"

คนเจ็บจ้องหน้า Violette ด้วยแววตาอันร้อนรน กุมแขนน้องสาวสามีไว้แน่น คล้ายกับกลัวว่าจะศูนย์หายไป Violette ต้องพยายามสะกดกลั้นความเศร้า และสงสารไว้ด้วยความสามารถ ส่วนหนึ่ง เธอมีความรู้สึกยินดีที่สุด ที่จะได้แสดงความเย็นลูกผู้หญิงที่มีแก่มยุริเป็นครั้งสุดท้าย จึงว่า

"ข้ะ คุณมยุริ วิของคุณจะพยายามเลี้ยงหลาน รักหลานเท่าชีวิตของวิเอง ขอคุณจงได้รับคำปฏิญาณของวิไว้ แล้วคลายความเศร้าหมองห่วงใยเสีย ทุกอย่างที่คุณมีความประสงค์ ในเรื่องหลานของวิ วิจะปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจ และซื่อสัตย์ต่อคำสั่งของคุณเสมอ"

มยุริยิ้มทั้งน้ำตา พะยักหน้าด้วยความพอใจ นอนนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดขึ้นค่อย ๆ ว่า "เธอไปเรียกพี่เขาให้มาหาฉัน สักหน่อย ซิ แล้วเธออย่าเพิ่งไป กลับเข้ามากับเขาด้วย"

Violette ลุกออกไปแง้มประตู กวักมือให้หลวงเศรษฐศาสตร์สำรวจ เข้ามาในห้อง แล้วตัวเองก็ไปนั่งที่ปลายเท้ามยุริ หลวงเศรษฐศาสตร์ทรุดลงข้างภริยา เอาหลังมือแตะลงที่หน้าผากเขา ๆ

"สันต์! ทุกอย่างที่ฉันปรารถนาได้สำเร็จไปแล้ว ถ้าฉันตายก็คงจะนอนตาหลับ"

หลวงเศรษฐศาสตร์สั่นหน้าช้า ๆ "ยัง,

ยังมยุริ หมอยอกว่ายังมีหวังที่จะหายได้"

มยุริพยายามยิ้ม "หมอริสันต์! เขามีความรู้สึกนึกรู้อาการของฉันเองไม่ได้หรอกสันต์ ว่าแต่นี่เถอะสันต์" เธอถอดแหวนที่นิ้วนางออก แหวนวงนี้เป็นของคุณหญิงมารดาหลวงเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหลวงเศรษฐศาสตร์สวมให้เธอเมื่อวันกล่าวหมั้น "แหวนวงนี้เป็นเครื่องหมายของความรัก" เธอว่าพร้อมกับได้ชูขึ้น "ซึ่งเธอและฉันพ้องใจกันผูกพันซึ่งกันและกัน ฉะนั้นต้องถือว่ามันเป็นของศักดิ์สิทธิ์ จะใส่อยู่ในมือของผู้ที่มีภาวะดังฉันนี้มิควรแล้ว บัดนี้วิโอแลตตุน้องของเธอได้ให้สัญญาแก่ฉันว่า จะปกครองบุตรของเรา เท่ากับเป็นมารดาโดยตรง ลูกน้อยจะต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความเป็นผู้มีสิริ และประกอบไปด้วยมิ่งขวัญอันประเสริฐ เป็นศรีบ้านและศรีสกุลธันยศักดิ์ของเธอ เมื่อฉันกล่าวว่า แหวนวงนี้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ ที่อาจจะบันดาลให้ลูกได้ประสพสิ่งสวัสดิมงคล ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นก็ควรจะอยู่ในมือของผู้เลี้ยง คือวิโอแลตตุน้องสาวของเธอ แม้ฉันจะสุดแสนเสียดายเป็นเหลือแล้วเพียงใดก็ดี สันต์ พ่อยอดรัก! แต่เพราะความรักลูกคอกนะคะสันต์ ฉันจึงตัดใจถอดออกจากนิ้วได้ อันเป็นเวลาที่แหวนวงนี้ได้สวมอยู่ในนิ้วของฉันถึง ๑๗ เดือนเต็ม โดยได้ประสิทธิ์ประสาทความหวานชื่นให้แก่ชีวิตของฉันสุดแสนที่จะคณนาได้" หันหน้าไปทาง Violette "เขยิบเข้ามาใกล้ๆ พี่ แม่วิ ขอให้พี่ได้สวมแหวนเครื่องหมายของความรัก ระหว่างพี่ชายและพี่สะใภ้ของเธอ ลงในนิ้วของเธอเอง แล้วเธอจงพยายามรักษาไว้ด้วยดีเถิด"

Violette กระถดเข้าไปแล้วหมอบลงข้างๆ คนเจ็บขยับมือซ้ายสาวงามขึ้นแล้ว สวมแหวนที่ถือไว้ลงเพียงข้อกลางของนิ้วนาง พลางหันไปทางสันต์

"สันต์" เธอเรียก "อีกครั้งนี้ว, ขอให้เป็นหน้าที่ของเธอ ที่จะสวมให้แก่น้อง"

สันต์น้ำตาคลอ มองดูหน้าภริยารู้สึกสันตัน ทั้งรักทั้งสงสาร เอามือเสยผมที่ปกหน้าภริยาลงมา แล้วจูบลงที่หน้าอันร้อนเผ่า

"จ๊ะ มยุริ! ฉันขอแสดงความยินดีเป็นอันมาก ที่ได้เห็นเธอมีใจกรุณาแก่น้องของฉันอย่างแท้จริง"

จับมือน้องขึ้นแล้ว ค่อยๆ สวมแหวนลงในนิ้วเย็นที่เรียบร้อย พลางว่า "วิของพี่ ข้อความสิ่งใดที่มยุริฝากฝัง สิ่งนั้นๆ ก็ขอให้ถือว่าเป็นความประสงค์ที่พี่ขอร้องแก่น้อง

ด้วย พร้อมกันในที่นี้ พี่ขอพูดต่อหน้าเมีย ที่รักของพี่ว่า จะขอไว้วางใจ และมอบหมายลูกของพี่ ให้เป็นลูกของน้อง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ”

เธอมือไปลูบศีรษะ Violette เบา ๆ อย่างรักใคร่ คนเจ็บชื่นใจ เมื่อได้ฟังและได้เห็นในสิ่งที่ตนปรารถนา หลับตาลงพร้อม คลายหมดความกังวลห่วงใย เหนื่อยอ่อนที่ต้องพูดมาก ร่างอันน่าสมเพชสงบผลอยเข้าสู่นิทรารมย์

๒ วันต่อมา อาการป่วยของมยุริยิ่งเพิ่มหนัก ถึงไม่รับข้าวรับยา ต้องการแต่น้ำเย็นที่หอม ๆ บ้าง เป็นบางครั้ง ทุกคนพากันโศกเศร้าทุกข์ร้อน ผลัดเวียนกันเข้ามาคอยอยู่ดูแลปฏิบัติ เจ้าคุณ และคุณหญิง ผู้เป็นยิดามารดา มานอนค้างเฝ้าอาการลูกอยู่หลายวันแล้ว หลวงเศรษฐศาสตร์สำรวจ รู้สึกหนักใจในอาการป่วยของภริยามาก ได้ลาหยุดงานเพื่อพยาบาลภริยาที่รัก Violette เป็นคนประจำ เท่านางพยาบาลคนหนึ่ง เพราะมยุริไม่ยอมให้ห่างไปข้างไหน มรณญาณคืบคลานเข้ามาปรากฏอยู่อย่างชิดใกล้ ที่ช่องจมูกบังเกิดเป็นสีเขม่ามอมผิดสังเกต ชอบก่ายแขนวางลงบนหน้าผาก ซึ่งผิวหนังขึงกันอยู่ตึงเครียด เมื่อเวลาประมาณสัก ๑๐ ทุ่ม ทุกคนต่างพากันรู้สึกพิศวง ด้วยคนเจ็บได้แสดงกิริยาอาการกระปรี้กระเปร่าขึ้น มิร้องขออาหารรับประทาน เมื่อนางพยาบาลช่วยทำให้ตามที่ปรารถนาแล้ว ก็กวักมือให้ Violette เข้าไปนั่งข้าง ๆ โดยใกล้ เหลือบตาที่ขุ่นมัวไปยังหน้าทุกคนที่อยู่ในที่นั้น พูดขึ้นอย่างแหบเครือว่า

“ได้โปรดเถิด—ฉันต้องการจะอยู่กับน้องเพียง ๒ คน”

เมื่อเป็นความประสงค์ของคนเจ็บดังนั้น ผู้เป็นที่เคารพและรัก พร้อมด้วยนายแพทย์ และนางพยาบาล ต่างก็ริยพากันค่อย ๆ ย่องออกไป ครู่หนึ่ง มยุริพูดเป็นกะซิบว่า

“น้องวิ ไปอุ้มลูกมาให้พี่ชื่นใจสักหน่อยซิ!”

Violette เลื่อนลงจากเตียง เข้าไปในฝาประจันห้อง แล้วก็อุ้มเอาทารกคนหนึ่ง ซึ่งกำลังนอนหลับอยู่บนเบาะอย่างสบาย ออกมาวางใกล้ ๆ ตัวมยุริ คนเจ็บพยายามที่จะพลิกตัวตะแคงมาหาลูก ด้วยอาการอันแสนลำบากยากเข็ญ Violette ต้องเข้าช่วยพะยุงจึงได้พลิกมาได้ มยุริยกมือซึ่งเหี่ยวและผอมประทับกอดลูกไว้ หน้านองไปด้วยสายน้ำตา

ชุ่มโชก ผงกศีรษะตนเองให้เลื่อนจากหมอนไดแล้ว ก็จูบแก้มแม่หนูน้อยแนบอยู่

พลันในทันใด Violette ก็ได้เห็นมือนางเศรษฐศาสตร์สำรวจได้ กำเอาริมเขาะลูกไว้อย่างแน่น เสียงสะอึกดังครอกแต่เบา ๆ แล้วร่างนั้นก็ผงะหงายกลับไปที่เดิม คนไข้ผู้น่าสงสารได้สิ้นใจเสียแล้วด้วยอาการอันสงบ ดวงหน้านั้นเพราพริ้งเหมือนจันทร์เพ็ญ เย็นเครื่องหมายของการจากไปดี และหมดความเกี่ยวข้องในโลกียวิสัยแล้ว Violette หวีดร้องขึ้นจนสุดเสียง รีบฉวยเอาแม่หนูน้อยขึ้นมาอุ้มไว้กับอก ตัวเนื้อสั่นเทา ๆ เย็นลูกนก

"พี่สันต์!" เธอตะโกนเสียงสั่น "เร็วพี่สันต์! พี่มยุรีเย็นอะไรไปแล้ว!" แล้วเธอก็ร้องไห้เสียงลั่น

ทุกคนที่ออกไปยืนปรึกษากันอยู่ข้างนอกต่างชิงกันเข้ามาในห้องทั้งหมด แต่ก็หมดโอกาสที่จะช่วยเหลือสิ่งที่ตนรัก ให้กลับคืนชีพชีวิตขึ้นมาได้ นอกจากต่างก็ร่ำไห้อาลัยรักในมยุรีอยู่ด้วยกันทั่วหน้า

กะทั่งเมื่อได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เย็นครั้งสุดท้ายแล้วประมาณ ๗ วัน Violette ก็มาจินตนาการแก่ตนเองว่า "เรานี้มีห่วงหนัก จะมามัวพะวักพะวนสองผักสองผ่ายหาควรไม่ ชอบที่เราจะต้องอยู่พักฟูมหลานเราแต่งานเดียว ให้สมแก่ถ้อยคำปฏิญาณของเรา และสมดังความปรารถนาของผู้ตายที่ได้ฝากฝังไว้" เมื่อคิดตกลงใจได้ดังนั้นแล้ว โดยมิได้ปริปากบอกเล่าแก่พี่ชายแม้แต่น้อย Violette ก็ขอลาออกจากหน้าที่ครู ซึ่งเย็นเวลาที่โรงเรียนเปิดเทอมใหม่พอดีทีเดียว ตั้งแต่นั้นมา แม่หนูน้อยผู้กำพร้าแม่แต่เล็กก็ได้อยู่ในความทะนุถนอมของ Violette เย็นอย่างดียิ่ง ป้อนนมอาบน้ำและเห่กล่อมเหล่านี้ Violette ทำได้สนิทสนมและถนัดชัดเจน สิ่งใดไม่จำเย็นจะต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น Violette เย็นไม่ไว้วางใจใคร แสนรักแสนใคร่หลานดั่งประหนึ่งดวงตาของตนเองก็มิปาน แทบจะพูดได้ว่าทุกสิ่งทุกประการนอกจากเลือดในอกเท่านั้นที่ Violette ไม่สามารถที่จะให้ได้ นอกนั้นแล้ว Violette มิได้ให้แม่หลานรักได้รับความอนาทรเลย ยิ่งโตยิ่งเหมือนไปในแบบพ่อและแม่ระคนกัน ปากคอคิ้วคางก็อย่างนั้น ผมเผ้าตาหูก็อย่างนั้น แม่คุณของอาเอ๋ย

—๑๐—

การศพนางเศรษฐศาสตร์สำรวจได้สำเร็จเสร็จไป สมด้วยเกียรติยศทุกประการ จน

ช่างราวกับเถือใส่

ปีหนึ่งผ่านไปในขณะที่สอนย่าง อีก ๖ เดือนเล่าก็ กำลัง ช่างพูด ช่าง ประจบ เสีย เย็น เหลือแล้ว ชอบเรียก Violette ว่าแม่จน ติดปาก จะให้เรียกอาสักเท่าใด ๆ ก็ร้องไห้ ไม่ยอมฟัง เฉลียวฉลาดสุขุมชาติ และซุกซนไปตามประสาเด็ก เช้าซีซักถามโน่นนี่กับอาและพ่ออยู่วันยังค่ำ เห็น Violette นั่งอ่านหนังสืออยู่ ก็หยิบเอากระดาษชิ้นหนึ่งมาถือไว้ นอนพังพาบลงกับพื้น แล้วเอามือยันคางตัวไว้ ยกเท้าทั้งสองพับขึ้นกะดิก ทำปากขมุบขมิบเย็นที่ว่าอ่านหนังสือบ้าง อาสาวหันมาเห็นเข้า ความเสน่หาแล่นเข้าจับหัวใจ วางหนังสือลงแล้ว ตรงเข้าอุ้ม เอาหลานขึ้นไว้ในวงแขน เผ้าจูบจอมถนอมเกล้าไม่จืดคาง ที่ไหนทั้งทางบกและทางน้ำ ใครได้เห็นหน้าอาก็เย็นได้เห็นหน้าหลาน ใครได้เห็นหน้าหลานก็เย็นได้เห็นหน้าอาทั้งคู่นี้ เหมือนดั่งเงาติดตามกันไปทั่วทิศฉะนั้น

วันหนึ่ง หลาน วิ่งเข้า มา หา Violette ในห้องอย่างดีใจ

"แม่ก๊ะ แม่ก๊ะ ย่าตั้งชื่อให้หนูแล้วหล่ะ" Violette หันไปยิ้ม "ย่าให้สายสร้อยหนูด้วย สวยไหมก๊ะ?" ชูล็อคเก็ตที่คออวด ล็อคเก็ต กับสร้อยสายนิ้เย็นของนางเศรษฐศาสตร์สำรวจ เธอจำได้ "ย่าให้ชื่อแม่เล็กว่าอะไรจ๊ะ" เธอถามเสียงสะท้อน เมื่อใจประวัติไปถึงผ้าย

"ย่าว่าหนูสวยเหมือนแม่กะ แล้วเรียกหนูว่า มยุรินน้อยของย่ากะ"

น้ำตา ออกมา ล่อหน่วย เมื่อ ได้ ฟัง ดังนั้น กอดเอาหลานเข้าไว้แล้วก็สะอื้น "จะแม่เล็ก! หนูสวยเหมือนแม่ของหนูถูกแล้ว ย่าตั้งชื่อให้หนูว่า มยุรินน้อยอาชอบมาก แม่เล็กของอาชอบหรือเปล่าเล่า?"

"อ้าว—" เด็กทำตาพอง "ตะกี้ย่าก็ร้องไห้ แล้วก็นี่แม่ก็ร้องไห้ โกรธหนูหรือก๊ะ?"

ยิ่งกอดหลานแน่นเข้า "มยุรินน้อยของอาเอ๋ย ทั้งย่าและอาแม้จะได้ตายจากหนูไปแล้ว ก็โกรธหนูไม่ได้ ยังรักหนูอยู่ รักยิ่งกว่าดวงใจแม่ทูลหัว!" จูบลงบนขมอมแล้วเอาหน้าแนบไว้

—๑๑—

หลวงเศรษฐศาสตร์สำรวจ กับ หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษพบกันที่สโมสร ทั้งสองตรงเข้าทยบ่าสัพยอกซึ่งกันและกัน แล้วหัวเราะเสียง

ลัน

"คิละอุคม!" หลวงเศรษฐศาสตร์เรียก หลวงสิทธิศาสตร์ "ไหน ๆ แกก็จะต้องจากกันไปนาน วันนี้เรามาดื่มกันสักหน่อยเถอะ"

"คิชิสันติ์ กันก็กำลังต้องการพบแกอยู่ทิเดียว แต่ขอให้บอกกันก่อน ว่าเดียวนี้กินเหล้าได้แล้วรึ?"

"เอ๊ะ! กันไม่เข้าใจอุคม อะไรที่ทำให้แกถามกันอย่างนี้?"

"ก็ไหนเคยบ่นว่า ถ้ามีกลิ่นเหล้าไปบ้านแล้ว น้องสาวไม่พูดด้วยอย่างไรหล่ะ"

"อ่อ—" หัวเราะ "แต่เดี๋ยวนี้เขาปล่อยกันแล้ว"

"นันชิเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้นนี่ เอาชิถ้าแกยินดีจะเลี้ยงกันสักเย็ก"

"ย๊ะ! ยินดีชิน่ะ ว่าแต่นี่แน่ะ เราพากันไปแอบซุ่มอยู่ทางหลังกะถางปารุมนันดีกว่าตรงนี้จุนจ้านนัก"

เมื่อทั้งสองนั่งลงตรงที่หมายแล้ว คนรับใช้ก็นำเอาน้ำแห่งความประมาทเข้ามาวางลงตรงหน้า มันมีวรรณะเหลืองอ่อนคล้ายชายผ้ากาสาวพัตรทุกอย่าง แต่ว่ามิใช่เย็นสียูนิฟอร์มของพระอรหัตต์ หากแต่มันเย็นสีแห่งผ้าโพกศีรษะนายนิรยบาล ผู้ยืนประจำอยู่แทบริมปากกะทะทองแดง ทั้งสองคุยกันดื่มกันสิ้นเข้าไปคนละกี่กะทะแล้ว มิได้เอาใจใส่ สนุกสนานอยู่แต่ชีวิตที่เย็นอิสสระ ฟังเสียงดนตรีประจำสถานที่ และเสียงที่เขาทั้งหลายกำลังตลกโปกฮา ดูภาพแห่งการคลอเคลียเบียดเคล้าของหนุ่มสาวที่นั่งยืนจมยืนเจ่ากันอยู่ ฝ่ายหนึ่งซุ่มชื่นหัวใจ คิดไปนึกไปถึงเหตุการณ์ที่ตนได้ผ่านพ้นมาแล้ว เราเองก็เคยอย่างนี้ ทุก ๆ คนก็เคยเย็นอย่างนี้ และทุก ๆ คนที่มาใหม่ ก็กำลังจะเย็นอย่างนี้อย่างนี้และชีวิตของโลก โลกคือเรา เราก็คือโลก ประดับโลกเสริดก้ำโสกอยู่ ฝ่ายหนึ่งหดหู่หัวใจ เมื่อตั้งต้นคิดไปนึกไป ถึงเหตุการณ์ที่ผ่านพ้นมาแล้ว เราเองยังไม่เคยเย็นอย่างนี้ แต่ทุกคนเย็นอย่างนี้ และทุก ๆ คนที่มาใหม่ ก็กำลังจะเย็นอย่างนี้ อย่างนี้และไม่ใช่ชีวิตของโลกที่เราอยู่ เพราะโลกไม่ต้องการเรา และเราก็เบื่อหน่ายโลก แต่—ชอบกลแฮะ เราก็ยังหลงรักโลก รักโลกมนุษย์อยู่ ผู้นึกถอนใจใหญ่แล้วหันหน้าให้พ้นรากทัศนียภาพที่ปรากฏอยู่กับคลองตา กลับมาจ้องหน้าสหายรักอยู่ครู่หนึ่งแล้วว่า

"สันติ์! กันรู้สึกสงสารแกมาก ความ

รักของแกเหมือนไม้ยอดด้วน”

หัวเราะอย่างอารมณ์เย็น “อือ—แต่อุดม ไม่เย็นไร กันคิดว่ากันได้รับความสุขพอแล้ว กันอิ่มแล้ว”

“แล้วทำไม นายไม่ปลง ธรรมสังเวช ฉันบ้างว่า เย็นไม้รากเน่า”

“อุ๊ยะ! ก็ฉันจะไปตรัสรู้ ได้อย่างไร ว่านายจะต้องการให้ฉัน ปลอยประโลมนาย อย่างนั้น”

“พูดเถอะสันติ์พ่อเพื่อนยาก เท่าที่แกจะพูดให้ฉันชื่นใจได้ อีกสักหน่อยฉันก็ไม่ได้อยู่คุยกับแกแล้ว”

“อ้ายหนู—ฉันน่ะคิดว่า ถ้านายไม่มีเมีย เสียสักทีเห็นจะไม่หายขี้แยเย็นเด็ก ๆ อยู่อย่างนี้”

“ชะ! มีเมีย—หนอยแน่คุณสันติ์ ขอรับฉันน่ะริจะมีเมีย เมียน่ะคือคนหรือตัวอะไร?”

“ตัวอะไรฉันจะไปรู้ริ นั่นแน่ะ” บุ้ยปากไปที่กลุ่มคน “หน้าขาว ๆ อย่างนั้นแหละ”

“อ้ายตัวอย่างนั้น ใจดำทุกคน นอกจากที่เย็นแม่!”

หัวเราะชอบใจ “เท่าที่ฉันทราบประวัติของนายมา ก็ยังไม่เคยปรากฏว่า นายได้เคยถูกใครเขาหักอกมาเลยไม่ใช่หรือ?”

“ธุระอะไรเขาจะมาหักอกคนอย่างฉัน มันได้เกี่ยรติยศอะไร”

“อุดม! นายน่ะเสวยพระชาติเย็นโคหรือกระบือขอรับ?”

“หมาขี้เรือน!”

“พุทโธ่—ไม่มีใครเขาจะเหยียด ตัวของตัว ก็เห็น ราอา ตัว ต่ำช้า ถึง เท่าหมู เท่าหมา เพราะแทนที่นายจะใช้ มันสมอง เหมือน เขาอื่น แต่นายกลับชอบแยกธาตุขี้เลื่อย”

“เขาที่แกว่าน่ะ หมายถึงพรหมอินทร์ชั้นไหน?”

“ก็ผู้หญิงซิวะ!”

“อ้ายตอแหล!”

“เอ—”

“ไม่ต้องเอ—ต้องแอ—ผู้หญิงไม่มีสำหรับฉัน”

“ก็มันโง่อยู่นี่วะ เขาจะมาหาแกได้อย่างไร”

“ดีละคุณสันติ์ ขอให้แถลงออกมาว่าที่รับปากแก่ฉันว่า จะไปพูดให้ “เขา” ของนายเพื่อให้แก่ฉันให้จงได้นั้น บัดนี้นายได้จัดการไปแล้วเพียงใด?”

“ไอ้เรื่องนั้นน่ะ แกจะมาถือเอาเย็นข้อผูกพันกันไม่ได้ดอก เพียงแต่กันว่า กันรับ

หอสมุดแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสภา ไทยเขษม

ะทำทางให้เท่านั้น”

“ก็นั่นซิ นายได้จัดการกรุยทางไปข้างแล้วหรือยัง?”

“ฉันได้จัดไปแล้วตามที่รับปากไว้ แต่ว่าทางที่แกประสงค์จงหมายนั้น เต็มไปด้วยโขดเขา กันรู้สึกเสียใจด้วย และในเรื่องนี้กันได้ถูกเขาโกรธไม่พูดด้วย ๑๐ กว่าวัน”

“ฮะ ๆ ฮะ ๆ” ตบหัวเข่าหัวเราะชอบใจ “สันต์เพื่อนรัก! นายน่ะเข้าที่มืดจึงไม่เห็นเงาตัว ครั้นฉันจะไม่พูดเสียบ้าง หน่อยนายจะหลงคิดชมตัวเอง ว่าข้านี่น่ะมีฉลาดเลิศลอยแล้วรึ! สันต์เอ่ย_ “ความรู้ย่อมเรียนทัน กันหมด” รัชชกาลที่ ๕ ท่านว่าดังนี้ แน่ละ! ฉันเป็นคนทำบุญด้วยบริวารมาน้อย และรู้จักโลกธรรมไม่เท่าไร แต่ขอให้ทราบนะว่าฉันก็พอจะรู้ เท่าถึงการของ โลกธรรม เหมือนกับคนทั้งหลายเหมือนกัน การรู้ไม่ใช่หมายถึงการที่จะต้องทำด้วยมือเอง กันอาจศึกษาได้จากความเป็นอยู่ของมนุษย์ชายหญิง หลาย ๆ คู่ ที่เขาเรียกตัวเขาเองว่า “ผัวและเมีย” ขอให้กันค้านแกด้วย เกียรติยศของ ลูกผู้ชายว่ากันไม่ใช่คนโง่! สิ่งที่คนโดยมากเห็นว่ากันโง่ เพราะไม่ทราบถึงการที่กันยังอยู่ในระหว่างค้นคว้าหาความจริง ผู้ใหญ่ของกันเคยขยับตัวกันจะให้ปกครองเด็กหญิงคนหนึ่งมาแล้ว ซึ่งแกเองก็ย่อมรู้ แต่แล้วทำไมกันจึงปฏิเสธ ก็เพราะมีเหตุผลสิเพื่อนรัก ขอโทษ! ขอให้กันพูดตามความรู้สึก เท่าที่กันได้ตรวจตามสถิติมาแล้ว ลูกเมียน้อย ไม่เคยได้เย็นเมียหลวงราว ๖๐ เปอร์เซนต์ แกจะเชื่อกันหรือไม่ก็ตาม และเพราะด้วยเหตุสำคัญนี้ดอกกันจึงยังเย็นโสดอยู่ กันไม่ปฏิเสธดอกสันต์ว่าเมื่อก่อนนี้กันรักวิโอแลตต์ น้องสาวของแกเพียงไร แต่ในขณะนี้สันต์เพื่อนรัก กันรู้สึกว่ากันถูกคนผิดไป กันไม่มีความรักชะนิดนั้นอยู่ในห้วงนึกฝันเลย นอกจากมีความนับถือน้องสาวแกเป็นอย่างยิ่ง โดยทางศึกษาหาความรู้ กันแน่ใจอย่างเหลือเกินว่า น้องสาวของแกคนนี้ เป็นหญิงประเสริฐ และกำลังรักผู้ชายคนหนึ่ง อยู่แล้ว มาเป็น เวลาช้านาน เธอไม่มีหัวใจ อย่างอื่น ที่จะ เอนเอียง ไปรับรักใครได้อีก แต่ก็เป็นกรรมของเธอเอง ด้วยอ้ายทะโมนตัวนั้น มันไม่พยายามที่จะเรียนรู้นิสัยใจคอของเธอเสียเลย เป็นที่น่าสงสารเธอมาก” หยุดกึกลงเฉย ๆ แล้วจ้องหน้าหลวงเศรษฐศาสตร์นิ่งอยู่

“น้องวิเคยบอกกันแล้ว ว่าเวลานี้เขากำลังหมั้นอยู่กับชายคนหนึ่ง”

ยิ้มอย่างสงสาร “ขอให้กันได้มีเกียรติยศ
ได้รู้จักนายน้องเชยแกด้วยสันติ!”

“ม. แอร์ วังตฺ ทำงานอยู่กับบ่าที่ปาริส”

“แอร์วังตฺ แอร์วังตฺ” ท่องเบื้นลูกฆ้อง
โคตลุกขึ้นจับบ่าเพื่อน “ฉันโง่หรือแกโง่
สันติ?” หัวเราะเสียงลั่น

หลวงเศรษฐศาสตร์หัวเราะเฉย

“น้อง ของ แก กำ ลัง หมั้น อยู่ กับ เมอร์
ซิเออร์ ลมอากาศ!”

ผู้ฟังสันหลังเย็นวาบ เย็นไปได้หรือ?
โดยนัยที่เพื่อนพูดนี้ดูเหมือนประหนึ่ง Violette
รักพี่อยู่อย่างฉันชู้สาว!

มยุรีน้อยวิ่งแตะแรดแต็ดแต่เข้าไปหา
Violette ในห้องหนังสือ วางกระดาษชิ้นหนึ่ง
ลงในหนังสือที่อากำลังอ่าน แล้วรีบวิ่งหนีออก
ไปโดยเร็ว Violette ยิ้มหันมาดูหลานอย่าง
เอ็นดู แต่ในทันใดนั้น ก็รู้สึกว่าที่หน้าได้
เริ่มเย็นเหน็บ ในขณะที่ได้เห็นตัวอักษรใน
กระดาษที่หลานมาวางไว้ ข้อความนั้นว่า

“จรการูปชั่วต่ำศักดิ์
ไม่ควรคู่เคียงพักตรสมัครสมาน
เหมือนกากาจชาติช้าสาธารณ์
มาประมาณหมายหงส์พงศ์พระยา
แม้แผ่นดินสิ้นชายจะพึงเชย
อย่ามีคู่เสียเลยจะดีกว่า
พี่พลอยเป็นทุกข์แทนทุกเวลา
หรือวาสนาของน้องจะต้องกัน”

Violette หน้าแดงเรื่อ ขยับลุกขึ้นจะไป
ถามความประสงค์ผู้เขียนอยู่แล้ว แต่อะไรไม่
ทราบ เธอกลับทรุดลงนั่งอ่านหนังสือของเธอ
ต่อไป

มยุรีน้อยวิ่งเข้ามาอีก คุกเข่าขึ้นยนเก้าอี้
ที่อานั่งอยู่ แล้วกอดคอไว้ จิ้มปากกะซิบเข้า
ที่หู Violette ว่า

“แม่ก๊ะ แม่ก๊ะ บ่าถามว่า แม่รักบ่า
ไหมก๊ะ?”

Violette โอบหลานไว้แล้วจูบที่แก้มพลาง
แสร้งว่า “ฉันเกลียดจะตายไป”

มยุรีน้อยหน้าเสีย ปล่อยมือที่กอดคอไว้
และก็จะเลื่อนตัวลง Violette ยึดไว้ ก็ไม่ยอม
ฟัง วิ่งออกจากห้องไปครู่หนึ่ง แล้วก็กลับ
เข้ามาอีก เบียดตัวอาไว้อย่างประชด

“แต่บ่าบอกว่า บ่ารักแม่นี่ก๊ะ แม่ไม่สง-
สารบ่าหรือก๊ะ? หนูรักรักบ่าก๊ะ แม่รักบ่า
เท่าไหนก๊ะ?”

Violette วางหนังสือลง รู้สึกว่าใจตัว

กำลังเต้นคล้ายตกใจโดยไม่มีเหตุผล หน้าที่เรื่อลายสายเลือดอยู่ ก็ยิ่งปรากฏชัดขึ้น หันมาขัยหน้าหลานไว้ทั้งสองแก้ม ก้มลงมองดูแววตาที่ใสแจ๋วและบริสุทธิ์อันไร้เดียงษาของหลานแล้ว Violette ยิ่งยังเกิดความยั้นยั้วนใจอย่างไรพูดไม่ถูก ขลุกขลักอยู่ พยายามยิ่งนักที่จะปลอยประโลมใจหลานโดยใช้สรรพนามแทนตัวจากคำว่า อา ให้เย็นอย่างอื่นที่หลานชอบ แต่ก็สุดปัญญาแล้วที่แสนจะกะดากริมผีปาก กลักล่าวคำนั้นออกมาได้ เธอพยายามที่จะต่อต้านใจตัวอยู่ครู่หนึ่ง จึงแข็งใจพูดขึ้นเบา ๆ ว่า

"คนดีของ_ของ_แม่ อย่าเชื่อ! ป๋า ไม่รักแม่หร็อก เขาจะรักแม่ทำไม"

"รักก๊ะ รักจริง ๆ ด้วย" พูดอย่างดีใจ "ป๋าบอกว่า ถ้าแม่รักป๋า แล้วป๋าจะซื้อรถให้หนูขี่ก๊ะ"

"ก็เท่านั้นน่ะซี! แม่เล็กถูกสินบนเข้าแล้ว"

"รักนะก๊ะ หนูจะไปบอก" ทำท่าจะวิ่งไป Violette รั้งไว้

"ไม่เอาหนู! อย่าไป!"

"ขอให้หนูไปก๊ะ ป๋าบอกให้หนูรีบไปก๊ะ" แล้วก็ดิ้นหลุดออกไปจนได้

Violette ถอนใจ สติล่องลอยไปอยู่ขอบฟ้าเขาเขียว เหลือบแลเห็นชายกางเกงแพรดอกสีม่วงแก่ แวบมาที่ส่วนล่างของบังตา ประจึงแสร้งทำเย็นก้มลงอ่านหนังสือเฉยอยู่ ครู่หนึ่งรู้สึกว่าสัปปริงเก้าอี้ที่ตนนั่งได้อ่อนยวบลงข้าง ๆ แล้วก็มีสิ่งอุ่น ๆ อย่างยางและเยาะรดลงที่ไหล่ซ้ายของเธอโดยแนบแนน นานนิ่ง Violette โลมชาติชูชันทั่วหลัง หัวใจสั่นหนาวไม่สามารถจะนิ่งทนอยู่ได้ รีบทำเย็นหันมาใส่หน้าขึงตาขึงแล้วว่า

"วันนี้เห็นจะไม่สู้สบายไปกะมัง? จึงได้ตั้งหน้าใช้ให้เด็กวิ่งไปวิ่งมาไม่รู้จักหยุดจักหย่อน"

หลวงเศรษฐศาสตร์ทำหน้าเบ๋อเหรอ "เอ๊ะ! อะไรพี่ไม่เข้าใจ ทำไมแม่เล็กมาขอกว่าอะไรหรือจ๊ะ?"

ตวัดหางตาอย่างน่ากลัว "ขวาง_เมื่อไม่รู้อะไรก็ช่างเถอะ! ฉันจะไปเย็บเสื้อให้แม่เล็กสักหน่อย"

พอจะลุกขึ้น ก็ต้องล้มทับลงบนตักของป๋ามยุรินอย ซึ่งได้ดึงข้อมือไว้ โมโหฉุนเสียนี่กะไร ทุบตีหยิกทิ้งไปสิ! ก็ยังขืนกอดและหัวเราะเฉยอยู่เหมือนไม่เจ็บ แค้นใจอยากจะร้องไห้ แต่เจ้ากรรมมันกลายเย็น

หัวเราะ คนอะไรมิรู้ รังแกเขาได้ รังแกเขาเอา

"บอกว่าปล่อยพี่สันต์! ชอบเล่นรุ่มร่ามกับฉันอย่างนี้เสมอเชียวแหละ"

"อ้าว—ก็ไหน สั่งให้ลูกไปบอกว่าคิดถึงพี่ยังไงล่ะ?"

"แน่—ขี้ปด! ฉันไปใช้แม่เล็กเมื่อไร"

หัวเราะ "ถ้างั้นก็รักพี่หรือเปล่าเล่า?"

มองหน้าอย่างขัน "แหม—น่ารักนักนี่"

"ทำไม ๆ พี่เย็นไงเชียว"

"ฉันเกลียด!" สะบัด

"ไม่จริงหรอก วิรักพี่"

"ฉันไม่รัก"

"พี่ว่ารัก"

"ตู่—รู้ได้อย่างไรว่าฉันรัก?"

"วิของพี่เย็นคนใครดีขี้สงสาร แล้วก็สงสารพี่ด้วย"

"วุ้ยหมั่นไส้!" หัวเราะ "ตั้งหน้ามาประชบแล้วละ!"

"พี่ไม่ประชบวิ แล้วจะให้พี่ไปประชบใครเล่า?"

เอามือดันหน้าพี่ให้หันไป "คนเจ้าชู้"

เบี่ยงหน้าเข้าหา "แล้ววิชอบซิ"

หัวเราะเสียงแหลม แล้วตอบอย่างชัด ถ้อยคำ "ผู้หญิงที่ชอบผู้ชายเจ้าชู้ ก็เพราะมีความเข้าใจง่าย ๆ ว่า ได้มีผู้ชายอยู่แต่คนเดียวในโลก ผู้หญิงชะนิดนี้ แน่เทียวเขาจะไม่คำนึงถึงชาติตระกูลและเกียรติยศชื่อเสียง แม้แต่ตนเองจะได้ถูกมหาชนตราหน้าว่า "แย่งผัวเขา" ก็ยินดีที่จะชอบผู้ชายเจ้าชู้นั้น" เอามือวางลงบนบ่าพี่แล้วพูดต่อไป "พี่ของวิเคยเมตตากรุณาวิมาแต่หนหลังอย่างไร ย่อมแจ้งประจักษ์อยู่ในใจของพี่แล้ว ฉะนั้นขอให้ฉันถามพี่ว่า พี่มีความปรารถนาจะให้ฉันเย็นยุทคลชะนิดนั้นหรือ?"

สันต์หน้าตาตื่น ริบปฏิเสธ "เปล่า ๆ พี่ไม่ได้หมายความไปถึงเช่นนั้น พี่ขอโทษโธ่—แล้วกัน เอ้า, อย่างนี้เถอะ วิสงสารพี่หรือเปล่าเล่า?"

"ถ้าเย็นพี่สันต์เหมือนเมื่อก่อนนี้ ก็พอจะสงสารบ้าง แต่นี่เย็นคุณหลวงเศรษฐศาสตร์สำรวจ พ่อหม้าย ฉันไม่อยากสงสาร"

"ทำไมพ่อหม้ายแก่ไปรึ?"

"ก็ไม่แก่หรอก แต่ไม่บริสุทธิ์ แล้วก็สกปรกด้วย"

"ถ้างั้นทำไมไม่บอกพี่เสียแต่ก่อน?"

"ก่อนไหนกัน?"

"ก่อนพี่แต่งงานน่ะซิ"

"แล้วจะทำไมฉัน ?"

"จะทำไม ! พี่ก็แต่งเสียกับน้องวิน่ะซิ"

"ธุระอะไรฉันจะไปแต่งงานกับคนที่เขาไม่รักฉัน" ขยับตัว "ปล่อยเถอะ ! ฉันร้อนจะตายไป" จะลุกขึ้นแต่ถูกหลวงเศรษฐศาสตร์รั้งไว้

หัวเราะกะซิบที่หู "แต่งงานกับพี่นะวิคนดี เดียวนี้พี่รักวิเหลือเกินแล้ว พี่ได้รับอนุญาตจากป้าแล้วละ คืนหมั้นอ้ายนายลมนายแล้งนั่นเสียทีเถอะ แล้วพี่จะหมั้นให้ใหม่"

หน้าแดงด้วยความอาย เมื่อรู้ว่ากลของตนแตก ก็สะบัดและดิ้นชะนิดที่พี่ชายไม่ต้องยึดไว้มากนัก ก็ไม่หลุดไป ได้หน่อยหนึ่งแล้ว ก็ได้ยินเสียงมยุรินอ้อยตยมือหัวเราะชอบใจพูดว่า

"แน่ ๆ แม่รักป้า !" แล้วก็จะวิ่งหนีไป

ทั้งสองเลื่อนหน้าออกจากกัน แล้วต่างก็กะโดดลุกขึ้นช่วยกันไล่ต้อน จับเอาตัวลูกไว้จนได้ มยุรินอ้อยหัวเราะเสียงใสลั่นบ้าน

ประเทศอังกฤษ ก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นอุปทูต มิบรรดาศักดิ์ในราชทินนามเดิม และเป็นพระยาสิทธิศาสตร์วิเศษ อัครราชทูตอยู่ใน ราชสำนักเสนตุเยม นั้น ได้กลับคืนมาสู่ประเทศสยามเป็นการพักผ่อน การมาของเจ้าคุณราชทูตมิได้บอกกล่าวเล่าเรื่องแก่ผู้ใด ฉะนั้นบรรดาญาติมิตร ผู้รักใคร่ ทาง กรุงเทพ ฯ จึง มิได้ มิใครทราบล่วงหน้า พอตื่นนอนแต่เช้าก็รีบตรงแน่วมาที่คฤหาสน์อันยเวศม์ที่เดียว เพราะแน่ใจว่าวันนี้เป็นวันอาทิตย์ พระยาเศรษฐศาสตร์สำรวจ อธิบดีการค้า กับ คุณหญิงซึ่งเป็นเพื่อนรัก คงจะอยู่บ้านพร้อมกัน ท่านกระหายที่จะได้พบ และ สนทนาด้วย มา ช้านานแล้ว แต่แทนที่จะเป็นดังความตั้งใจ ท่านเจ้าคุณราชทูตกลับได้พบ กับหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งไม่เคยรู้จัก ได้ออกมาแสดง คารวะต้อนรับแทนด้วยกิริยาอันเรียบร้อย

พระยาสิทธิศาสตร์วิเศษ แม้มิ อายุ ล่วงไปแล้วถึง ๔๖ ปีก็จริง แต่บรรดาจำนวนปีเหล่านั้นมิได้ทำให้ท่านได้รับโซ่ทองคล้องคอ เป็นบำเหน็จงานของชีวิตที่ได้ล่วงไปเลย ท่านเคยคุยเสมอว่า ท่านไม่ได้พลาดในทางนี้ ที่ท่านยังเป็นสหายสันโดษแก่ตัวได้ ก็เพราะท่านเป็นนักศึกษาในทางหาคู่ครองชีพ และยังมิได้

๑๖ ปีล่วงไปอย่างรวดเร็ว นายอุดม พรหมชาติ ผู้มีบรรดาศักดิ์ว่า หลวงสิทธิศาสตร์วิเศษ เลขานุการ เอก สถานทูต ประจำ

พยุคประสงค์ที่แท้จริงเท่านั้น ร่างกายของท่านยังสดชื่นอยู่ ไม่มีรอยริ้วย่นเช่นหน้าของคนอื่นในวัยเดียวกัน กำลังวังชาปราดเปรียว เพราะเป็นนักสปอรต ท่านลอยดูหญิงสาวที่มานั่งลงตรงหน้าอย่างพินิจพิเคราะห์ อารมณ์ที่เคยแห้งแล้ง ดูค่อยชุ่มชื้นเหมือนต้นไม้ที่ได้น้ำ เมื่อได้ไต่ถามข้อความบางอย่างไปแล้ว ในตอนหนึ่งเจ้าคุณราชทูตหวนมาถามว่า

"ใครไปกันบ้างจ๊ะ? อ้อ—แล้วก็ไปทอดที่วัดไหนไม่ทราบ?"

เจ้าบ้านผู้แน่งน้อยตอบเรียบ ๆ "เย็นกฐินของคุณแม่ขะ แต่เจ้าคุณพ่อกับเพื่อน ๆ ของท่านพากันไปช่วย ทราบว่าจะไปหาวัดที่ตกค้างไม่มีใครทอด ทางจังหวัดนนทบุรี"

"เดี๋ยวนี้คุณหญิงเห็นจะมีบุตรหลายคนแล้วซินะจ๊ะ ฉันไม่ได้มาเยี่ยมเสียนาน ไม่ทราบเลย"

ยิ้มเรื่อย ๆ "ดิฉันมีน้องชายอยู่อีก ๑ คนขะ แต่คุณแม่ส่งไปไว้ที่ฝรั่งเศสเสียแล้ว"

"อ้าว—เธอก็เย็นบุตรเจ้าคุณ เหมือนกันรึ ขอโทษเถอะเธอชื่ออะไรจ๊ะ? อ้า—แล้วก็ทำไมจึงไม่ไปช่วยคุณแม่ทำบุญล่ะจ๊ะ?"

ตอบอย่างเอียงอาย "ดิฉันริคะ มยุริขะ คุณแม่ชอบเรียก มยุรินัอย เมื่อคืนนี้ดิฉันรู้สึกไม่ใคร่สบาย เกรงว่าจะไปลำบากกลางทางเลยอยู่เฝ้าบ้านขะ"

ท่านราชทูตสะดุ้งเล็กน้อย เหม่อมองไปข้าง ๆ อยู่ครู่หนึ่ง พะยักหน้าแก่ตัวเองช้า ๆ แล้วว่า "ขอบใจละเธอ" ลุกขึ้นจากเก้าอี้ "วันหลังฉันจะมาใหม่ ฉันลาก่อนนะจ๊ะ"

ยกมือขึ้นไหว้แล้วย่อตัวว่า "ขอรับประทานโทษ ใต้เท้าจะให้ดิฉันเรียนกับเจ้าคุณพ่อว่าอย่างไร ถ้าท่านถาม?"

ท่านราชทูตกลับหันมามองด้วยแววตาอันอ่อนโยน แล้วยิ้มกล่าวว่า "โปรดเรียนกับเจ้าคุณพ่อของเธอว่า นายอุดม พรหมชาติ ผู้เย็นบุตรของนายสันต์ ธนัยศักดิ์ เดี๋ยวนี้ได้กลับมาจากเมืองไกล จึงได้ตั้งใจมาเยี่ยม ไม่ต้องฝากนามบัตรไว้กับเธอก็ได้นะจ๊ะ"

หญิงสาวตาพอง ใสแจ๋ว ด้วยความพิศวง ย่อตัวลงรับคำอย่างคารวะ แล้วท่านราชทูตก็ออกจากห้องไป เสียงพึมพัมของมยุรินัอยว่า

"ใครจะไปเชื่อ ย่ามีลูกได้เท่านี้ ขัน! ช่างหลอกเด็ก"

๔–๕ วันต่อมา เจ้าคุณเศรษฐศาสตร์สำรวจพะยักพะเยิดให้คุณหญิงของท่านตามไปทางเรือนต้นไม้ เมื่อได้นั่งกันลงเรียบร้อยแล้ว ท่านว่า

"แม่วิ พี่อยากจะปรึกษาอะไรกับเธอสักหน่อย ด้วยอุดมเขามาพูดทาบทามขอลูกเราเธอจะว่าอย่างไร?"

คุณหญิง Violette ร้องหน้าสามี "ทำไมนี่น่ะเจ้าคุณสิทธิ์ฯ ยังไม่มีเมีย อีกหรือคะ?"

"เขาชอบอยู่โทน ๆ อย่างนั้นแหละ เขาชมว่าแม่เล็กต้องเป็นเด็กประเสริฐ แม้จะไม่ใช่เลือดของเธอเอง แต่ได้คนประเสริฐเช่นเธอเป็นคนเลี้ยง"

หูร้อนฉ่าเมื่อถูกชม "แล้วพี่สันต์ตอบกับแกว่าอย่างไร?"

"พี่ผลัดว่า จะขอปรึกษาแม่วิเสียก่อน"

"ก็ใจพี่สันต์ล่ะ?"

"ส่วนพี่น่ะไม่ขัดข้อง สำหรับตัวอุดมเพราะเขาดีทุกอย่าง อย่าว่าแต่ลูกเลย แม้แต่เมียเขาขอฉันก็ให้" หัวเราะเผียะลงที่หัวเข่า "แน่นะ! อย่าทำเป็นแข็งแต่ปากนะ!"

"อ๊ะ! อ๊ะ! แน่—แม่วิ—"

"นึกว่าอยากจะเป็นพระเวสสันดร ดูข้างก็ลองดู"

"ข้างให้ พี่ก็ไม่บำเพ็ญบารมีด้วยการยกเมียให้คนอื่น"

"ขี้คร้านจะร้องไห้ขี้มูกโป่งดอกน้า—"

"แน่ละซิ—พี่จะไปหาเมียที่ไหนสวยและดีได้เหมือนแม่วิของพี่เล่า ว่ายังไงจ๊ะเรืองลูก?"

"ความจริงน่ะ ถ้าแม่เล็กจะเป็นฝั่งเป็นฝาไปด้วยความดี ฉันก็ยินดีด้วย ทั้งเวลานี้แกก็เสร็จจากการเรียนแล้ว"

"นั่นน่ะซิ พี่จึงมาถามแม่วิเสียก่อน ถ้าตกลงใจอย่างไร พี่จะได้แจ้งให้เขาทราบ"

"รอให้ฉันไต่ถามความสมัครของลูกเสียก่อนมิดีหรือ?"

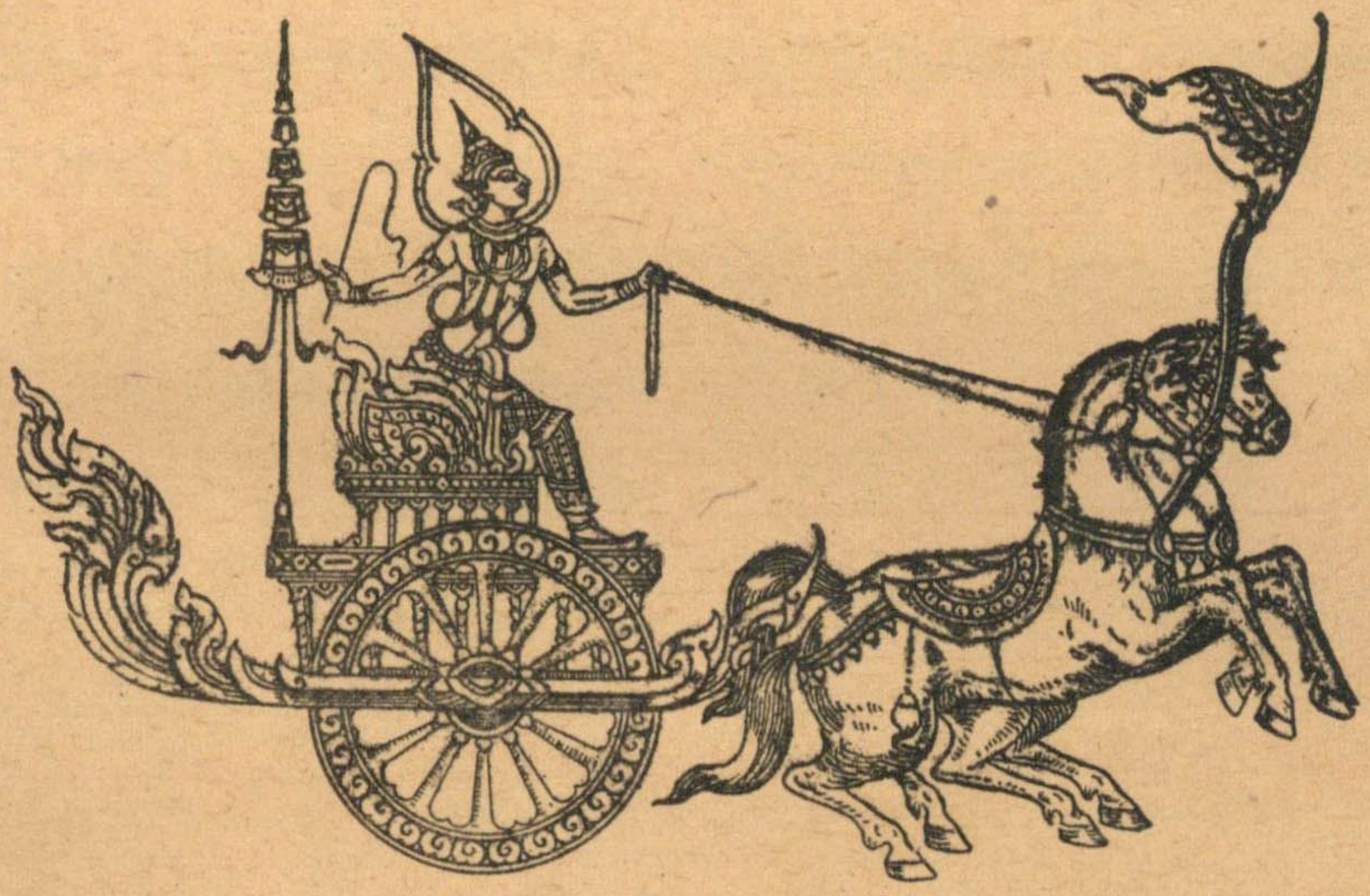
"จ๊ะ! เอาเป็นตกลง แล้วพี่จะได้ไปผัดเขาไว้ก่อน"

คุณหญิง Violette ต้องน้ำตาไหลพรากแก้มอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่ไปส่งเจ้าคุณสิทธิ-ศาสตร์วิเศษและคุณหญิงมยุริคู่สมรสใหม่ซึ่งจะเดินทางไปประเทศอังกฤษ เธอชะแง้มองดูผ้าเช็ดหน้าของลูกน้อยที่โบกสะบัดลาอยู่ใน

เรื่อไหว ๆ ค่อย ๆ ลับหาย ไปกับคลองตา วัน
คุณหญิง Violette ซบหน้าลงกับไหล่เจ้าคุณ สามีแล้วสะอื้นไห้ เพราะความอาลัยรักและคิดถึงลูกที่เธอเลี้ยงไว้ตั้งแต่อายุได้เพียง ๑๐ ขวบ

"โอ้—มยุรินน้อย! ลูกสุดที่รักของแม่เอ๋ย งานนะลูก—งานของชีวิต! ฝ่ายเรา ผู้เป็นหญิง"

สวัสดี !

◎ แม้ควรเสีย เสียเท่าไร ไยละเหี่ย ไม่ควรเสีย เสียไย ใฝ่ประหยัด
ขยันงาน วิจารณ์ใจ ให้สันทัด คงจะวัฒ- ฒนานาน เบิกบานเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ผจญกรรม

ช. จาตนิลพันธุ์

ท่านเชื่อไหมว่าโชคชาตาของมนุษย์เรา เย็นเงาตามตัว ผู้ที่มีโชคแล้วถึงอย่างไรก็คิโชคก็คงเย็นฝ่ายผู้นั้นเสมอ ถึงจะมีใครคิดเกียจกันหรือคอยแกล้งรังควานอย่างไรก็ตาม ผู้นั้นก็คงเย็นผู้มีโชคดีเสมอ

ส่วนโชคร้ายเล่า ก็เช่นเดียวกัน ถ้าท่านเย็นผู้ที่เคราะห์ร้าย ประสพแต่ความเศร้าหมอง ถึงท่านจะพยายามสักเพียงใด มีผู้ค้ำจุนอุดหนุนด้วยวิธีการต่าง ๆ โชคก็คงไม่เข้าข้างท่าน เหตุทั้งนี้ข้าพเจ้าเย็นผู้ได้ประสพมาด้วยตนเอง ดังที่ข้าพเจ้าจะบรรยายให้ท่านฟัง ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้านายพะวง นิลวงศ์ เย็นบุตรคนเดียวของนายพะยุง นิลวงศ์ ช่างพีตประจำโรงงานมักกะสัน เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๗ ขี บิดาของข้าพเจ้าก็ทิ้งให้ข้าพเจ้า และมารดาของข้าพเจ้า นางพริ้ง นิลวงศ์ อยู่เผชิญกับโลกอันกว้างใหญ่ต่อไป ส่วนท่านตัดช่องน้อยหนีภรรยาและบุตรที่รักไปยังโลกอื่นเสีย

มารดาของข้าพเจ้านับว่าท่านเย็นผู้หญิงที่กล้าหาญที่สุด ท่านทำงานทุกอย่างเพื่อข้าพเจ้า ท่านให้ข้าพเจ้าเรียน ท่านให้ข้าพเจ้ามีเครื่องนุ่งห่มเทียมหน้าเพื่อน ๆ และทุกคราวที่ข้าพเจ้าเจ็บป่วยท่านเย็นร้องไห้รำพันและสู้อดหลับอดนอนปรนนิบัติข้าพเจ้า ท่านต้องการเห็นข้าพเจ้ามีความสุข ท่านว่าท่านอยู่ได้ก็เพราะข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าข้าพเจ้าทำประโยชน์อะไรให้แก่ท่านเลย ข้าพเจ้าช่วยท่านประกอบการอาชีพหรือ เปล่า ข้าพเจ้าช่วยปลอบใจท่านหรือ ข้าพเจ้าเห็นว่าข้าพเจ้าไม่ได้ปลอบประโลมใจท่านเลย แต่ท่านว่าเพราะข้าพเจ้าท่านจึงมีความสุข และมีชีวิต อยู่เย็นเพื่อนข้าพเจ้า

โอ, คุณแม่ที่เคารพรักของลูก การที่คุณแม่ว่าเพราะลูกคุณแม่จึงมีความสุข และมีชีวิตเย็นเพื่อนลูก ทั้งนี้ก็เพราะความรักและปราณีลูกนั่นเอง

ข้าพเจ้าต้องตกไปอยู่ในความอารักขาของเจ้าคุณ บิดาเลี้ยงของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๑๐ ขี แต่ในเวลานั้นข้าพเจ้าไม่ทราบ

ว่าเหตุไรมารดาข้าพเจ้าจึงลืมคุณพ่อของข้าพเจ้า และไม่คิดสงสารข้าพเจ้าบ้าง ข้าพเจ้าแสนที่จะคับแค้นใจ เพราะต้องถูกเฆี่ยน ถูกด่าไม่เว้นแต่ละวัน โอ่เอ๋ย, คุณแม่ของลูกพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง ช่างเกิดมาเข็ญคู่ปรับกันเสียจริง ๆ พอข้าพเจ้ากลับจากโรงเรียนจะต้องลงมือถางหญ้าไปจนกว่าจะถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. ต่อจากนั้นก็จะต้องคอยอยู่รับใช้มันและนางลูกสาวของมันซึ่งอายุอ่อนกว่าข้าพเจ้าถึง ๒ ปี เพราะนางสาวสองค์คนนี้แหละที่ข้าพเจ้าต้องถูกเฆี่ยนถูกเตะด้วยรองเท้า เมื่อไม่เย็นที่พอใจมัน ๆ ก็พ้องพ่อมันและโดยไม่ต้องไต่สวน ข้าพเจ้าก็ต้องเจ็บช้ำตามร่างกายทุกคราว แต่ข้าพเจ้าก็อยู่กับมันเรื่อยมาจนอายุ ๑๗ ปี ซึ่งเป็นปีที่นับว่าข้าพเจ้าได้ประสพโชคเหมาะคือ ได้รับทุนแห่งกระทรวงธรรมการให้ออกไปศึกษาเพิ่มเติมยังประเทศอเมริกา

เจ้าพ่อเลี้ยงแทนที่จะเกลียดข้าพเจ้าดังเช่นเคย มันกลับพะนอข้าพเจ้า ทักทายปราศรัยด้วยถ้อยคำอันน่าเคารพ แต่ข้าพเจ้าไม่ค่อยจะแยแสกับมัน ส่วนนางลูกสาวนั้นยิ่งกว่าพ่อของมันมาก มาพิคะพิขากับข้าพเจ้าจนดูเย็นมารยา

คุณแม่ที่รักของลูก ท่านเผ้าฟูมฟายเกรงลูกจะจากไป ท่านเผ้าพร่ำสอน เตือน และทุกครั้งที่ข้าพเจ้าพบท่าน จะต้องเห็นท่านร้องไห้

"พะวง ลูกรัก ๑๐ ปีเต็ม ๆ ทีเดียวหนากว่าจะได้มาพบแม่อีก" มารดาข้าพเจ้าพร่ำพลางกอดข้าพเจ้า "แม่จะมีกำลังอยู่ดูความสำเร็จของลูกหรือไม่ก็ไม่รู้ จงเจริญเถิดลูกรัก พระยนสวรรค์เท่านั้นแหละจะเล็งเห็นว่าแม่รักถนอมลูกเท่าไร ลูกต้องถูกพ่อเลี้ยงทารุณกรรมเอา ใช่ว่าแม่จะไม่เจ็บช้ำน้ำใจเมื่อไร แต่จะทำอย่างไรได้เราเป็นทาสน้ำเงินของเขาเราต้องทน ถ้าปราศจากลูก แม่คงจะตายเสียนานแล้ว

"เจ้าคงไม่รู้ว่าเหตุไรแม่จึงต้องมาอยู่กับพ่อเลี้ยงของลูก เวลานี้เจ้าก็โตมีความคิดเห็นผิดชอบแล้ว แม่จึงอยากจะเล่าเรื่องที่แล้ว ๆ มาให้ลูกฟัง เพราะถ้าคงอำพรางอยู่เช่นนี้ ต่อไปลูกอาจจะไม่รู้เลยก็ได้ และก็จะลงโทษว่าแม่เป็นหญิงระยำ ลืมลูกลืมผัวแสวงหาแต่ความสุขส่วนตนเท่านั้น"

ท่านพูดถึงแค่นี้ก็พอดีพ่อเลี้ยงและน้องสาวต่างมารดายิดาของข้าพเจ้าเข้ามาในห้อง ท่านจึงเลยต้องชะงักไว้เพียงเท่านั้น

"แม่พริ้งจะ มัว ร้องไห้ ร้องห่ม ทำไม กัน ควรจะดีใจจึงจะถูก ที่หนูพะวงได้ มีโอกาสไป ศึกษาเพื่อความดีของเขาและของตระกูล" นี่ เป็นครั้งที่สองที่มันยกข้าพเจ้า เป็นหนู ของมัน ถ้าแต่เดิมมามันเห็นข้าพเจ้าเป็นหนูที่น่ารักของ มันบ้างแล้วข้าพเจ้าจะเป็นสุขมากทีเดียว แต่ นี่เพราะความดีของข้าพเจ้ามันจึงเลย ยกยอปอ ปั้นส่ง เพื่อจะให้ข้าพเจ้าลืมเหตุการณ์ที่มันทำ แก่ข้าพเจ้าในกาลโน้น ข้าพเจ้าจะลืมได้ ละหรือ ข้าพเจ้าจะลืมได้อย่างไรเมื่อรอยแผล ยังปรากฏอยู่ตามร่างกายข้าพเจ้า

"พี่วงอย่าลืมหนูนะคะ หนูจะอ้อนวอนขอ พรพระ เบื้องบน ง คุ้มครอง และ ช่วย ให้ พี่วง สำเร็จกลับมาหาหนูเร็ว ๆ"

ดูซิท่าน, มนุษย์เรามันช่างปั้นหน้ากันได้ หลายอย่างเหลือเกิน เวลาเขาตกต่ำก็พลอย กดให้จมเลย เวลาพอจะมีหน้ามีตาเข้าสัก หน่อยก็กะเสือกกะสนคะ ๆ ขา ๆ

แต่แรกข้าพเจ้าก็นึกว่าจะยกโทษอโหสิให้ แก่มนุษย์จำพวกนี้ เพราะมานึกเสียว่า เป็น ความเคราะห์ของข้าพเจ้าจึงต้องประสพเช่นนั้น

พอความคุมแค้น จะเหือดหาย ไปจากห้วง ความคิดของข้าพเจ้า ก็ต้องเผชิญกับความ เคียดแค้นอีกทางหนึ่ง ข้าพเจ้าเพิ่งรู้ความ จริง คุณแม่ที่รักของข้าพเจ้าท่านต้องสละ ความสุขของท่านทุกอย่างเพื่อข้าพเจ้า เพื่อ ข้าพเจ้าแท้ ๆ ทีเดียว ท่านยอมให้มันพล่า มันยำก็เพราะข้าพเจ้า ทำไมข้าพเจ้าจึงก่อ กรรมทำเวรให้แก่มารดาข้าพเจ้าถึงเพียงนี้หนอ ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้า เป็นคน ที่ต้องเผชิญ กับ ความลำบากมาก หลังจากมรณกรรมของ บิดาข้าพเจ้า แต่ที่ไหนได้ คุณแม่กลับยิ่งกว่า ข้าพเจ้าหลายเท่านัก ท่านต้องเสียทั้งผัวที่ รัก ท่านต้องทำทนดูความโหดร้ายของพ่อ เลี้ยงต่อลูกเลี้ยง ซึ่งเป็น เลือดเนื้อ ของท่านเอง ท่านต้องสละความ บริสุทธิ์ใจ ซึ่งให้ ไว้ แก่บิดา ข้าพเจ้าแก่ชายอื่น ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้าทั้งสิ้น

หลังจากวัน ที่ ท่าน พร่ำสอน ข้าพเจ้า และ เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ค้างอยู่นั้น ต่อมาอีก ๒ วัน ก่อนที่ข้าพเจ้าจะต้องจากบ้านเกิดเมือง นอนไป ท่านเรียกข้าพเจ้าเข้าไปในห้องของ ท่าน ปิดประตูลงกลอนเสียแน่นหนา คล้าย กับเกรงว่าจะมีใครเข้ามา ขัดขวางและ ทำลาย ความตั้งใจของท่านเสีย

ก่อนจะเริ่มท่านก็ฟูมฟาย เป็นหนักหนา จน ข้าพเจ้า เหลือ ที่จะ อดกลั้น ความอาลัย ไว้ ได้ ท่านสะอึกสะอื้นบ่มว่าจะขาดใจ ความเข้าใจ ของ ข้าพเจ้า นึกว่า ท่าน คงจะ อาลัยใน การ ที่

ข้าพเจ้าจะต้องจากไปไกล แต่ที่ไหนได้พอท่านเริ่มข้าพเจ้าจึงเห็นว่า เย็นการ ตรงกันข้าม เสียแล้ว

"พะวงลูกรัก วันนี้แม่ตั้งใจจะเล่าเรื่องทั้งหลายหลังจากพ่อเจ้า ตายไป แล้วให้ เจ้าฟัง โดยตลอด เพราะอีกไม่กี่วันเจ้าก็จะต้องจากแม่ไปเพื่อความดีในอนาคตของเจ้า แม่ไม่แน่ใจว่าแม่จะมี กำลังพอที่ จะอยู่ดู ความ เจริญของเจ้า"

"คุณแม่ต้องอยู่คอยผม คุณแม่ต้องคอยดูความสำเร็จของผม ผมจะเรียนเพื่อคุณแม่ ถ้าคุณแม่___" ข้าพเจ้าหมดความสามารถจะกล่าวต่อไปได้ เพราะรู้สึกเหมือนมีอะไรมาจุกที่คอหอย

"แม่จะอยู่ดูความเจริญของลูก ขอให้เจ้าพยายามเพื่อตระกูลของเรา เจ้าก็เห็นแล้วว่าเราถูกเหยียบย่ำเท่าไร นั่นแหละเราจะโทษใครไม่ได้ ต้องโทษเคราะห์กรรมของเราเอง" ท่านหยุดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วเริ่มเรื่องต่อไป "วันนี้เป็นวันที่ เจ้าจะได้ รู้เรื่องราวของแม่โดยตลอด เพราะถ้าแม่จะเก็บอมพนำไว้ ก็คงไม่มีประโยชน์อะไร หลังจากที่พ่อของเจ้าตายแล้ว แม่ก็ต้องโอบอุ้มเลี้ยงเจ้าโดยพลตนเอง เรื่อยมา แต่ก็รู้สึก มีความสุข เพราะที่ได้เห็นหน้าระหว่างเราแม่ ๆ ลูก ๆ จน ผลสุดท้ายเจ้าเกิดล้มเจ็บลงจนหมอไม่รับ และเวลานั้นก็เย็นคราวเคราะห์ของแม่ด้วย เรา ไม่มีสตางค์ติดบ้านแม้แต่สตางค์เดียว เช่นนี้ แหละลูกเอ๋ย ด้วยความรักและเย็นห่วงเจ้า ถ้าปราศจากเจ้าเสียแล้วแม่จะอ้างว้างที่สุด

"ในเวลาหลังจากที่พ่อเจ้าตายไปแล้ว แม่ก็ออกขายของ พ่อเลี้ยงของเจ้านี่แหละเขาพอใจแม่มานานแล้ว ได้เคยอ้อนวอนขอให้แม่ไปอยู่กับเขา เรารับรองจะเลี้ยงดูเจ้าให้ได้รับความสุข แต่แม่ไม่ยอมเพราะเห็นว่าเราลำพัง แม่ลูกได้ เห็นหน้ากัน ทุกวันเช่นนี้ก็เย็นสุขพออยู่แล้ว และแม่ไม่มีความไว้ ใจในเรื่องพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยงเลย เพราะแม่ได้ประสพมามากหลายแล้ว ก็ไม่ปรากฏว่ากลมเกลียวกันเลยแม้แต่ครัวเรือนเดียว

"แต่ครั้งนี้เพราะความห่วงและสงสารเจ้า แม่จึงต้องกะเสือกกะสนไปหาเขา เพื่อยืมเงินเขามาเย็นค่ายาและค่าหมอ ตั้งใจว่าจะหาใช้เขาในเมื่อเจ้าเย็นปกติแล้ว เขาก็ดีเหลือเกิน เขาหยิบยื่นให้แม่ทันที แต่มีการลงลาย มือ กันไว้ เย็น หลักฐาน เล็ก น้อย เท่านั้น ครั้งแรกแม่คิดว่าคงไม่มีเหตุอะไร เมื่อเราหาใช้เขาทันเวลาแล้วก็เย็นอันสุดสิ้นกันไป

หนังสือพิมพ์ ... ไทยเขษม

"ด้วยความตะลิตะลาน แม่หาทันได้อ่านข้อความในหนังสือกู้ยืมนั้นไม่ ว่ามีข้อความอย่างไรบ้าง

"พอเจ้าหายเย็นปกติแล้ว แม่ก็ออกเร่ขายของอีก และเขาก็มาเร่งเอาเงินของเขาทุกวัน แม่ก็ขอผัดผ่อนเขา โดยอ้างถึงความยากจนขอให้เขาสงสารเราบ้าง เราไม่คิดจะโกงเขาหรอก และสัญญากู้ก็อยู่กับเขาแล้ว เขาว่าเขาไม่ต้องการเงินหรอก และเขาก็ไม่กลัวว่าเราจะโกง แต่ขอให้สัญญาเย็นสัญญา แม่รู้สึกงงในคำพูดของเขา ต่อเมื่อเขาหยิบสัญญาออกมาวางฉะเพาะหน้า แม่จึงได้ประจักษ์แจ้งในความหวังของเขา เขาต้องการแม่ไปเย็นเมียของเขา เขาไม่ต้องการเงินแม่ได้อ้อนวอนเขา แต่เขาอ้างว่าสัญญาต้องเย็นสัญญา ครั้งแรกแม่ตั้งใจจะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ แต่เห็นว่าน่าจะไม่เย็นประโยชน์อะไร เมื่อเราเอาเงินของเขามาแล้ว ฉะนั้นจึงไม่มีทางเลี่ยงหลีก ตกลงแม่ต้องยอมมาอยู่กับเขา แต่แรก ๆ เขาก็พะเน้าพะนอเราดีอยู่ แต่แล้วก็ตามสภาวะที่เราเย็นทาสน้ำเงินของเขา"

เมื่อเรื่องปรากฏดังนี้ข้าพเจ้ารู้สึกรังเกียจมันมากยิ่งขึ้น และรู้สึกรักและสงสารคุณแม่เย็นที่สุด จริงของท่าน ท่านอยู่เพราะข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก่อยาปก่อกรรมให้ท่านมาก จนเหลือที่จะคณานับ แต่นั่นก็เพราะอะไรเล่า ไม่พ้นโชคชาตาและเคราะห์กรรม

หลังจากข้าพเจ้าจากกรุงเทพพระมหานครไปได้ ๕ ปี ซึ่งเย็นเวลาครึ่งทางของการเรียนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้พยายาม พยายามจน เต็มกำลัง ความ สามารถ ของ ข้าพเจ้า และผลก็คือความพิบัติ ข้าพเจ้าต้องถูกส่งกลับกรุงเทพ ฯ ทั้ง ๆ ที่ยังศึกษา ไม่สำเร็จ โดยที่แพทย์ตรวจพบ ว่า ข้าพเจ้า เย็นโรคเส้นประสาทอย่างแรง ถ้าจะหักโหมเรียนต่อไปเกรงว่าจะกำเริบหนักขึ้น อาจทำให้เสียคนได้ ด้วยความจำเย็นและผะสมกับเคราะห์กรรมของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงต้องมาเหยียบแผ่นดินสยามโดยที่ไม่ได้นำความดีอะไรมาด้วยเลย

คุณแม่แก่ลงไปมาก ผมเผ้าขาวโพลนจน ข้าพเจ้าเกือบจำไม่ได้ ท่านหัวเราะและร้องไห้ในคราวเดียวกัน ท่านหัวเราะที่ท่านได้เห็นหน้าข้าพเจ้าก่อนตาย แต่เศร้าใจที่ข้าพเจ้าต้องประสพเคราะห์ไม่หยุดหย่อน

พ่อเลี้ยงเปลี่ยนนิสสัยไปมาก เขาจัดแจงรับรองข้าพเจ้าเย็นอย่างดี และช่วยเหลือวิ่งเต้นหางานให้ข้าพเจ้าทำกับบริษัทของชาวต่าง

ประเทศแห่งหนึ่ง ได้รับค่าจ้างเดือนละ ๑๐๐ บาท แต่ก็นับว่าพอสมกับอัตภาพของข้าพเจ้าแล้ว

ข้าพเจ้าได้อยู่ใกล้คุณแม่รู้สึกเย็นสุขชื่นมาก และเชื่อว่าโรคอันเย็นศัตรูของความเจริญของข้าพเจ้าคงจะล่าถอยไปเอง และในเวลานี้ข้าพเจ้าก็รู้สึกเย็นสุขสบายดีแล้ว

นางสาวสองค์น้อง ต่างบิดามารดา ของข้าพเจ้าเวลานี้อายุ ๒๐ ปี สำเร็จการศึกษาจากสำนักที่ดีแห่งหนึ่ง ดังนั้นนิสสัยใจคอที่เคยหยิ่งและดุดันจึงเลือนหายไป หล่อนดีกับข้าพเจ้ามาก พยายามทุกทางที่จะนำความสุขมาสู่ข้าพเจ้า และคอยชวนข้าพเจ้าไปเที่ยว ชวนคุย จนข้าพเจ้าลืมความหลังทั้งหมด

เวลานี้คุณแม่ พ่อเลี้ยง น้องเลี้ยง และข้าพเจ้าต่าง อยู่ด้วยกัน ด้วย ความสุขสำราญ เพราะ พ่อเลี้ยง ของ ข้าพเจ้า ออก จะ เย็น คนมีทรัพย์อยู่สักหน่อย และมีรายได้พอจุนเจือกันโดยไม่ต้องชักเนื้อในทรัพย์เดิม ข้าพเจ้าไม่มีจิตต์ใจที่จะคิด พยาบาท มาดร้าย ใครแล้วเวลานี้

แต่เคราะห์กรรมเย็นสิ่งที่ไม่สุดสิ้นลงง่ายๆ และถ้าจะพูดกันตามความจริงแล้ว ข้าพเจ้าเกิดมาผลาญความสุขของคนอื่นแท้ ๆ เพราะอยู่มาไม่ช้า ไม่นาน บ้านของ เราก็ต้อง ประสพเพลิงผลาญเสียอีก และคุณแม่กับพ่อเลี้ยงของ ข้าพเจ้า ต้อง มรณกรรม ใน กองอัคคี นั้น เหลือแต่น้องเลี้ยงและข้าพเจ้าเพียง ๒ คนเท่านั้น ข้าพเจ้าต้องพาน้องเลี้ยงมาเช่าบ้านอยู่แถบถนนสีลม ปกครองน้องเลี้ยงด้วยความกรุณาปราณีเยี่ยงพี่ชายกับน้องสาว และหล่อนก็ปรนนิบัติข้าพเจ้า โดยไม่นึกถึง ความเหนื่อยยากเช่นกัน

ข้าพเจ้าได้ปกครองหล่อนมา จนหล่อนได้แต่งงานไปกับคหบดีซึ่งพอ จะบำรุง หล่อนให้มีความสุขได้ ข้าพเจ้ารู้สึกโล่งอกมากที่หลุดพ้นจากหน้าที่อันแสนจะลำบากใจเช่นนี้ หญิงชายที่ต่างบิดามารดาจะอยู่ร่วมกัน โดย ปราศจากข้อเสียหายนั้นยากนัก และข้าพเจ้าก็ไม่รับรองว่าข้าพเจ้าจะรักษาความบริสุทธิ์ใจไว้ได้เสมอไป ฉะนั้นจึงนับว่าข้าพเจ้าได้ผ่านความลำบากใจไปโดยบริสุทธิ์

น้องสองค์ ได้มาเยี่ยมและนำของมาฝาก ข้าพเจ้าอาทิตย์ละสองครั้งเป็นนิตย์ หล่อนช่างดีกับข้าพเจ้าเหลือเกิน

ข้าพเจ้าเกิดมาผจญกรรมแท้ ๆ ห้างที่ข้าพเจ้าทำงานอยู่นั้นต้องเลิกล้มโดยความรุก

รานแห่งเศรษฐกิจ ทิ้งให้ข้าพเจ้าต้องต่อสู้กับความหายนะอีกครั้งหนึ่ง

ข้าพเจ้าต้องออกจากบ้านเพื่อหางานทุกวัน เผชิญวันหนึ่งต้องอุบัติเหตุขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเดินข้ามถนน ก็ประสพกับรถยนต์แล่นมาด้วยกำลังแรงชนข้าพเจ้า กะเด็น ไปสลบ อยู่บนทางเดิน แขนข้างขวาและขาข้างซ้ายหักข้าพเจ้า หมดความ สามารถ ที่จะ ประกอบ การงานแล้ว

สองค์ น้องสาวสุดที่รักของข้าพเจ้าได้มาเยี่ยมข้าพเจ้าที่โรงพยาบาล หล่อนร้องไห้เมื่อเห็นอาการของข้าพเจ้า และรับข้าพเจ้าไปรักษายังบ้านของหล่อน หล่อนเฝ้าปรนนิบัติข้าพเจ้าจนหายเป็นปกติ แต่แขนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะทำอะไรได้ ในเมื่อแขนไม่เป็นประโยชน์แก่ข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้าต้องการจะต่อสู้กับโลกอีก แต่น้องสาวของข้าพเจ้าไม่ยอม หล่อนอ้างว่าหล่อนยังสามารถให้ความสุขแก่ข้าพเจ้าได้ ฉะนั้นจึงขอให้หล่อนปกครองข้าพเจ้าบ้าง เมื่อไม่มีทางหลีกเลี่ยง ข้าพเจ้าก็จำต้องอยู่ในความอุปการะของหล่อนเรื่อยมาจนทุกวันนี้

นี่แหละท่านเย็นอนุสนธิที่ข้าพเจ้าได้ประสพมา ข้าพเจ้าเกิดมาทำไมในโลกนี้ ข้าพเจ้าทำประโยชน์อะไรให้แก่โลกบ้าง ข้าพเจ้าให้ความสุขแก่ใคร เปล่าเลย ข้าพเจ้ายังเป็นหนี้โลกอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเป็นเครื่องถ่วงความสุขของครอบครัว แต่โลกต้องการให้ข้าพเจ้าผจญกรรม จึงให้กำเนิดข้าพเจ้าภายในสภาพเช่นนี้

ธรรมานุสสรณ์

อนิจฺจา วต สงฺขารา

สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ

อินทรวิเชียรฉันท์ ๑๑

โอ้โอ๋อนิจจา ก็สภาวสังขาร
เที่ยงแท้และยืนนาน ผิวหาจะมีไฉน
อันธรรมดาสัตว์ อุปบัติและบรรไล
ย่อมมีประจำใน อิธโลกธราดล

อุปฺปาทวยธมฺมิโน

สังขารทั้งหลายมีความเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา

สังขารธรรมนี้ จะละลื้อุบัติผล
เสื่อมสิ้นมลายชน- (ะ) มชีพจะได้ไฉน
เหตุธรรมดาแต่ง ฤจะแปลงจะแก้ไข
เป็นฐานะอื่นไป บมิสมหทัยรา

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ

สังขารทั้งหลายเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป

สังขารอุบัติแล้ว จรแคล้วคระไลคลา
ล่วงลับและดับอา- ตมเสื่อมสลายลาญ
เหตุธรรมดาสรรค์ บมิอันจะต้านทาน
เกิดแล้วก็วายปราณ มละทิ้งระเนนไผท

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

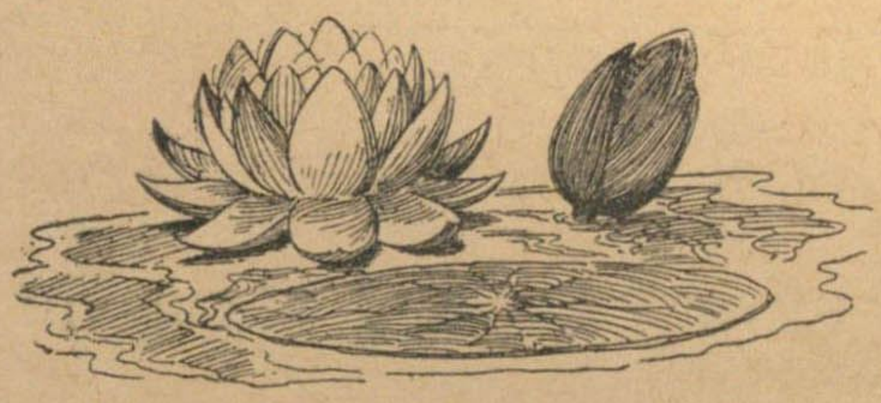
เตสำ วูปสโม สุโข

ความที่สังขารเหล่านั้นสงบระงับเป็นสุข

ความดับระงับอา-
สังขารก็ดับไป
เป็นสุขประเสริฐสุด
สุขอื่นฤเปรียบปาน

สวะพร่ากิเลสกษัย
บมิก่อมิเกิดการณ์
เพราะวิมุตติสงสาร
สุขสันต์อนันต์คุณ

อุบลวรรณ

๏ โอ้ความแก่ แน่ใจ ใช่ชั่วโฉด ไยลงโทษ ใหญ่น้อย เสียร้อยสิ้
ยังมิสะ อวสาน ผลาญชีวิ มิทางหนี แต่มิเมา เย็นเราเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ตรงข้ามกับ พาหิรเวร เวรภายนอก. สํอ. ๒/๙๔.

อชฺฌปตฺต [อชฺฌ (มีสระ อ แล้วให้ดู อชฺฌ)+ปตฺต. บางทีเป็น อชฺฌปฺปตฺต บ้าง] กค. โฉบลงแล้ว (กิริยาของนก); ตกลงแล้ว, ล้มลงแล้ว. คำนี้มีปัญหาเรื่องรูป ฉะบับไทยเป็น ๒ อย่าง อชฺฌปฺปตฺต อย่าง ๑ อชฺฌปฺปตฺต อย่าง ๑. สกุณคฺฆี ลาขึ่ สกุณสหสา อชฺฌปฺปตฺตา อคฺคเหสิ เหยี่ยวโฉบลงโดยพลัน ได้เฉี่ยวแล้วซึ่งนกมูลไถ สำ. ๕/๖๙๘, สหสา อชฺฌปฺปตฺตาติ โลภสาหเสน ปตฺตา อ. ๓/๒๙๗. สกุณคฺฆี สหสา อชฺฌปฺปตฺตา ชาอ. ๓/๗๖. อชฺฌปตฺตํ ราชปุตฺติ ซึ่งพระราชบุตรี ผู้ล้มลงแล้ว (สลบ) อ. ว่า ปาทมูเล ปติตฺวา วิสญฺญิภูตํ ชาอ.๑๐/๔๕๖. (ต้นฉะบับอักษรวิบัติ). อชฺฌุปฺปตฺโต อมฺอ. ๒/๑๕๐. ยุ. เป็น อชฺฌปตฺต ทั้งสิ้น ไม่มี อชฺฌุ- ทีเดียว สันนิษฐานว่า อชฺฌุ- วิบัติ เพราะไม่เคยเห็น อุปฺปตฺโต เลย มีแต่ อุทฺปตฺต ขึ้นไป, บินขึ้นไป. ชาอ. III 484,22 (=ไทย ๕/๓๔๑ เป็น อุทฺธ ปตฺต เห็นจะผิด) อรรถกถาไขว่า อุปฺปติต ล้วนเป็นอาการขึ้น ไม่ใช่อาการลง.

ที่นี้มีปัญหาเรื่อง ปตฺต ศัพท์ในที่นี้ จะเป็น ธาตุอะไร? จะเป็น ปตฺต ที่แปลว่า ถึง หรือ ปตฺต ที่แปลว่าตก มติของข้าพเจ้าเห็นข้างที่แปลว่าตก คือเป็น ปตฺ ธาตุ ซึ่งรูปธรรมดาเคยเป็น ปติต แต่ธรรมเนียมภาษาอาจมีคำแปลก ๆ แผลง ๆ คล้ายกับว่าเป็นคำเก่าแก่ติดมาซึ่งไม่ค่อยเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์นัก และมีอยู่เป็นอยู่ทุกภาษา มีที่เทียบได้กับ ปตฺตกฺขนฺธ มีคอตก ได้ในประโยคว่า ตุณฺหีภูโต มงฺกุภูโต ปตฺตกฺขนฺโธ อโธมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิภาโณ มช. ๑/๔๐๐, ปตฺตกฺขนฺโธติ ปติตกฺขนฺโธ อ. ๒/๓๗๘.

ที่เป็น อชฺฌุปตฺต นั้น เข้าใจว่าท่านผู้เติม อุ จะมีความสงสัย ขบเรื่อง อชฺฌุ อชฺฌ (ให้ดู) ไม่แตก จึงพานจะเห็นไปว่า อชฺฌ ไม่มีสระอาศัยจะอยู่ได้อย่างไร? จึงเติม อุ ลงก็อาจเป็นได้ ข้าพเจ้าเองชั้นเดิมก็เข้าใจเช่นนั้น ต่อตรวจหนังสือมากขึ้น จึงได้ความ.

อชฺฌุปตฺวา [อชฺฌุ+ปตฺวา] อก. ในประโยคว่า ตมชฺฌุปตฺวา นิสีทิ มหาโสณสฺส เหฏฺฐโต พุทฺว. ๑๐. ปค. ๒ ว่า อ. ไขว่า =ปตฺวา อธิปตฺวา อุปคมฺมาติ อตฺโถ ไทยยังไม่ได้พิมพ์. ถ้าแปลตาม อ. ก็ต้องว่า ลุถึง. อชฺฌุ นั้นอย่างเดียวกับคำยน.

อชฺฌุภวิ [อธิ+อ+ ภู. อดีตของ อธิ-

ภวติ] ก. ครอบงำแล้ว, ได้ครอบงำแล้ว. มา โว โกโธ อชฺฌภวิ สำ. ๑/๔๕๗, -อภิภวิ อ.๑/๔๑๗. โส เวทชาโต อชฺฌภวิ อมิตฺเต, -อภิภวิ ชาอ. ๔/๗๔.

อชฺฌภาสิ [อธิ+อ+ ภาส] ก. อดีต. กล่าวแล้ว, ได้กล่าวแล้ว. -อภาสิ สุตฺนิอ. ๑/๑๗๔.

อชฺฌยน [อธิ+ อิ. สก. อธฺยยน. อรรถเดียวกับ อชฺฌาน, อชฺฌายน, อชฺเฌน. ดูต่อไป] นป. การอ่าน, การท่อง, การเล่าเรียน, การศึกษา. อชฺฌยน-อชฺฌาปน มิลินฺ. ๓๐๔—๑๐.

อชฺฌยนีย, อชฺฌยิตพฺพ [มูลเหมือนคำบน] ค. ควรเล่าเรียน, พึงเล่าเรียน. กฺ. ๕๔๓.

อชฺฌโวทหิ [อชฺฌ+วิ (ลบอิ)+โอทหิ. หรือจะเป็นรูปแผลงของ อชฺฌ-โอทหิ หรือ อชฺฌ-อว-ทหิ เพื่อให้เข้าคณะฉันท์] ก. อดีต. ตั้งไว้, วางไว้. ปญฺชเร อชฺฌโวทหิ วางไว้ในกรงแล้ว, -โอทหิ จเปสิ ชาอ. ๔/๒๕๔.

อชฺฌา[1] (หรือ อชฺฌา) -อชน. อชนำ -อชฺฌา. ดู อชฺฌา.

อชฺฌา[2] ในคำว่า ยาวตชฺฌาวินีตา [ยาวต+อชฺฌา+วิ°] ทิสฺโส ปริสา อุกฺกาจิต-วินีตา ปริสา, ปฏิปุจฺฉาวินีตา ป. ยาวตชฺฌา-วินีตา ป. องฺ. ๑/๕๗๔, แต่ อ. ว่าเบื้น ยาวตา จ วินีตา และอธิบายอย่างเบื้น ยาวตชฺฌา ไว้ด้วยว่า ยาวตชฺฌาติ ปาลิยา ปน ยาว ปโยค-อชฺฌาสเยนาติฯ อชฺฌาสยํ ญตฺวา วินีตา ปริสาติ วุตฺตำ โหติ ๒/๓๑๘. ว่าตามนัยนี้ ภู เหมือน อชฺฌา เป็นรูปย่อของ อชฺฌาสย และ ยาวตชฺฌาวินีตา ปริสา ภูเหมือนจะแปลว่า บริษัทที่แนะนำตามอัธยาศัย.

อชฺฌาคาเร [สตฺตมีของ อชฺฌ+อ- หรือ อาคาร] ในเรือน. ใช้ในคำว่า มาตาปิตโร อชฺฌาคาเร ปูชิตา อิติ. ๒๔๖, อชฺฌาคาเรติ สเก ฆเร อ. ๔๓๔. อชฺฌาคาเร นี้ ต้องถือเป็นศัพท์พิเศษมิใช่ฉะเพาะสตฺตมีรูปนี้รูปเดียวในที่ทั้งปวง จะแปลว่า ในเรือนยิ่ง เป็นต้นก็ไม่ได้ อย่างดีก็แปลตาม อ. ว่า ในเรือนของตนก็เท่ากับ ในเรือน นั่นแล.

อชฺฌาจรติ [อชฺฌ+อา+ จร] ก.(๑) ล่วง, ละเมิด, ประพฤติผิด. มาตุคาโม...ตำ ชีวิตเหตุปี น อชฺฌาจรติ มาตุคามไม่ล่วงข้อนั้น ...องฺ. ๔/๑๓๙[2]. (๒) สังวาส, เสพเมถุน. เต อญฺญมญฺญำ อชฺฌาจริสุ เขาได้สังวาสกัน ชาอ. ยุ. IV 231,18 =๖/๑๘๘ (แต่ความตรงนี้ขาดไป).

อชฺฌาจาร [เหมือนคำบน] ป. 'อัชฌา จาร', ความละเมิด, ความผิด, ความชั่ว. อช. ๔๓๐ (=วีติกฺกม). สญฺญมเวลํ อภิภวิตฺวา ปวตฺโต อาจาโร อชฺฌาจาโร สรฏ. ๑/๔๙. คำนี้มักใช้กระเดียดไปข้างเรื่องกามคุณ เช่น กายสํสคฺคํ สมาปชฺเชยฺยาติ อชฺฌาจาโร วุจฺจติ วิน. ๑/๑๗๖.

อชฺฌาจิณฺณ [จาก อชฺฌาจรติ แต่ความคนละอย่าง] กค. ประพฤติเสมอ-ทำเป็นธรรมเนียม-ทำมามากแล้ว. อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ ข้อนี้อุปัชฌาย์ของเราประพฤติเสมอ (พวกอาจิณณกปุป) วิน. ๗/๖๔๒.

อชฺฌาชีเว [อชฺฌ+อาชีว] (สตฺตมี) เพราะอัฌาชีพ, เพราะอาชีพ. อชฺฌ คือ อธิ ในคำนี้ไม่มีเนื้อความ เป็นอุปสรรคประจำคำซึ่งเป็นสำนวนของบาลี คล้ายกับ อชฺฌาคาเร ข้างต้น และมีใช้ฉะเพาะวิภัตตินี้ รูปนี้อย่างเดียว. อชฺฌาชีเว วา อธิปาฏิโมกฺเข วา (บาลี), อชฺฌาชีเวติ อาชีวเหตุ วา อาชีวการณา มชฺฌ. ๒/๔๔๙.

อชฺฌาน นป. =อชฺฌยน (ดู). ปอิ อชฺฌาเน คติมฺหิ ฯ ธาม. ๕๘๐.

อชฺฌาปชฺชติ [อชฺฌ+อา+ ปปท] ก. 'ถึงทับ', ต้อง (คือถูก, เช่นต้องอาบัติ). วิ- อชฺฌาปชฺชติ ทุกฺกฏสฺส ภาสมาโน อชฺฌาปชฺชติ นาม, ... อชฺฌาปชฺชิตุ น เทติ ธมฺสอ. ๓๔๓.

อชฺฌาปตฺติ [จากคำบน] อิ. ความต้อง (อาบัติ เป็นต้น). ได้ในคำ อน-อชฺฌาปตฺติ ความไม่ต้อง ธมฺสอ. ๓๔๓.

อชฺฌาปน[๑] [การิต ของ อชฺฌ+ ปอิ. ดู อชฺฌยน] นป. ความให้เรียน, คือ ความสอน. อชฺฌยน-อชฺฌาปน มิลิน. ๓๐๙—๑๐.

อชฺฌาปน[๒] [อ+ฌาปน. จาก ปฌาป] นป. ความไม่เผา, ความไม่ไหม้. ได้ในประโยคว่า อลฺลหตฺถสฺส อชฺฌาปนํ นาม ชาอ. ๑๐/๒๘๕ เป็นข้อสุภาษิตในวิธุรชาดก ความในหนังสือเก่าเค้าจะเป็นว่า คนใดกินข้าวในเรือนท่าน (กินข้าวด้วยมือ ๆ เปียก) แล้วกลับประทุษร้ายท่านเรียกว่า 'เผามือเปียก' การที่ไม่ทำเช่นนั้น เรียกว่า 'อลฺลหตฺถสฺส อชฺฌาปน ไม่เผามือเปียก' พึงดู จะเป็นอะไรก็ไม่รู้ เหลือที่จะสนเท่ห์เต็มที ในทางความขอให้ผู้รู้ช่วยกันวิจารณ์ต่อไป แต่ทางรูปศัพท์ อชฺฌาปน นับว่าไม่มีปัญหาอะไร.

อชฺฌาปนฺน [จาก อชฺฌาปชฺชติ] กค. ต้องแล้ว. ใช้ได้ทั้ง กตฺตุ. ทั้ง กมฺม.—กตฺตุ. เช่น ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺโน ผู้ต้องแล้วซึ่งปาราชิกธรรม วิน.๑/๕๖๑. —กมฺม. เช่น

โย โย เยน อชฺฌาปนฺโน อาปตฺติขนฺธ์ ใด ๆ อันภิกษุใด ต้องแล้ว มง. ๑/๑๔๔. (ให้ดู อชฺโฌปนฺน ด้วย).

อชฺฌาบีฬิต [อชฺฌ+อา+ ฬีฬฺ] กค. เบียดเบียฬยิ่งนัก. ขุปฺปีปาสาย อชฺฌาบีฬิตา เปตอ. ยุ. 180. (ไทยยังไม่ได้พิมพ์).

อชฺฌาภว [จากคำล่าง] ป. หรือ นป. ความคุ้มครอง-ปกครอง, หรือ สิ่งที่เขาคุ้มครอง-ปกครอง. ปุพฺเพวชฺฌาภวนฺตสฺส รกฺเขอกุขิว ปณฺฑิโต, -อภิภวิตพฺพำ ชาอ. ๔/๑๐๔–๕ (เรื่องนี้มีแปลแล้วในนิยาตชาตกของหอพระสมุด แต่ดูเหมือนจะแปลผิดความ).

อชฺฌาภวติ [อธิ+อา+ ภู] ก. 'เป็นใหญ่ยิ่ง', คุ้มครอง, ปกครอง. นำ โส น อชฺฌาภวติ ชาอ. ๔/๑๐๕.

อชฺฌายก [จาก อชฺฌายติ] ป. ผู้เล่าเรียน, ผู้ศึกษา, ผู้ท่องบ่น. อชฺฌายโก มนฺตธโร ที. ๑/๑๔๓, ขุ. ๑/๓๐๖. มนฺตชฺฌายก พฺราหฺมณ พราหมณ์ผู้เรียนมนต์, เป็นอชฺฌายิก บ้าง สุตฺนิอ. ๑/๒๔๓.

อชฺฌายติ [อธิ+ ฬอิ ดู ธาตุปฺ.ก.] ก. เล่าเรียน, ศึกษา, ท่องบ่น. ธาตุปฺ.ก. อชฺฌายติติ อชฺฌายโก ทีอ. ๑/๓๐๖.

อชฺฌายน นป. =อชฺฌยน. ฬอิ=อชฺฌายเน ธาตุปฺ.ก.

อชฺฌายิก ป. =อชฺฌายก. อชฺฌายิโก มนฺตธโร พุทฺว. ๒๑.

อชฺฌาราเม[อชฺฌ+อาราม] (สตฺตมิ) ในสวน. อธิ ในที่นี้ไม่มีความ เป็นอุปสรรคประจำคำคล้าย อชฺฌาคาเร แลเห็นมีใช้รูปนี้รูปเดียว. อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา วิน. ๒/๑๐๘.

อชฺฌารุห และ อชฺฌารูห [จาก อชฺฌารูหติ] ค. งอกขึ้นคลุม, งอกขึ้นทับ. อชฺฌารุหา หิ วฑฺฒนฺติ, รุกฺขา อชฺฌารูหา หุตฺวา ชาอ. ๕/๒๒๗,๒๒๘.

อชฺฌารุฬฺห และ อชฺฌารูฬฺห [จาก อชฺฌารูหติ] กค. งอกขึ้นทับแล้ว, งอกขึ้นคลุมแล้ว. เยหิ รุกฺขา อชฺฌารุฬฺหา สำ. ๕/๔๙๗.

อชฺฌารูหติ [อธิ+อา+ ฬรุห] ก. งอกขึ้นทับ, ปกคลุม; ครอบงำ, ทับถม. อชฺฌารูหตีติ อชฺโฌตฺถรติ สำอ. ๑/๔๐๒.

อชฺฌาโรห ป. ชื่อปลาใหญ่ชะนิดหนึ่งซึ่งมีมาตามนิยาย ในจำพวกปลาใหญ่ ๗ มิ ปลาติมิ เป็นต้น อช. ๖๗๓.

อชฺฌาวร ป. บริษัท, เพื่อน, คนตาม

หลัง. ภาตุรชฺฌาวรา, =ภาตุ ปริสา หุตฺวา ชาอ. ๘/๑๙๙. คำนี้ในที่ทุกแห่ง อ. ไขว่า ปริสา ทั้งสิ้น มีผู้เห็นกันมากว่า ควรเป็น อชฺ-ฌาจร.

อชฺฌาวสติ [อธิ+อา+ ฯวส] ก. อยู่ครอบครอง. อคารํ อชฺฌาวสติ ธมฺอ. ๓/๓๖๘. กค. อชฺฌาวสนฺต. เคหํ อชฺฌาวสนฺเตเหว ปุญฺญานิ กาตุ ธมฺอ. ๑/๖.

อชฺฌาวสเถ [อธิ+อาวสเถ. ใช้ฉะเพาะรูปนี้รูปเดียว คล้าย อชฺฌาคาเร] (สตฺตมิ) ในเรือน. อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา วิน. ๒/๑๐๘.

อชฺฌาวุตฺถ [จาก อชฺฌาวสติ] กค. อยู่ครองแล้ว, อยู่ครอบครองแล้ว, อยู่อาศัยแล้ว. อยํ ปาสาโท ภทฺทชิกฺเถเรน อชฺฌาวุตฺโถ ชาอ. ๔/๗๕ ตันฉะบับเย็น -วุฏฺโฐ สันนิษฐานว่าพลาด ควรเป็น -วุตฺโถ.

อชฺฌาสย [อธิ เป็น อชฺฌ+อา+ ฯสิ =สเย] ป. 'อัชฌาสัย, อัธยาศัย', ความตั้งใจ, ความมุ่งหมาย; ความคิดอ่าน, ความน้อมไป; ความพอใจ-ฉุใจ. (คำนี้โบราณท่านแปลว่า ฉันทะผู้มานอนทับ หรือ ฉันทะเย็นที่มานอนทับ ที่แปลเช่นนี้ ก็ควรพึงของท่านไว้). อช. ๗๖๖. ธมฺอ. ๑/๕.

หีนชฺฌาสย ค. มีอัชฌาสัยเลว (คือความคิดอ่านเลว)=หีนาธิมุตฺติก มีความน้อมไปเลวหรือน้อมไปในทางเลว สำอ. ๒/๑๗๖.

กลฺยาณชฺฌาสย ค. มีอัชฌาสัยดี-งาม (คือความคิดอ่านดี-งาม) =กลฺยาณาธิมุตฺติก ผู้มีความน้อมไปดี หรือน้อมไปในทางดี สำอ. ๒/๑๗๖.

อชฺฌาสิต [อธิ+อา+ ฯสิ. เหมือน อชฺฌาสย] กค. ตั้งใจ-มุ่ง-น้อม-พอใจ แล้ว. ไค้ในคำ ฌานชฺฌาสิต มิลิน. 361 =๔๖๖ ซึ่งเย็น ฌานชฺฌายิต.

อชฺฌาหรติ [อธิ+อา+ ฯหร. ภาษาไวยากรณ์] ก. 'นำมายิ่ง', ทำให้บริบูรณ์-เต็ม, เติมลง, เติมให้เต็ม. ปค. ๒ อ้าง สทฺนิ. ว่า ปทำ อชฺฌาหรติ.

อชฺฌาหาร [จากคำยน. ภาษาไวยากรณ์. สก. อธฺยาหาร] ป. ความทำให้บริบูรณ์-เต็ม, ความเติมลง, ความเติมให้เต็ม. ปค. ๒.

อชฺฌิฏฺฐ [อธิ+ ฯอิส เทียบ อชฺเฌสติ] กค. 'ปรารถนายิ่ง', เชิญ, เชื้อเชิญ, วอน. =ยาจิต. อชฺฌิฏฺโฐติ ยาจิโต สุตฺนิอ. ๒/๕๒๖.

อชฺฌิณมุตฺต [อธิ+อิณ+มุตฺต] ค. ผู้หลุดพ้นจากหนี้. กฺ. ๔๖.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

อชฺฌุปคจฺฉติ [อธิ+อุป+ ฯคมุ] ก. 'เข้าถึง, เข้าใกล้'. ศัพท์นี้ยังไม่พบที่ใช้จริง แต่รูปอื่นมีอยู่ ควรวางไว้ เช่น สญฺญมํ อชฺฌุปาคมิ ชาอ. ๔/๑๕๙. อชฺฌุปาคมิ อดีตของ อชฺฌุปคจฺฉติ.

อชฺฌุปคต [จากคำขน] กค. 'เข้าถึงแล้ว'. เววณฺณิยํ อชฺฌุปคโตติ ปพฺพชิเตน อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ องฺ. ๕/๔๘[๒].

อชฺฌุปคมน [เหมือนคำขน] นป. 'ความเข้าถึง', ความยอมรับ, ความยินยอม. อุปคมนํ อชฺฌุปคมนํ อธิวาสนา อปฺปฏิกฺโกสนา วิน. ๘/๑๐๖๓.

อชฺฌุเปกฺขก [จากคำล่าง] ค. ผู้เย็นกลาง, ผู้วางเฉย. อาชาเนยฺยานํ อชฺฌุเปกฺขกสารถิ วิย ขมฺสอ. ๒๒๙ (ไทยเย็น -เปกฺขน-).

อชฺฌุเปกฺขติ [อธิ+อุป+ ฯอิกฺข] ก. ดูโดยไม่เกี่ยวข้อง, เพ่งใจเย็นกลาง, วางเฉยเย็นกลาง. ศัพท์นี้จะแปลตามพยัญชนะไม่ได้ความ ต้องตัดความจึงจะตรงกับที่ท่านแก้ไว้. ...ปคฺคหนิคฺคหสมฺปหํสเนสุ น พฺยาปารํ อาปชฺชติ สารถิ วิย สมปฺปวตฺเตสุ อสฺเสสุ, อยํ วุจฺจติ กาเลน อชฺฌุเปกฺขติติ มหานิอ. ๒/๒๐๗.

อชฺฌุเปกฺขน และ **-เปกฺขณา** [จากคำขน] นป. อิ. ความเพ่งใจเย็นกลาง, ความวางใจเย็นกลาง. อธิวาสนํ อชฺฌุเปกฺขนํ เมภาโร ธมฺอ. ๗/๔๒๒. ...พฺยาปารํ อกตฺวา ตสฺมึ ขเณ อชฺฌุเปกฺขณเมว กเรยฺย มหานิอ. ๒/๒๐๘. และ สำอ. ๓/๓๘๓—๓๘๕.

อชฺฌุเปกขิตา [ตุ ปัจจัย. พหุ. -ตาโร. จาก อชฺฌุเปกฺขติ] ป. =อชฺฌุเปกฺขก. ตมฺปญฺญาย ทิสฺวา สาธุกํ อชฺฌุเปกฺขิตา โหติ สำ. ๕/๑๓๖๑, อ. ๓/๓๘๓ (แต่ใน อ. นี้เย็น ๒ รูป คือ อชฺฌุเปกฺขิตา และ -เปกฺขิโต ที่เย็นโตนี้ น่าจะพลาด หรือจะหมายให้เย็น ต ปัจจัย บ้าง ไว้ดูต่อไป).

อชฺฌุเปติ [อธิ+อุป+ ฯอิ] ก. เข้าถึง, เข้าไป. รูปนี้ยังไม่พบตรง แต่มีรูปอื่น เช่น ตเมว อาสยํ อชฺฌุเปยฺยํ และ อชฺฌุเปสิ ที. ๓/๙๕, อชฺฌุเปยฺยนฺติ อุปคจฺเฉยฺยุ อ.๓/๑๖.

อชฺเฌติ[๑] [อธิ+ ฯอิ =อชฺฌายเน (อุจฺจารเณ สิกฺขเน วา)] ก. =อชฺฌายติ. พฺยากรณํ อชฺเฌติ เวเทติ จ สุตฺนิอ. ๒/๓๑๖.

อชฺเฌติ[๒] [อธิ+ ฯอิ=คติยํ] ก. 'ไปยิ่ง', ละโมภ, ระหาย; เดือดร้อน. น โส โสจติ นาชฺเฌติ สุตฺนิ.๔๒๒[๓], นาชฺเฌตีติ นาภิชฺฌติ อ. ๒/๔๗๗.

อชฺเฌน นป. =อชฺฌยน (คู). อชฺเฌนเนวาติ อชฺฌายกรเณน วา มหานิ๎อ. ๑/๒๔๖. อชฺเฌเนน วาติ อชฺฌายนวเสน วา มหานิอ. ๑/๒๖๒.

อชฺเฌน นิ๎คูเหมื๎อนมิ๎เค้าให้แปลเย็น กัตตุสาธนะว่า ผู้เล่าเริ๎ยน ได้บ้าง (=มนฺตชฺฌายก) งพิเคราะห์ อชฺเฌนมคฺคิ อิธ ตปฺปยิตฺวา (ชาอ. ๑๐/๗๓) พร้อมทั้ง อ. ว่า อชฺเฌนมคฺคินฺติ อชฺเฌนิ (อชฺเฌนา?) อคฺคิ มนฺตชฺฌายกา พฺราหฺมณาปี โหนฺตุ ชาอ. ๑๐/๗๗.

อชฺเฌนกุตฺต [อชฺเฌน+กุตฺต] นป. การเล่าเริ๎ยน หริ๎อการศึกษาอันไม่มิ๎ประโยชน์. อชฺเฌนกุตฺตนฺติ นิรตฺถกมเนกคนฺถปริยาปุณฺณ สุตฺนิอ. ๒/๕๙. ยุ. เบ็น อชฺเฌนกุชฺชํ.

อชฺเฌสติ [อธิ+ ฯเอส] เชื้อเชิญ, ขอร้อง. พหุ. อชฺเฌสนฺติ. ปทภาณิ ภณ สามเณราติ ธมฺอ. ๗/๔๓๒. อกิต อชฺเฌสิ, อนาคต อชฺเฌสิสฺสติ องฺอ.๑/๒๖๒.

อชฺเฌสนา [จากคำนน] อิ. ความเชื้อเชิญ, ความขอร้อง; คำเชื้อเชิญ, คำขอร้อง. อช. ๔๒๗. พฺรหฺมุโน อชฺเฌสนํ อธิวาเสตฺวา ธมฺอ. ๑/๗๗—๘.

อชฺเฌสิต [จาก อชฺเฌสติ] กค. กมฺม. เชื้อเชิญแล้ว, ขอร้องแล้ว. (ให้เทียบ อชฺฌิฏฺฐ). เอกํ อชฺเฌสิโตมฺหิ มงฺ. ๑/๑๓.

อชฺโฌกาส [อธิ+โอกาส] ป. อัชโฌกาส, ที่แห้ง, ที่โล่ง. เหมื๎อน อพฺโภกาส. อชฺโฌกาเส วิตินาเมตฺวา องฺอ. ๑/๒๖๒.

อชฺโฌกิรติ [อธิ+โอ+ ฯกิร] ก. โปรยลงทับ, หล่นลงทับ. พหุ. อชฺโฌกิรนฺติ. (เรื่องดอกมณฑารพหล่นลงทับ พระสรีระของพระพุทธเจ้าขณะปรินิพพาน). อชฺโฌกิรนฺตีติ อชฺโฌตฺถรนฺตา วิย กิรนฺติ ทีอ. ๒/๒๓๒.

อชฺโฌคาหติ [อธิ+อว+ ฯคาห] ก. หยั่งลง, ดำลง, เข้าไป. โมสวชฺชํ ปคาหติ โอคาหติ อชฺโฌคาหติ ปวิสติ มหานิ.๒๔๙—๒. อชฺโฌคาหิตฺติ อนุปวิสติ มชฺอ. ๒/๔๕.

อชฺโฌคาฬฺห [จากคำนน] กค. หยั่งลงแล้ว, ดำลง-เข้าไปแล้ว. อชฺโฌคาฬฺโหติ อธิโอคฺคหิตฺวา อวตฺถริตฺวา วิเสเสน ปวิฏฺโฐ มหานิอ. ๑/๑๑๖.

อชฺโฌคาหน [จาก อชฺโฌคาหติ] นป. ความหยั่งลง, ความดำลง, ความเข้าไป. ใช้ในคำ สกสมยสมยนฺตรคหนชฺโฌคาหนสมตฺถเน ธมฺอ. ๘/๖๒๘.

อชฺโฌตฺถฏ, บางทีเบ็น อชฺโฌตฺถต บ้าง [จาก อชฺโฌตฺถรติ] กค. ครอบทับ,

ท่วมทับ; ครอบงำ, ชำนะ. เปเมน มโหเฆ-เนว อชฺโฌตฺถตหทยา ธมฺอ. ๒/๒๔๕.

อชฺโฌตฺถรติ [อธิ+อว+ ปถร=สนฺถร-เน] ก. ครอบทับ, ท่วมทับ; ครอบงำ, ชำนะ, ข่มเหง, เบียดเบียฬ. ปสหติติ อภิภวติ อช-โฌตฺถรติ ธมฺอ. ๑/๖๗. อชฺโฌตฺถรนฺต กค. สุตฺตำ คามำ อชฺโฌตฺถรนฺโต มโหโฆ วิย ธมฺอ. ๓/๓๑๔. อชฺโฌตฺถริตฺวา อก. สพฺพา ทิสา อชฺโฌตฺถริตวา คหฺณติ ธมฺอ. ๓/๓๗๐. อชฺ-โฌตฺถรติติ อวตฺถรติ องฺอ. ๓/๔๔.

อชฺโฌตฺถริตา [จากคำบน. ตฺ ปั๊จ. เทียบ กตฺตา] ป. ผู้... สิมาย สีมำ อชฺโฌตฺถริตา ปค. ๒ อ้าง กงฺขาวิตรณี ซึ่งไทยยังไม่ได้พิมพ์.

อชฺโฌปนฺน [อธิ+โอ+ ปท] กค. หมกมุ่น. คำนี้มีใช้ฉะเพาะในความที่เป็นชุดกัน คือ คธิโต มุจฺฉิโต อชฺโฌปนฺโน และเป็นปฏิเสธก็มี คือ อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺโฌ-ปนฺโน. แต่มักไปปะปนกับ อชฺฌาปนฺน. ฉะบับไทยมีทั้ง ๒ รูป อชฺฌา- มากที่สุด อชฺโฌ-น้อย. ฉะบับยุโรปก็มีทั้ง ๒ รูปเหมือนกัน. คธิโตติ ตณฺหาราเคน คธิโต. มุจฺฉิโตติ ตณฺ-หามุจฺฉนายเยว มุจฺฉิโต. อชฺโฌปนฺโนติ ตณฺ-หาย คิลิตฺวา ปรินิฏฺฐเปตฺวา ปวตฺโต องฺอ. ๒/๓๑๐. คธิตา...มุจฺฉิตา...อชฺโฌปนฺ-นาติ กามนนฺทิยา อธิโอปนฺนา อชฺโฌตฺถตา มหานิอ. ๑/๑๓๓.

ในรุ่นหลังนี้ ดูเหมือนปราชญ์สันนิษฐาน ว่า อชโฌ- สนิธกว่า ข้าพเจ้าก็เห็นเช่นนั้น เพราะ อชฺฌา- ไปปนกับ อชฺฌาปนฺน ซึ่งใช้ในเรื่องต้องอาบัติ ความไปคนละอย่าง (ให้ดู อชฺฌาปนฺน และ อชฺโฌสนฺน).

อชฺโฌมทฺทติ [อธิ+โอ+ ปมทฺท] ก. เหยียบลง, กดลง. อชฺโฌมทฺทติติ ทฺวีหิ ปุริม-ปาเทหิ อีสำ มทฺทนฺโต ติฏฺฐติ องฺอ. ๓/๒๗๑.

อชฺโฌมุจฺฉิต [อธิ+โอ+ ปมุจฺฉ] กค. ลุ่มหลงยิ่งนัก. อชฺโฌมุจฺฉิโตติ อธิโอมุจฺฉิโต คิลิตฺวา ปรินิฏฺฐเปตฺวา คหณสภาวาย อติเรก-มุจฺฉาย ตณฺหาย สมนฺนาคโต องฺอ. ๓/๓๒.

เรื่องศัพท์ มุจฺฉิต นี้นับว่าเป็นข้อญหาอยู่ ถ้ายังไม่ได้ความชัด โบราณเคยแปลกันมาว่า สยบ ๆ นี้ในภาษาไทย ก็ยังไม่มีใครอธิบายได้ดี แต่ฉะเพาะเนื้อความของบาลี ข้าพเจ้าจับได้แล้ว ท่านใช้เย็น ๒ อย่าง หมายว่าหลงอย่างจัด หรือลุ่มหลง เย็นเรื่องของตัณหาอย่าง ๑ ดังคำว่า คธิโต มุจฺฉิโต อชฺโฌปนฺ-โน (ดูคำบน) หมายว่า เสียใจอย่างจัด ถึงลมจับ หรือ ถึงนิ่งแน่ไป (ยังไม่ถึงสลบ. สลบ